

HANGON KAUPUNKI
HANGÖ STAD

Läroplan för den grundläggande utbildningen i Hangö stad

1.8.2016 -> 20

Godkänd i Bildningsnämndens svenskspråkiga sektion 7.4.2016, §19

Tillägg (ny timfördelning och läroplan i finska i årsk. 1 och 2) 21.11.2019 § 32

Uppdatering kap. 6 och 7, 10.9.2020, § 89, tillägg B-finska, 24.9.2020, § 29

Uppdatering A-finska, Mofi åk 3 och 4, 16.2.2021, §6, tillägg kortkurs i musik åk 8 – 9, 16.2.2021, §5

Uppdatering kap. 15.4.19 Elevhandledning, 30.3.2021, §11

Uppdatering kap. 7 Stöd för lärande och skolgång, undervisning enl. verksamhetsområde 6.5.2021, §16

Uppdatering Bedömning av uppförande i kap. 6 19.10.2021, §93

Tillägg kap. 6.1 22.3.2022, §30

Fr.o.m. 1.8.2022: Uppdatering timfördelning, kap. 12 och kap. 12.1 5.4.2022, §12 - §14

**Denna läroplan ersätter den läroplanen som godkännts 12.5.2005 i
Bildningsnämndens svenskspråkiga sektion.**

- läroplanen tas stegvis i bruk enligt årskurs läsåren 2016 - 2019
-

Den lokala läroplanen följer numreringen i Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 (Utbildningsstyrelsen)

1 Den lokala läroplanens betydelse och uppgörandet av den.....	4
2 Den grundläggande utbildningen som grund för allmänbildning.....	7
3 Den grundläggande utbildningens uppdrag och mål.....	7
4 Verksamhetskulturen i enhetlig grundläggande utbildning.....	7
5 Skolarbete som främjar lärande och välbefinnande.....	8
6 Bedömning av lärande.....	8
6.1 Särskild examen.....	13
7 Stöd för lärande och skolgång.....	14
8 Elevvård.....	17
9 Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur.....	17
10 Undervisning på två språk.....	20
11 Undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.....	20
12 Valfrihet i den grundläggande utbildningen.....	21
12.1 Valfria timmar i konst- och färdighetsämnen.....	21
12.2 Valfria ämnen.....	29
12.3 Frivilliga och valfria lärokurser i främmande språk.....	38
13 Årskurserna 1-2.....	40
13.1 Övergången från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen och uppdraget i årskurs 1–2.....	40
13.4.1 Modersmål och litteratur.....	40
13.4.2 Finska.....	41
13.4.4 Matematik.....	43
13.4.5 Omgivningslära.....	44
13.4.6 Religion.....	45
13.4.7 Livsåskådningskunskap.....	46
13.4.8 Musik.....	46
13.4.9 Bildkonst.....	47
13.4.10 Slöjd.....	47
13.4.11 Gymnastik.....	48
14 Årskurserna 3-6.....	48
14.4.1 Modersmål och litteratur.....	48
14.4.2 A-finska och modersmålsinriktad finska.....	53
14.4.3 Engelska, A-lärokurs.....	59
14.4.4 Matematik.....	62
14.4.5 Omgivningslära.....	68
14.4.6 Religion.....	69
14.4.7 Livsåskådningskunskap.....	70

14.4.8 Historia.....	71
14.4.9 Samhällslära.....	72
14.4.10 Musik	73
14.4.11 Bildkonst.....	74
14.4.12 Slöjd.....	76
14.4.13 Gymnastik.....	77
14.4.14 Elevhandledning.....	79
15 Årskurs 7-9.....	80
15.4.1 Modersmål och litteratur.....	80
15.4.2 Finska (A-finska och modersmålsinriktad finska).....	82
15.4.3 Engelska.....	88
15.4.4 Matematik.....	90
15.4.5 Biologi.....	91
15.4.6 Geografi.....	93
15.4.7 Fysik.....	95
15.4.8 Kemi.....	97
15.4.9 Hälsokunskap.....	99
15.4.10 Religion.....	101
15.4.11 Livsåskådningskunskap.....	103
15.4.12 Historia.....	104
15.4.13 Samhällslära.....	106
15.4.14 Musik.....	107
15.4.15 Bildkonst.....	107
15.4.16 Slöjd (textilslöjd och teknisk slöjd).....	108
15.4.17 Gymnastik.....	109
15.4.18 Huslig ekonomi.....	112
15.4.19 Elevhandledning.....	113

1 Den lokala läroplanens betydelse och uppgörandet av den

I Hangö leds det lokala läroplansarbetet av en styrgrupp som rektorerna utsett. Den består av representanter från båda språkgrupper. Den lokala läroplanen uppgörs enligt språkgrupp. Den kan innehålla skolvisa betoningar gällande lärostoff och strategi. De delområden som inte fastställs i den lokala läroplanen delegeras till skolornas årligen godkända arbetsplaner.

Läroplansarbetet utförs delvis över språkgränsen, delvis per språkgrupp, så att de ämnesvisa delarna görs på språklig grund, då igen de allmänna skrivs över språkgränserna. De lokala läroplanerna godkänns skilt för vardera språkgruppen av nämndens respektive sektion. Den godkända lokala läroplanen publiceras på stadens hemsida.

Bildningsväsendets personal gör upp läroplanen.

Företrädare för social- och hälsovårdspersonalen, bl.a. skolpsykologer, skolkuratorer och skolhälsovårdare deltar i de delar av läroplanen som berör elevvården. Läroplanen utarbetas även i samråd med aktörer som har med barn- och ungdomsarbete att göra, bl.a. personalen inom småbarnsfostran, förskoleundervisning, andra stadiets utbildning, idrotts- och ungdomssektorn. Elever och vårdnadshavare deltar i uppgörandet av läroplanen, utvärderingen och utvecklandet. Hemmen har möjlighet att påverka de delar som omfattar samarbete mellan hem och skola.

Uppföljningen av läroplanen sker genom regelbundna skolvisa och kommunala utvärderingstillfällen samt genom respons. Läroplanen utvecklas sedan på basen av detta. Ändringar och tillägg i läroplanen godkänns av bildningsnämndens sektioner.

I staden finns följande program som kompletterar läroplanen:

- plan för eftermiddagsverksamhet
- HINKU-plan för hållbar utveckling
- elev- och studerandevårds plan
- stadens jämställdhetsplan och informationsstrategi för Hangö stad

Klara strukturer vid stadieövergångar beskrivs i läroplanen

- gemensamma förhållningssätt vid inledandet av den grundläggande utbildningen
- gemensam personal
- strukturerad vänelevsverksamhet
- gemensamma möten för informationsutbyten
- handledning och samarbete vid övergång till fortsatt utbildning

Vid övergången mellan förskolan och grundundervisningen samarbetar man bl.a. genom skolmognadstest. Nybörjarna får bekanta sig med skolarbetet genom besök i skolorna. Inom för- och nybörjarundervisningen förbereder man tillsammans skolstarten. Vid övergången från sjätte klass till sjunde klass hålls informationsträffar, där rektorer, lärare och elevvårdspersonal deltar. Vid övergången till andra stadiet, leds och informeras eleverna i övergångsstadiet och vid behov samarbetar man med den mottagande skolan.

Undervisningen anordnas i huvudsak enligt årskurs eller vid behov i sammansatt klass.

Undervisningen kan också fortskrida oberoende av årskurs eller enligt ett individuellt studieprogram (särskilt stöd). Undervisningen anordnas i huvudsak ämnesindelad, men kan vid behov också helt eller delvis förenhetligas med en skild personlig plan.

Undervisningstimmarna fördelas per årskurs enligt den timfördelning som statsrådet fastställt och som bildningsnämndens sektion godkänt (21.4.2015 § 24).

Timfördelningen för språkprogrammet finns i verksamhetsstadgan, som är godkänd av bildningsnämnden 15.10.2015 § 121.

Tillvalsämnena bestäms närmare i kapitel 12.

Eventuell intensifierad undervisning beskrivs i skolornas arbetsplaner.

Elevhandledningen erbjuds enligt grunderna för läroplanen i kapitel 13, 14 och 15, samt ur den uppgjorda handledningsplanen och vad som bestäms i skolornas arbetsplaner.

De lokala särdragen är läget vid Östersjön, historiska aspekter samt tvåspråkigheten.

Timfördelningen Grundskolan 1.8.2022	Åk 1	Åk 2	Åk 3	Åk 4	Åk 5	Åk 6	Åk 7	Åk 8	Åk 9	Totalt
MO	7	7	6	4+1*	4	4	4	3	3	42
FI	1	1	2	2	3	2	2	3	2	18
EN				2	2	2	2	2	2	12
MA	4	4	4	4	4	4	3	4	4	35
BG, OL-BG	2	2	3	3	2	2	2	2	3	21
FK							2	3	2	7
HK							1	1	1	3
RE	1	1	2	1	1	1	1	1	1	10
HI					2	1	2	2		7
SL						2			3	5
MU	1	1	1	1	1	1	1	1		8
BK	2	2	1	1	1	2	2			11
TN/TS	2	2	2	2	2		2			12
GY	2	2	2	2	2	3	2	2	3	20
HL							3			3
EH							0,7	0,3	1	2
Sammanlagt	22	22	23	23	24	24	29,7	24,3	25	
Valfria ämnen				1*				3	3	7
Konst- och färdighetsämnen			BK1	BK1	2	2	GY 1	2	2	11
	22	22	24	24	26	26	30,7	29,3	30	234
						Åk 1-6	144 h	Åk 7-9	90 h	

Tidigarelagd språkundervisning införd fr.o.m. hösten 2019. Eleverna läser finska fr.o.m. årskurs 1 (1 vt). I motsvarande grad minskas modersmålstimmarna i åk 1 och 2 med 1 vt. I den tidigare timfördelningen inleddes finska undervisningen fr.o.m. åk 3.

2 Den grundläggande utbildningen som grund för allmänbildning

Under processen med det lokala läroplansarbetet förs en värdegrundsdiskussion som fortsätter och preciseras, med såväl involverad undervisningspersonal, elever som vårdnadshavare. LP-materialet kan kommenteras antingen elektroniskt eller vid eventuella sammankomster (föräldramöten, elevkårsaktiviteter, Ungdomsrådets möten).

Värdegrunden utvärderas årligen i skolornas verksamhetsberättelser samt i motsvarande verksamhetsberättelser (t.ex. skolpsykologernas- och/eller skolkuratorernas verksamhetsberättelser).

Värdegrundsarbetet styrs genom tyngdpunktsområden i stadens strategi och av utvecklingsplanen för utbildningen i Hangö (KeSu), som utgör ramarna för det lokala läroplansarbetet.

Eventuella skolvisa kompletteringar skrivs in i skolans läroplan och/eller arbetsplanen i enlighet med utbildningsanordnarens beslut.

3 Den grundläggande utbildningens uppdrag och mål

Vid förverkligande av de nationella mål och som uppställts för de övergripande ämneshelheterna, beaktas de specifika omständigheter s.s. tvåspråkighet och geografiskt läge samt historisk bakgrund i Hangö.

Tvåspråkighet i Hangö är såväl en styrka som utmaning i en tvåspråkig inlärningsmiljö, utan att inläringen av modersmålet äventyras. En god undervisning i modersmål erbjuds genom betoning på läsförståelse och ordförråd och utgör en god grund vid inläring av övriga läroämnen. Det geografiska läget i Hangö och lokalhistoriska perspektiv utgör viktiga inslag i undervisningen.

Hangö deltar aktivt i HINKU-projektet (kolneutral kommun) och tankesättet med hållbar utveckling skall genomsyra all undervisning på alla skolstadier.

Förverkligandet av målen för de mångsidiga kompetensområdena i undervisningen beaktas och följs årligen upp.

4 Verksamhetskulturen i enhetlig grundläggande utbildning

De lokala särdragen baserar sig på tillväxt och fostran och genomsyras i alla läroämnen. Val av och utveckling av inlärningsmiljön och arbetssätt styrs av vår enastående natur och Hangös lokalhistoria samt av övriga lokala styrkor och möjligheter. För förenhetligande av undervisningen sker inläringen mångprofessionellt och skolorna samarbetar, likaså med andra sektorer då det planeras teman, händelser och större inlärningshelheter.

I läroplanen bestäms årligen principerna och förverkligandet av utvecklingen av verksamhetskulturen

Dessa omnämns i grunderna för läroplanen 2014 och är enligt årskurserna 1 – 6 följande:

- En lärande organisation är kärnan i verksamhetskulturen (åk 3)

- Välbefinnande och en trygg vardag (åk4)
- Kommunikation och mångsidiga arbetsätt (åk 5)
- Kulturell mångfald och språkmedvetenhet (åk 6)

I årskurserna 7 – 9 poängteras följande:

- Delaktighet och demokrati (åk 9)
- Likabehandling och jämlikhet (åk 8)
- Ansvar för miljön och en hållbar framtid (åk 7)

Förverkligandet uppföljs, utvärderas och utvecklas i varje skola.

Undervisningen förenhetligas och de mångvetenskapliga ämnesområdena beaktas vid utvärdering av de olika läroämnena.

5 Skolarbete som främjar lärande och välbefinnande

Utbildningsanordnaren, skolan och övriga sektorer samarbetar och möjliggör en god och trygg skoldag. I skolornas elevvårdsplaner beskrivs hur arbetet för en trygg skolmiljö förverkligas.

Elevernas deltagande förverkligas genom elevkårerna i varje skola. Det dagliga samarbetet mellan hem och skola upprätthålls genom data- och kommunikationsteknologi. Vårdnadshavarna erbjuds sålunda daglig kontakt med skolans aktörer. Samarbetet mellan hem och skola förverkligas såväl på organisations- som enskild nivå. Utvecklingssamtal och en plan om uppfostran och disciplin uppgörs per skola. I planen bestäms och beskrivs ärenden i Läroplanen för den Grundläggande undervisningen 2014.

Fjärruppkoppling kan erbjudas i undervisningen vid behov.

Undervisningen är huvudsakligen bunden till årskursen. Undervisning kan även meddelas som obunden, enligt ett eget studieprogram. Då görs en individuell läroplan för eleven, där det bestäms om alla helheter.

Undervisning kan meddelas i sammansatt klass enligt en årsveckoplan eller enligt en individuell plan.

Flexibel grundläggande undervisning erbjuds vid behov i regionalt samarbete. Undervisning vid särskilda situationer erbjuds i samarbete med vårdinstans eller annan aktör. I den individuella läroplanen bestäms de praktiska arrangemangen och innehållet i undervisningen.

Utbildningsanordnaren och/eller skolan bestämmer och beskriver verksamheten kring undervisning och fostran. Det gäller bl.a. klubbverksamhet, skolmåltider, morgon- och eftermiddagsverksamhet, skolbiblioteksverksamhet samt skolskjutsar.

6 Bedömning av elevens lärande och kunnande

Riktlinjerna för bedömningen som finns definierade i grunderna för den grundläggande utbildningen, överförs och följs som sådana i den lokala läroplanen. Likaså överförs och följs de nationella kriterierna för bedömning i slutet av årskurs 6, samt kriterierna för slutbedömningen och principerna för bildandet av slutvitsord, som sådana.

Skolan skall föra en kontinuerlig diskussion med eleven och med vårdnadshavarna om hur elevens skolgång framskrider, både då det berör elevens framsteg i studierna, om hans arbete och uppförande. Elevens lärande, kunnande, arbete och uppförande ska bedömas mångsidigt både under läsårets gång och vid läsårets slut.

Via den formativa bedömningen som innebär respons som stöder och handleder, som kamratrespons och självvärdering utgör en del av, främjas elevens lärande. Kamratresponsen och självvärderingen inverkar inte på vitsordet eller det verbala omdömet som eleven ska få i läroämnet. Den formativa bedömningen, som inte kräver dokumentation, görs i syfte att granska elevens framsteg i förhållande till målsättningen och för att identifiera elevens eventuella behov av stöd, så att hen uppnår målen.

Den summativa bedömningen genomförs av läraren som undervisat eleven, eller om lärarna är många, av lärarna gemensamt. Den beskriver hur väl och i vilken mån eleven har uppnått de mål som ställts i respektive läroämne, och är en helhetsbedömning av hur eleven presterat under hela läsårets gång. De omdömen av elevens prov på kunnande, som inverkar på den summativa bedömningen, ska dokumenteras. Principerna för den summativa bedömningen ska vara enhetliga inom skolan och de ska konkretiseras i skolans bedömningskultur. I skolorna i Hangö följs gemensamt uppgjorda enhetliga principer gällande den summativa bedömningen och dokumentationen görs i det elektroniska programmet Wilma.

Bedömning av arbete är en del av bedömningen av läroämnet. Då läraren genomför bedömningen i enlighet med målen och kunskapskraven för läroämnet blir även arbetet bedömt. Med arbetsfärdigheter avses: att arbeta självständigt och i grupp, att planera och utvärdera sitt eget arbete, att agera ansvarsfullt och försöka sitt bästa samt att agera konstruktivt i kommunikationssituationer. Färdigheterna utvärderas kontinuerligt.

Utvärderingssamtal genomförs läsårsvis och elev, vårdnadshavare och lärare samt eventuell annan aktör är närvarande. Studierna framskrider i huvudsak enligt årskurs indelad lärokurs. Då studierna fortskrider följer man regelbundet upp vitsord och kontakter vårdnadshavarna i tillräckligt god tid för att diskutera. Årskursintegrerad undervisning är också möjlig. En elev kan studera över årskursgränserna enligt ett eget studieprogram, i stället för enligt en lärokurs som är indelad i årskurser.

Grunderna för att flyttas upp från klassen samt att stanna kvar på klassen beskrivs i läroplanen för den grundläggande utbildningen. Innan beslut om kvarstannande görs, erbjuds eleven möjlighet att delta i ett särskilt prov under läsårets gång och/eller efter läsårets slut. Vid övergången från andra till tredje samt från sjätte till sjunde årskursen anordnar den sändande parten ett överföringsmöte gällande bedömning och respons genom att ta kontakt med mottagande skola. De praktiska arrangemangen genomförs med berörda skolor. Överföringsmöte anordnas också då eleven flyttar i de övriga årskurserna från en skola till en annan. Mötet ordnas av sändande skola.

Eleven ska delta i undervisningen om hen inte tillfälligt beviljats befrielse från undervisningen på grund av sjukdom eller andra särskilda skäl. Studierna och bedömningen av en elev kan delvis ordnas på annat sätt om det är motiverat av skäl som har samband med elevens hälsotillstånd. Om eleven är olovligt frånvarande och inte deltar i undervisning, prov eller andra möjligheter som hen erbjudits för att visa prov på sitt kunnande och hen inte har godkända prestationer i relation till de mål som fastställts i den lokala läroplanen, kan eleven i läsårsbetyget få ett underkänt vitsord i läroämnet.

På mellan-, läsårs-, skilje- och avgångsbetygen ska alla gemensamma läroämnen som ingår i elevens studieprogram bedömas. Om en elev som får särskilt stöd studerar ett läroämne enligt den allmänna lärokursen, ska prestationerna bedömas i relation till den allmänna lärokursen

utfifrån de kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

Prestationer av elever som studerar enligt en individualiserad lärokurs i ett eller flera läroämnen ska i dessa läroämnen bedömas i relation till de individuella mål som fastställts i elevens individuella plan för hur undervisningen ska ordnas (IP). De kunskapskrav som fastställts i grunderna för den grundläggande utbildningen ska inte användas för att fastställa elevens kunskapsnivå.

Om det i beslutet om särskilt stöd har fastställts att eleven studerar enligt ett eller flera läroämnen enligt en individualiserad lärokurs, ska siffervitsordet eller det verbala omdömet förse med en asterisk (*). I punkten Tilläggsuppgifter i betyget ska antecknas att eleven har studerat dessa läroämnen enligt en individualiserad lärokurs. Prestationer av en elev som deltar i undervisning som ordnas enligt verksamhetsområden ska bedömas verbalt och i relation till de mål som ställts upp för respektive verksamhetsområde.

Valfria ämnen bedöms med godkänd/underkänd eller genom sifferbedömning. För bedömning av uppförandet används för skolorna gemensamma kriterier. Uppförandevitsordet bestäms i samarbete inom lärarkåren. Vid läsårets slut ges läsårsbetyg. I den första och andra årskursen ges ett verbalt mellan- och läsårsbetyg i vilket ämnen bedöms godkänd/underkänd och uppförandet bedöms numeriskt, fr.o.m. tredje årskursen ges ett mellan- och läsårsbetyg i siffror. Elever med individuell läroplan kan bedömas verbalt som tillägg till sifferbedömning. Elever som studerar enligt verksamhetsområde bedöms verbalt.

I årskurserna 1 – 6 ges mellanbetyget den sista skoldagen före självständighetsdagen samt i årskurserna 7 – 9 efter varje period eller termin; läsårs-/avgångsbetyg ges den sista vardagen i vecka 22.

Bedömning av uppförande

Som medlemmar av skolgemenskapen har eleverna sitt eget ansvar, som grundar sig på det i läroplanen definierade gemensamma ansvaret för en skoldag. Eleverna tar ansvar genom att regelbundet delta i skolarbete, att ha ett rättvist och uppskattande förhållningssätt till skolkamraterna och de vuxna i skolan samt genom att följa de gemensamma reglerna.

I skolarbetet är det nödvändigt att respektera andra människors okränkbarhet samt arbete och arbetsro, liksom att ta hand om de överenskomna uppgifterna. Lagen förpliktigar eleverna att delta i den grundläggande utbildningen, att utföra sina uppgifter samvetsgrant och att uppföra sig sakligt. Bedömningen av uppförandet genomförs i relation till de mål och kriterier för siffervitsord eller verbal bedömning som ställts upp för uppförande och hur väl eleven uppnått dem. I bedömningen beaktar man elevernas ålder och förutsättningar. Bedömningen baserar sig inte på elevernas personlighet, temperament eller andra personliga egenskaper.

Mål för uppförande enligt delområden

Eleven tar ansvar för sitt handlande	Eleven följer regler och anvisningar	Eleven tar andra i beaktande	Eleven beaktar sin miljö
<p>Eleven följer överenskomna tidtabeller.</p> <p>Eleven deltar regelbundet i undervisning.</p> <p>Eleven tar ansvar över att sköta gemensamma ärenden.</p> <p>Eleven kan anpassa sitt uppförande till situationen.</p>	<p>Eleven följer skolans ordningsregler.</p> <p>Eleven handlar enligt givna instruktioner.</p>	<p>Eleven visar respekt för andra genom sitt uppförande.</p> <p>Eleven handlar rättvist och godkänner olikhet.</p> <p>Elevens verksamhet stödjer arbetsron.</p> <p>Eleven visar genom sitt agerande att hen är mot mobbning.</p> <p>Eleven samarbetar med andra.</p> <p>Eleven respekterar människors okränkbarhet och andra mänskliga rättigheter.</p>	<p>Eleven gör sin egen andel i att främja en trivsam och säker skolmiljö.</p> <p>Eleven tar hand om sitt eget, klassens och skolans gemensamma material och utrymmen.</p> <p>Eleven inser sitt ansvar i att hålla skolan och dess närmiljö prydlig.</p>

Kriterier för uppförandevitsord

Utmärkt (10)

Eleven har på ett utmärkt sätt uppnått målen för uppförande. Med sitt uppförande bidrar eleven positivt och upprepade gånger till klass- eller skolgemenskapen.

Berömligt (9)

Eleven har på ett berömligt sätt uppnått målen för uppförande. Genom sin verksamhet strävar eleven efter att bidra på ett positivt sätt till skolgemenskapen.

Bra (8)

Eleven har uppnått målen för uppförande väl. Eleven tar ansvar för sitt uppförande rätt så självständigt, men hen har eventuellt i viss mån fått handledning för att kunna uppnå målen.

Nöjaktig (7)

Eleven har uppnått målen för uppförande på ett nöjaktigt sätt. Inom något delområde har elevens verksamhet krävt diskussion och handledning, men hen har lyckats utveckla sin verksamhet inom delområdet under bedömningsperioden. Man har eventuellt varit tvungen att ingripa i elevens uppförande genom fostrande eller disciplinära åtgärder.

Måttlig (6)

Eleven har på ett måttligt sätt uppnått målen för uppförande. Elevens verksamhet har under bedömningsperioden krävt diskussioner och handledning gällande flera av målen. Eleven har tidvis strävat efter att utveckla sin verksamhet inom dessa delområden. Man har ingripit i elevens uppförande genom fostrande eller disciplinära åtgärder.

Försvarlig (5)

Eleven har på ett försvarligt sätt uppnått målen för uppförande. Trots upprepade handledning har eleven inte kunnat utveckla sin verksamhet gällande målen för uppförande. Man har upprepade gånger ingripit i elevens uppförande genom disciplinära åtgärder.

Icke godkänd (4)

Eleven har inte uppnått målen för uppförande. Eleven kan med sin egen verksamhet förorsaka fara för skolgemenskapen och hen står inte till att tillrättavisas med disciplinära åtgärder.

Kriterier för verbal bedömning av uppförande

Du har uppnått målen berömligt.

Eleven har på ett berömligt sätt uppnått målen för uppförande. Med sin verksamhet strävar eleven efter att på ett positivt sätt och upprepade gånger bidra till klass- eller skolgemenskapen.

Du har uppnått målen bra.

Eleven har uppnått målen för uppförande väl. Eleven tar för det mesta ansvar för sitt uppförande självständigt, men hen har eventuellt i viss mån fått handledning för att kunna uppnå målen.

Du har uppnått målen nöjaktigt.

Eleven har uppnått målen för uppförande på ett nöjaktigt sätt. Inom något delområde har elevens verksamhet krävt diskussion och handledning, men hen har lyckats utveckla sin verksamhet inom delområdet under bedömningsperioden. Man har eventuellt varit tvungen att ingripa i elevens uppförande genom fostrande eller disciplinära åtgärder.

Du har uppnått målen försvarligt.

Eleven har på ett försvarligt sätt uppnått målen för uppförande. Trots upprepad handledning har eleven inte kunnat utveckla sin verksamhet gällande målen för uppförande. Man har upprepade gånger ingripit i elevens uppförande genom disciplinära åtgärder.

Du har inte uppnått målen.

Eleven har inte uppnått målen för uppförande på ett godkänt sätt. Eleven kan med sin egen verksamhet förorsaka fara för skolgemenskapen och hen står inte till att tillrättavisas med disciplinära åtgärder.

6.1 Särskild examen

Den grundläggande utbildningens lärokurs eller en del av den kan avläggas genom en särskild examen. En examinand som deltar i en särskild examen ska visa att hens kunskaper och färdigheter motsvarar målen för de olika läroämnena enligt den grundläggande utbildningens allmänna lärokurs.

En särskild examen ordnas för elever som är skrivna eller bosatta i Hangö. Examen kan ordnas som flera delprestationer under läsåret eller som en enskild prestation i slutet av läsåret.

Vårdnadshavaren anmäler skriftligt sitt minderåriga barn till en särskild examen. Om examinanden är myndig sköter hen själv om anmälan. Anmälan riktas till högstadiets rektor. Om en läropliktig är i hemundervisning, riktas anmälan till rektor för den skola som utbildningsanordnaren givit till uppgift att utvärdera hemundervisningen.

Anmälan bör innehålla:

- personuppgifter
- uppgifter ur vilka det framgår om den särskilda examen omfattar hela den grundläggande utbildningens lärokurs eller endast delar av den
- en årskursvis specificering av ämnen och lärokurser, ifall den särskilda examen gäller endast delar av den grundläggande utbildningens lärokurs

Efter att anmälan mottagits informeras vårdnadshavaren och examinanden om tidpunkten för och genomförandet av den särskilda examen.

Vid utformningen och bedömningen av en särskild examen kan lärare och skolor samarbeta med varandra.

7 Stöd för lärande och skolgång

Vid planering och förverkligande av stöd i inläringen i Hangö är utgångspunkten elevens rätt till att kunna lyckas och utvecklas. Man strävar till så tidigt stöd som möjligt, som är mångsidigt, effektivt och elevcentrerat i mån av möjliga resurser. Stödet eleven erhåller bör vara flexibelt, långsiktigt planerat och möjligt att ändra efter behov.

De praktiska arrangemangen kring inläring och skolgång påbörjas vid övergången från förskola till skola. Ansvar för processen har den överförande enheten. Elevvårdsteamet i förskolan (barntädgårdsläraren, specialbarntädgårdsläraren, skolpsykologen och kuratorn) diskuterar barnets eventuella inlärningsproblem med den koordinerande specialläraren. Till diskussion tas eventuella fortsatta undersökningar, behov av anhållan om uppskov, intensifierat stöd och särskilt stöd.

Då eleven flyttar till högstadiet anordnas ett överlåtelsemöte, där klasslärarna och de mottagande klassföreståndarna, kuratorn, skolhälsovårdaren samt ambulerande specialläraren deltar. Ansvar för överföringsmötet finns hos den överförande parten. Dessutom bör den centrala informationen om eleven flyttas över till följande enhet då klassläraren / klassföreståndaren byts.

Vid planering av stöd bör åtminstone test i mekanisk läsning och läsförståelse göras i årskurserna 2, 4 och 6. I högstadiet, och speciellt om eleven fortsätter i gymnasiet, bör en screening av läsförmågan och vid behov individuella test ordnas. Tester i rättstavning görs årligen i lågstadiet och vid behov i högstadiet. I matematik testas eleven i april – maj i åk 2 och 6. Förutom dessa görs läs- och skrivtester samt matematiska tester vid behov, som specialläraren ansvarar för. För språktester i hela klassen ansvarar specialläraren medan klassläraren ansvarar för matematiska screeningar i klass.

Allmänt stöd

Hela skolans personal tillsammans med vårdnadshavarna stöder elevens skolgång, inläring, positiva framsteg och utveckling. Samarbete mellan vårdnadshavarna och lärarna förverkligas genom utvärderingssamtal samt genom andra träffar enligt behov. Mångsidiga åtgärder, differentiering och en flexibel gruppering gynnar inläringen. Läraren, föräldrarna eller eleven själv kan föreslå stödformer inom det allmänna stödet. Stödundervisning, specialundervisning på deltid och stöd av skolgångsassistent kan vara en del av det allmänna stödet. Den som ansvarar för assistentresursen fördelar den resurs som finns till buds. För eleven kan en plan för elevens lärande göras upp som en del av det allmänna stödet. Med hjälp av den kan elevens studier fördjupas och utvidgas. Klassläraren / klassföreståndaren tillsammans med ämnesläraren ansvarar för uppgörande av plan för elevens lärande.

Intensifierat stöd

Om det allmänna stödet till eleven inte räcker, gör klassläraren / klassföreståndaren en pedagogisk bedömning, som behandlas i Peda-gruppen. I gruppen besluts om påbörjande av ett intensifierat stöd. Rektorn överför beslutet i databasen. Klassläraren / klassföreståndaren gör upp en plan för elevens lärande tillsammans med eleven och vårdnadshavaren. Planen uppdateras minst en gång per år. I planen bör tidpunkten för utvärdering bestämmas. Klassläraren / klassföreståndaren tillsammans med lärare och övrig personal svarar för anordnande av intensifierat stöd, uppföljningen och utvärderingen av stödet. Det intensifierade stödet är kvantitativt och kvalitetsmässigt något mer utöver de stödformer som ingår i det allmänna stödet. Då behovet av

intensifierat stöd minskar och eleven flyttas tillbaka till det allmänna stödet behandlas det i den mångprofessionella Peda-gruppen. Rektor ansvarar för att beslut om ändrad stödform införs i databasen.

Särskilt stöd

Särskilt stöd ges till de elever som inte uppnår målen under sin uppväxttid, utvecklig och inläring med hjälp av övriga stödformer. Vägen till det särskilda stödet går via allmänt och intensifierat stöd. Lärokursen individualiseras först då eleven trots givet stöd inte verkar uppnå den kunskapsnivå som förutsätts för vitsordet 5. Endast i undantagsfall, t.ex då det gäller hälsotillstånd, kan eleven flyttas direkt till särskilt stöd. Innan särskilt stöd ordnas, gör klassläraren / klassföreståndaren tillsammans med övriga experter en pedagogisk utredning. I den pedagogiska utredningen definieras eventuellt individuellt behov. Kognitiva test fogas till den pedagogiska utredningen i mån av möjlighet vid individualisering av enskilda läroämnen. Efter denna utredning och på basen av Peda-gruppens utlåtande föreslås särskilt stöd för eleven.

Undervisningsarrangemangen diskuteras med vårdnadshavare och elev. Bildningschefen beslutar om anordnande och avslutande av särskilt stöd. I beslutet bör nämnas eventuella individualiserade ämnen. Beslutet om särskilt stöd är tidsbestämt och innefattar uppgifter om undervisningsarrangemang och stödtjänster för eleven. Beslutet bör granskas och utvärderas åtminstone efter den andra årsklassen, samt före överflyttning till den sjunde årsklassen. För fortsättning av särskilt stöd fordras en pedagogisk utredning, som klassläraren / specialklassläraren gör. Det är möjligt att erhålla särskilt stöd i specialklass eller integrerat i en klass för allmän undervisning. Efter beslutet av särskilt stöd gör specialklassläraren / ambulerande specialläraren tillsammans med vårdnadshavarna och eleven en individuell plan för anordnande av undervisning, som sedan uppdateras minst en gång per år. I den individuella läroplanen skrivs, utifrån expertutlåtanden, de för eleven centrala aspekterna gällande inläring.

Beslut gällande praktiska undervisningsarrangemang vid förlängd läroplikt fattas alltid individuellt från fall till fall.

Undervisning enligt verksamhetsområde

För anordnande av undervisning enligt verksamhetsområde för elever med förlängd läroplikt görs beslutet alltid individuellt.

- Kommunen erbjuder individualiserad och strukturerad undervisning åt elever med utvecklingsstörning och autismspektrumstörningar av olika art och grad. Tanken är att samtliga elever skall få en undervisning och skolmiljö som i bästa möjliga grad motsvarar deras behov och förutsättningar, med inklusion/integrering enligt egna förutsättningar. Verksamheten är avsedd för elever med diagnos utvecklingsstörning och/eller autismspektrumstörning. I regel har eleverna förlängd läroplikt.
- Eleverna kan gå antingen inkluderat i allmänundervisningen och få resurs i smågrupp, eller skrivas in under särskilt stöd och vid behov och förmåga integreras i vissa ämnen i allmänundervisningen.
- Undervisningens långsiktiga mål för samtliga elever är en så stor mån av självständighet som möjligt, men samtidigt så stora färdigheter i kommunikation och socialt samspel som möjligt.

8 Elevvård

De lokala målen och tillvägagångssätten för elevvården inom den grundläggande utbildningen i Hangö stad

Läroplanen ska beskriva de lokala målen och tillvägagångssätten inom elevvården. Elevvårdsarbetet baseras på elevvårdslagen, Hangö stads välfärdsplan för barnfamiljer och unga, tillämpning av lagen om elev- och studerandevården inom Hangö stads bildningsväsen samt de skolspecifika elevvårdsplanerna.

Skolspecifik elevvårdsplan

Hangös stads bildningsväsende ansvarar för att varje skola har en egen elevvårdsplan. Planen inbegriper hur elevvården genomförs, utvärderas och utvecklas. Planen utarbetas i samråd med skolans personal, eleverna och deras vårdnadshavare. Elevvårdsplanen kan vara gemensam för två eller flera skolor. Planen bifogas till skolans arbetsplan som godkänns årligen, och ska ses över inom ett år efter det att Hangö stads välfärdsplan för barnfamiljer och unga har setts över. Välfärdsplanen godkänns och ses över vart fjärde år. I den skolspecifika elevvårdsplanen framkommer hur planens innehåll delges till berörda parter.

Elevvårdsplanen innehåller:

- en beskrivning av de tillgängliga elevvårdstjänsterna inom skolan, samt en uppskattning av elevvårdsbehovet vid tidpunkten för uppgörandet av planen
- en beskrivning av hur den gemensamma elevvården ordnas, vilket innefattar skolans planer för tillvägagångssätt gällande olika aspekter som berör elevernas trygghet och välbefinnande i hela skolsamfundet, enskilda klasser och inom olika grupper
- en beskrivning av hur den individuella elevvården ordnas för att följa upp och främja elevens utveckling, välbefinnande och lärande, samt hur man förverkligar individuella stödåtgärder "
- en beskrivning av hur elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet främjas och samarbetet organiseras
- en beskrivning av hur planen genomförs och följs upp'

För närmare information, se "Tillämpning av lagen om elev- och studerandevården inom Hangö stads bildningsväsen 1.8.2014"

9 Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur

9.5 Frågor som avgörs på lokal nivå

I Hangö har de **samisktalande** elevernas andel varit obefintlig. För de elever som har samiska som modersmål kan vid behov ordnas samiska distansstudier. För eleverna görs en läroplan där man

definierar målen för det egna modersmålet, hur det framskrider, samt pedagogiska lösningar som grundar sig på elevens språkliga grund och kulturarv.

I Hangö undervisas det **romani** vid behov förutsatt att det finns en tillräcklig mängd elever. Undervisning erbjuds vid vårdnadshavarnas önskan och eventuellt som distansstudier. Då görs för eleverna en läroplan för det egna modersmålet där man definierar målen för de romanska studierna, hur det framskrider, samt pedagogiska lösningar som grundar sig på elevens språkliga grund och kulturarv.

I Hangö ordnas undervisning i **teckenspråk** som modersmål för barn enligt mån av möjlighet. Om det inte är möjligt att finna en lärare i teckenspråk, ordnas undervisningen vid behov genom tolk. För eleven görs en läroplan i teckenspråksundervisning där målen för det egna modersmålet definieras, hur det framskrider, samt pedagogiska lösningar som grundar sig på elevens språkliga grund och kulturarv.

För elever som inte har tillräcklig kunskap i finska språket för allmän undervisning anordnas förberedande undervisning i det fall att elevantalet är tillräckligt stort. För låg- och högstadiel elever i förhållande till antalet i egna grupper. Den förberedande undervisningen meddelas eleverna högst under ett läsår, varefter eleverna integreras i andra undervisningsgrupper. Eleven kan även erhålla hemundervisning, om en grupp kan bildas och vårdnadshavaren önskar. Man uppmuntrar eleven till studier i det egna modersmålet och till att behålla sitt egna språk- och kulturarv och att flytta över det på barnet. För eleverna görs en pedagogisk bedömning och en läroplan i intensifierat stöd då studierna inleds. I läroplanen tecknas elevens skol- och kulturbakgrund, mål samt svagheter och styrkor. Läroplanen uppdateras då elevens studier framskrider och informationen följer med till allmänundervisande skola, dit eleven flyttas. Läraren i den förberedande klassen stöder eleven då han/hon flyttar över till allmänundervisning och även vid behov efter flyttningen. Utvärderingen för dessa elever kan avvika från skolornas allmänna utvärderingsgrunder.

Undervisning för invandrare

I den förberedande undervisningen görs för varje elev en egen inlärningsplan. I undervisningen övar man att tala, skriva, läsa och hörförståelse.

Undervisning i språklära sker i förhållande till elevens ålder och bakgrund. Som stöd i undervisningen används, förutom böcker, även spel, sånger och datatekniska applikationer. I undervisningen av alla läroämnen försöker man beakta och stärka elevens språkliga nivå. Undervisningen indelas i primära och grundläggande språkfärdigheter.

Primär språkfärdighet

Ämnen

- alfabetet och nummer, läsfärdighet
- hem och familj
- hälsningar och uttryck som behövs i skolan
- boende, rörlighet, fritidsintressen
- tidsbegrepp, färger och matematiska begrepp

Språkkunskap

- uttal av det finska språket samt alfabetet, mekanisk skrift
- ental och flertal
- tempus- och kasusformer
- delning av verb
- meningsbyggnad efter behov

Läsning och skrivning

- bokstav-ljudande-motsvarighet
- mekanisk läs- och skrivfärdighet
- textmeddelande, postkort, en kort presentation av sig själv
- eleven förstår vad han/hon läser, hittar det viktiga i korta texter

Talkommunikation

- hur man hälsar och presenterar sig
- ber om något, tackar, ber om ursäkt i fraser
- framställning av egna behov och känslor
- åsiktsyttrande

Grundläggande språkfärdigheter

Ämnen

- kultur och sport, trafik och hälsa
- festdagar och traditioner, finländskt leverne
- ordförråd i de olika läroämnena

Språkkunskap

- kasusformer mer ingående, passiv och några modusformer
- ordklasser och delning av ord
- förståelse av nominalformer och satsmotsvarigheter
- skillnaderna mellan talspråk och skriftspråk
- skiljetecken och rättskrivande

Läsning och skrivning

- löpande läsförmåga
- informationssökning i olika källor, provsvar
- sagor, berättelser, dikter och skönlitteratur enligt ålder

Talkommunikation

- inledning och upprätthållande av en diskussion
- uttrycksförmåga och motivering av sina åsikter
- referat av något man hört eller läst
- telefondiskussion
- förklaring som kompensation av saknad språkkunskap

Mål för årsklasserna 7 – 9

Eleven

- klarar sig på finska språket i dagliga språksituationer

- förbereder sig för studier i de olika läroämnena i en finsk skola
- förstår grundkonstruktionerna i det finska språket
- behärskar grundordförrådet i de olika ämnesområdena
- övar studieförmågan
- bekantar sig med närmiljön, den finländska naturen, kulturen och samhället
- är motiverad till att studera finska språket
- förhåller sig optimistisk till sin framtid i Finland
- erhåller en flexibel övergångsgrund om han/hon önskar återvända till sitt hemland och fortsätta skolgången där
- slutför sin läroplikt
- är stolt och medveten om sin egen etniska härkomst

Centralt innehåll

De olika delområdena i språket: att tala, höra och förstå det man läser, skriver

Ämnesområden

- skola och hem
- omgivning
- tjänster på den egna bostadsorten
- matematik
- datateknik

Vid sidan av skolan följer man regelbundet upp hur elevernas studier löper vid bildningsväsendets S2-möten och kommer överens om såväl skol- som elevvisa S2- , samt stödundervisningstimmar samt eventuella assistentresurser.

10 Undervisning på två språk

I Hangö erbjuds undervisning antingen på svenska eller på finska. Trots att skolmiljöerna är tvåspråkiga erbjuds ingen undervisning på två språk. Inte heller språkbad eller språkberikad undervisning erbjuds.

11 Undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip

I Hangö ordnas ingen undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip

12 Valfrihet i den grundläggande utbildningen

Frågor som avgörs på lokal nivå

Bildningsnämndens svenskspråkiga sektion har 5.4.2022 beslutat om timfördelningen i svenskspråkiga grundskolor. Timfördelningen beskriver på vilka årskurser och med vilket årsveckotimantal valfria konst- och färdighetsämnen och valfria ämnen förverkligas.

Årskurserna 1 – 9

Valfria timmar i konst- och färdighetsämnen är fördelade enligt följande:

Bildkonst:	en årsveckotimme i årskurs 3 och 4 två årsveckotimmar i årskurs 8 och 9
Gymnastik:	en årsveckotimme i årskurs 7
Textilslöjd/teknisk slöjd:	två årsveckotimmar i årskurs 8 och 9
Huslig ekonomi:	två årsveckotimmar i årskurs 8 och 9

Dessutom görs ett val för två årsveckotimmar i årskurs 5 och 6 mellan följande valfria konst- och färdighetsämnen:

Skapande konst, Fantastiska foton och filmer, Spännande uteliv, Udda idrottsgrenar, Dramatisk musikal, Medryckande musik, Trendigt klädmode och inredning, Ståtliga trähantverk

Valfria ämnen är fördelade enligt följande:

Svenska och litteratur	Drama och muntlig kommunikation, en årsveckotimme i årskurs 4 eller Text- och medieproduktion, en årsveckotimme i årskurs 4
Högstadiets bageri och världens kök:	två årsveckotimmar i årskurs 8 och 9
Handelsämnen:	två årsveckotimmar i årskurs 8 och 9
IKT:	två årsveckotimmar i årskurs 8 och 9

Dessutom görs ett val för en årsveckotimme i årskurs 8 och 9 mellan följande valfria ämnen:
drama, höj din kondition, foto, design, gitarr, spela i band och hygienpass

Engelska:	två årsveckotimmar i årskurs 4 – 6 (se kapitel 14)
Tyska:	två årsveckotimmar i årskurs 8 och 9

12.1. Valfria timmar i konst- och färdighetsämnen

Valfria ämnen i åk 5-6

Syftet med de valfria ämnena är att fördjupa och bredda elevernas kunskaper enligt elevens val. De valfria ämnena ska främja de mål som fastställts för den grundläggande utbildningen. I skapandet av innehållet i de valfria ämnena inför läsåret hörs elevernas synpunkter och önskemål.

Valfria ämnen i årskurs 5 och 6, 2 årsveckotimmar: Eleverna väljer studier i valfria ämnen utgående från åtta valfria ämnen. I skolan bestäms vilka ämnen som anordnas och genomförs varje termin. Eleven studerar sammanlagt fyra (4) valfria ämnen i årskurs 5 och 6. De valfria ämnena erbjuds som kurs 1 och kurs 2 (t.ex. uteliv 1 och uteliv 2) så att eleven har möjlighet att fördjupa studierna i ett valfritt ämne med en kurs i åk 5 och en kurs i åk 6.

De valfria konst- och färdighetsämnena bedöms som en del av respektive gemensamma konst- och färdighetsämne som eleven har. Ifall eleven väljer slöjd på årskurs sex bedöms eleven med ett vitsord för kursen eftersom eleven på årskurs sex annars inte har ämnet slöjd.

Skapande konst

Mål: Eleven fördjupar sig i att planera och skapa konst enskilt och i grupp. Eleven övar sig i att uttrycka sig och sina känslor genom konsten.

Innehåll: Tredimensionellt skapande och målning med olika tekniker. Eleverna får planera och skapa tredimensionell konst av t.ex. lera, papier mache eller återvunnet material och målar med olika tekniker inom olika konstrikningar. Eleverna sammanställer sina verk till en vernissage.

Fantastiska foton och filmer

Mål: Eleven får utveckla sina färdigheter inom konst via digitala medier så som fotografering och film. Eleven lär sig planera och skapa digital konst.

Innehåll: Planera, skapa och editera film, samt jobba med ljus och ljudeffekter. Reklam; att skapa affisch eller trailer för filmen. Fototeknik och bildredigering.

Spännande uteliv

Mål: Inse värdet av och öka intresset för den natur vi har omkring oss, utveckla sin kondition.

Innehåll: Vandring i naturen med t.ex. matlagning utomhus, artkännedom och att ta tillvara ätbart från naturen samt orientering. Grunder i överlevnadskunskap, allemansrätten, hållbar utveckling och naturskydd.

Udda idrottsgrenar

Mål: Eleven utvecklar sin kroppskontroll och fysik. Eleven provar på olika idrottsgrenar för att hitta ett ökat intresse att röra på sig. Eleven får känna sig delaktig i planeringen och blir medveten om sina framsteg.

Innehåll: Olika idrottsgrenar, eventuellt i samarbete med utomstående aktörer.

Dramatisk musikal

Mål: Eleven lär känna sig själv och utvecklar sitt självförtroende. Eleven utvecklar sin fantasi och sin förmåga att improvisera. Eleven lär sig samarbeta med andra, ta egna initiativ och musicera i grupp.

Innehåll: Beroende på gruppen skapas och framförs en egen produktion, bestående av drama, sång och musik.

Medryckande musik

Mål: Eleven utvecklar sitt gehör och sin röst, lär känna sig själv, vågar uppträda tillsammans med andra samt enskilt.

Innehåll: Eleven får vara med och skriva sånger, bekantar sig med olika instrument, att sjunga i kör och i mikrofon. Röstövningar och sångstilar.

Trendigt klädmode och inredning

Mål: Eleven fördjupar sin kunskap i sömnad och andra tekniker. Eleven planerar och tillverkar egna produkter med tanke på användbarhet, resurser och produktens livscykel. Att känna till mode och trender men även värdesätta hållbarhet.

Innehåll: Planering och tillverkning av produkter som är användbara och hållbara. Återanvändning av använt material. Olika tekniker såsom sömnad, virkning eller stickning och dokumentering av processen. I mån av möjlighet studiebesök till företag inom textil- eller hantverkarbranschen.

Ståtliga trähantverk

Mål: Att känna till traditionella hantverkstekniker och att lära sig att värdesätta genuint hantverk. Eget skapande med hjälp av olika tekniker. Eleven lär sig se hantverksprodukter omkring sig i vardagliga livet samt planera och tillverka egna produkter med tanke på användbarhet, resurser och livscykel.

Innehåll: I mån av möjlighet studiebesök till en hantverkare eller företagare. Återanvändning och hållbar utveckling, reparationsarbeten. Exempel på material som kan ingå i kursen: naturmaterial, olika träslag. Planera och skapa en egen produkt, samt dokumentera processen.

Bildkonst

Åk 8

Centralt innehåll

En betoning på det tekniska kunnandet sker, att iaktta konst och tänka visuellt och att inspirera eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar i bild. Arkitektur och den bebyggda miljön nationellt och internationellt studeras.

- Perspektivlära
- Nutidskonst – graffiti – gatukonst
- Kalligrafi/typografi
- Tredimensionellt arbete
- Arkitektur – design
- Skalenlig ritning och ritningssymboler
- Reklam– och nyhetsbilden
- Samarbetsprojekt med religion, modersmål, historia, huslig ekonomi, biologi och geografi i mån av möjlighet

Mål

- Eleven diskuterar sina egna och andras iakttagelser och tankar och motiverar sina åsikter.
- Eleven ger uttryck för sina iakttagelser och tankar i bild genom att använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sig i olika miljöer.
- Eleven använder olika material, tekniker och uttryckssätt för att fördjupa sin förmåga att skapa bilder.
- Eleven uttrycker sina åsikter och tillämpar visuella kommunikations- och uttryckssätt för att påverka sina bilder.
- Eleven tar ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur.

Åk 9

Centralt innehåll

Eget konstnärligt tänkande och kunnande är centralt. Människan utgör ett klassiskt teckningsmotiv. Modellbygge och designarbete är en del av innehållet samt visuell kommunikation. Besök på museer och konstutställningar på hemorten eller att bekanta sig med konstnärers arbete skall utnyttjas i mån av möjlighet. Konsthistoria och bildanalys är en del av innehållet. Eleven gör ett slutarbete i bildkonst.

- Teckning och målning
- Grafik
- Design
- Fotografering/videofilmning/animation
- Ev. andra tekniker
- Konsthistoria och bildanalys
- Besök på konstgalleri, muséer och ateljéer om möjligt
- Slutarbete (planering, dokumentation och utvärdering)
- om möjligt samarbete med samhällslära "Demokrati och närmiljö/ mänskliga rättigheter "

Mål

- Eleven uttrycker sina åsikter och tillämpar visuella kommunikations- och uttryckssätt för att påverka i sina egna bilder.
- Eleven använder olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder.
- Eleven granskar vilken betydelse konst och annan visuell kultur har för individen, gruppen och samhället ur ett historiskt och kulturellt perspektiv.
- Eleven använder sig av olika tiders och kulturers sätt att skapa bilder i sitt bildskapande.
- Eleven tar ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur.
- Eleven beaktar kulturell mångfald och hållbar utveckling i sitt bildskapande samt påverkar genom bilder.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsord 8) i slutbedömning efter avslutad valbar kurs i bildkonst:

Eleven

- kan uttrycka sig visuellt
- kan använda metoder för att komponera en bild samt viktiga material och tekniker i bildkonsten och de visuella medierna
- kan i sitt arbete välja det material och den teknik som lämpar sig bäst för ändamålet
- kan redogöra för bildskapandet som en process som sträcker sig från skisser till färdiga arbeten

Konstkännedom och kulturell kompetens

Eleven

- kan identifiera centrala fenomen i bildkonsten och placera dem i ett kronologiskt och kulturellt sammanhang
- kan undersöka och tolka bilder i konst och kommunikation
- kan utnyttja besök på utställningar och kulturella tjänster på nätet

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

Eleven

- kan särskilja, värdera och uppskatta estetiska och ekologiska egenskaper hos olika miljöer
- känner till planerings- och formgivningsprocessens olika skeden och kan tillämpa dem i sitt arbete
- kan uppfatta kultur- och stildrag i arkitektur och hos olika föremål

Visuell kommunikation

Eleven

- behärskar grunderna i visuell kommunikation

Arbetsmetoder och förmåga att inhämta kunskap

Eleven

- kan studera och värdera sin inläring och utnyttja andras feedback i sitt arbete
- kan dokumentera sin arbetsgång och utnyttja dokumentationen vid självvärdering kan arbeta såväl självständigt som interaktivt tillsammans med andra i enlighet med vad uppgiften kräver
- kan under handledning använda sig av olika källor

Textilslöjd

Centralt innehåll

- sömnad, stickning, virkning, vävning, ev. andra tekniker och arbetsredskap såsom textiltryck, maskinbroderi, maskinsömnad osv.
- formgivning och planering av produkter (modeteckning, tillskärningsplanering, mönsterritning, arbetsordningar mm)
- utvärdering av eget och andras arbete
- kulturhistoria
- redskapslära (symaskin, strykjärn, sax, overlocken, vävstolen mm.)

- materiallära (konstfibrer).
- dokumentation av en slöjdprocess i sin helhet (planering, tillverkning, självutvärdering, kostnadsberäkning) med hjälp av informations- och kommunikationsteknik om möjligt
- nödvändig arbets säkerhet
- företagsamhet och föreningssamarbete t.ex. genom presentationer, genom studie- och företagsbesök exempelvis till hantverksföreningar och egna företagare.

Mål

- Eleven kan planera sitt arbete samt utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt
- Eleven kan ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande.
- Eleven undersöker och använder mångsidigt olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt utvecklar innovationer
- Eleven lär sig att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och stärker sin visuella , materiella och tekniska uttrycksförmåga.
- Eleven uppfattar, förutser och reagerar på riskfaktorer i arbetet och arbetar på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen..
- Eleven utnyttjar informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation och producerar och distribuerar gemensam information om det är möjligt.
- Eleven förstår betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet.
- Eleven lär sig tänka ekonomiskt och i anslutning till slöjdprocessen gör val som främjar en hållbar livsstil.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsord 8) i slutbedömning efter avslutad kurs i textilslöjd

Visuell och teknisk planering:

Eleven

- kan självständigt upptäcka problem samt under handledning planera produkter som går att förverkliga och som planerats med en strävan att beakta den tid, de redskap och material som står till förfogande samt att produkterna skall vara estetiska, ekologiska, hållbara, ekonomiska och ändamålsenliga
- dokumenterar planen t.ex. med bilder, ord, teknikprov eller prototyper eller på annat sätt så att ursprungsidén framgår av dokumentationen samt på vilket sätt produkten skall tillverkas samt
- kan under handledd planering använda inslag från den finländska och andra folkgruppers formgivnings- hantverks- och teknologikulturer

Tillverkning

Eleven

- arbetar ändamålsenligt och omsorgsfullt enligt arbetarskyddsanvisningar samt sköter om ordningen och trivseln i sin arbetsmiljö
- behärskar grundteknikerna så att produkten blir ändamålsenlig, ekologisk och estetisk
- kan arbeta målmedvetet både på egen hand och i grupp
- kan under handledning använda avancerad teknologi i sitt arbete

- kan tillämpa kunskaper och färdigheter från andra läroämnen i sin slöjdverksamhet
- dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet (planering, tillverkning, självutvärdering, kostnadsberäkning) med hjälp av informations- och kommunikationsteknik om möjligt

Teknisk slöjd

Läroämnets mål i årskurs 8 är att eleven inser betydelsen av att planera sitt arbete samt inom ramen av arbetsprocessen utveckla egna idéer och fungerande lösningar. Eleverna skall lära sig värdesätta betydelsen av noggrannhet, kreativitet och meningsfullhet i sitt arbete. Arbetet skall vara inspirerande samt ge upplevelser som förstärker självkänslan.

Målet är att uppfylla kompetenserna K1, K3 och K4.

Centralt innehåll i årskurs 8 är träets maskinella bearbetning. Inom arbetsprocessen bör egna idéer och lösningar betonas vad olika konstruktioner beträffar. Eleverna bekantar sig med olika ytbehandlingsmetoder samt ges färdigheter i grundreparationer av möbler. I metallslöjden behandlas varm- och kallsmide samt grunderna i metallsvavning. Två- och fyrtaktsmotorns grundprinciper genomgås. Eleverna utför mera krävande övningar med mig- och elsvets. Arbetarskyddet genomgås i de olika arbetsmomenten.

Läroämnets mål i årskurs 9 är att eleven skall kunna göra egna val beträffande arbetstekniker, utformning, material etc. Eleven skall tillägna sig en ansvarsfull arbetsattityd samt reflektera över ekonomisk och hållbar utveckling i vardagslivet inom läroämnets gränser.

Eleverna utvärderar sitt eget samt kamraternas arbeten genom diskussionstillfällen. Eleven ges baskunskaper som möjliggör ett senare yrkesval inom branschen.

Målet är att uppfylla kompetenserna K1, K3, K4, K5 och K6.

Centralt innehåll i åk 9. Inom träslöjden planerar och tillverkar eleven ett eller flere möbler med inhemska och lokala inslag, användande de tekniker som utlärts. Dessa bör vara av god kvalitet, estetiskt tilltalande samt med inslag av egna idéer och lösningar. Inom metallslöjden används de tekniker som tidigare genomgått till att producera ett individuellt eget planerat, användbart välutfört arbete. Eleverna ges möjlighet till basservice på egna fordon.

Bedömning

Du försöker, är positiv och vill lära dig.

Du är nöjd med det du åstadkommit och kan arbeta enligt instruktioner.

Du är intresserad av att planera och förverkliga arbetet noggrant.

Du arbetar koncentrerat.

Kvaliteten på ditt arbete är bra.

Du gör ditt bästa, är aktiv under lektionerna, uppför dig lugnt och arbetar självständigt utan att störa andra.

Huslig ekonomi

Åk 8

Centralt innehåll

- självständig planering och utförande av arbeten
- vett och etikett
- social samvaro, samarbete och hänsyn
- tillämpning av inlärd matlagningsmetoder
- ”rest kan bli fest”, ta tillvara rester
- kryddor
- konservering
- att upprätthålla traditioner kring högtider och fester
- nationell matkultur
- nordisk matkultur

Verksamhetskulturen i grundläggande utbildningen

Lika behandling och jämlikhet

- det praktiska arbetet i undervisningsköket (på alla årskurser) bygger på grupparbete, där alla bemöts och behandlas likvärdigt och individuella behov beaktas
- övningar i sociala situationer stärker förmågan att samarbeta och kommunicera

Mål

Förutom en fördjupning av målen i årskurs 7:

Eleven

- vidareutvecklar praktiska färdigheter
- lär sig att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter
- arbetar självständigt och i grupp och kommer överens om fördelningen av arbetsuppgifter
- uppmuntras att vara kreativ och att lägga märke till estetik
- lär sig att söka och bedöma hushållsrelaterad information och att använda tillförlitlig information, också med digitala verktyg
- tränar att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt vid planering och genomförande av uppgifter

Åk 9

Centralt innehåll

- självständig planering och utförande av arbeten
- tillämpning av inlärd matlagningsmetoder
- planering av måltider
- internationell matlagning, främmande kulturer
- förstår beteckningar på livsmedelsförpackningarna
- kan ändra recept för olika dieter
- miljömedvetet tänkande; närproducerad och ekologisk mat, rättvis handel

Verksamhetskulturen i grundläggande utbildningen

Delaktighet och demokrati

- gruppvis planerar eleverna varje lektionspass det praktiska arbetet - förutom att sätta sig in i arbetsuppgifternas svårighetsgrad och tidsåtgång är arbetsplaneringen en övning i demokrati (gruppvis arbetsplanering inleds på åk 8)

- eleven utvärderar individuellt sitt arbete efter varje lektionspass

Mål

Förutom en fördjupning av målen i årskurs 7 och 8:

Eleven

- lär sig att respektera och beakta olikheter i vårt mångkulturella samhälle
- handleds att lösa problem och vara kreativ
- inser hur de egna valen och handlingarna påverkar den egna ekonomin
- inser betydelsen av hälsosam föda och sund livsstil

Bedömningskriterier för vitsordet 8 i slutbedömningen efter avslutad kurs

Eleven visar intresse, gör sitt bästa och samarbetar väl med både lärare och klasskamrater.

Eleven sätter upp mål för sin verksamhet och arbetar för att uppnå dem. Eleven kan bilda sig en uppfattning om sina egna kunskaper utgående från självbedömning, lärar- och kamratrespons.

Eleven försöker tillsammans med andra arbeta konstruktivt och genom att förhandla om olika arbetsuppgifter på ett rättvist sätt. Eleven försöker lyssna på olika synpunkter och uttrycka sina åsikter konstruktivt i gemensamma planerings- och arbetsituationer.

Eleven kan arbeta bra utgående från instruktioner och enligt principer för hygien och säkerhet.

Eleven kan planera sin tidsanvändning och kan hålla god ordning i samband med uppgifter.

Eleven kan arbeta självständigt i köket och försöker själv lösa problem som dyker upp. Eleven känner till och kan beskriva ämneshelheter ur kursens centrala innehåll.

12.2 Valfria ämnen

Svenska och litteratur åk4 – valbar kurs

A. Drama och muntlig kommunikation

Innehåll: Fokus ligger på den muntliga framställningen och berättandet. Olika övningar inom rollspel, drama, teater och film. Att uttrycka sig både verbalt och nonverbalt i olika kommunikationssituationer.

Mål: Eleven handleds i att utveckla sin förmåga

- att lyssna till andra och utveckla sin förmåga att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer.
- att planera, analysera, tolka, producera eller genomföra egna framträdanden.
- att utvärdera sig själv samt ge respons åt de andra i gruppen genom att framföra sina egna tankar och åsikter på ett konstruktivt sätt.
- att stärka kreativiteten och självförtroendet.

B. Text- och medieproduktion

Innehåll: Fokus ligger på att planera, bearbeta, förbättra och utveckla sitt eget skrivande. Eleven får fördjupa sig i att skriva olika typer av texter med olika medier som inspirationskälla. Man genomför mindre och större projekt där man producerar olika slags texter till t.ex. tidningar, serier, pjäser, animationer, filmklipp, intervjuer och ljudklipp.

Mål: Eleven handleds i att utveckla sin förmåga

- att uttrycka sina upplevelser, tankar och åsikter i skrivna och multimediala texter.
- att stärka bilden av sig själv som textproducent.
- att öva sig i att producera olika typer av texter, även multimediala.
- att stärka färdigheterna i rättstavning och grundläggande skrivregler.
- att utvärdera sina egna texter samt ge och ta emot konstruktiv respons.

Huslig ekonomi: Högstadiets bageri & Världens kök

Åk 8-9

”Högstadiets bageri ”

Centralt innehåll

- vidareutveckling av praktiska färdigheter
- olika degtyper, salta och söta bakverk
- typiska bakverk utgående från årstider och kalenderårets fester
- företagsamhet i liten skala
- vad krävs för att kunna starta eget
- grunder i bokföring
- prisberäkningar, hur räkna ut ett lämpligt försäljningspris
- ställa upp mål, planera och förverkliga arbetet, utvärdera resultatet
- studiebesök, gästföreläsare om möjligt
- praktisk övning vid försäljningstillfällen

Mål

Förutom en fördjupning av målen i åk 7-8 skall eleven:

- vidareutveckla praktiska matlagings- och bakningsfärdigheter
- få grundläggande insikt i entreprenörskap
- få öva att uppföra sig och samarbeta på det sätt som förutsätts i arbetslivet
- inse betydelsen av språkkunskaper och kommunikativa färdigheter
- lära sig ta itu med uppgifter på ett företagsamt sätt, att förutse eventuella svårigheter, att bedöma och ta kontrollerade risker, att hantera misslyckanden samt att målmedvetet slutföra arbetet

”Världens kök ”

Centralt innehåll

- vidareutveckling av praktiska färdigheter
- fördjupad satsning på internationell matkultur
- hälsoaspekter, globala frågor
- kulturens, religionens och olika åskådningars påverkan i samhället och vardagen
- de viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter, vad de innebär och hur de förverkligas
- gästbesök, studiebesök om möjligt

Mål

Förutom en fördjupning av målen i åk 7-8 skall eleven:

- vidareutveckla praktiska färdigheter
- klara av att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändning
- få en fördjupad kunskap om främmande matkulturer och hur samhället och vardagen kan påverkas av olika kulturer, religioner och åskådningar
- fundera på globala frågor
- lära sig söka och bedöma information och att använda tillförlitlig information som grund

Bedömning

- Eleven visar intresse, gör sitt bästa och samarbetar med klasskamrater och lärare.
- Eleven kan använda de vanligaste arbetsmetoderna för att laga mat, baka och för att utföra grundläggande uppgifter i köket. Eleven tar också hänsyn till estetiska aspekter.
- Eleven kan arbeta utgående från instruktioner och kan hålla ordning.
- Eleven arbetar självständigt och försöker tillsammans med andra arbeta konstruktivt och komma fram till överenskommelser om arbetsfördelning och tidsanvändning.
- Eleven har grundläggande kunskap om främmande matkulturer och kan reflektera hur samhället och vardagen kan påverkas av olika kulturer, religioner och åskådningar.
- Eleven har grundläggande kunskap om företagande, kan reflektera över företagandets fördelar och nackdelar.
- Eleven kan söka och bedöma information anknuten till ämnet och kan reflektera över informationens tillförlitlighet.

Handelsämnen åk 8-9**Ämnesbeskrivning**

Uppdraget i tillvalsämnet handelsämnen är att eleverna får fördjupa sig i ämnen som arbetsliv, företagsamhet, internationalism, juridik och hållbar konsumtion. Arbetet i tillvalsämnet baserar sig på projekt och presentationer, där eleven med hjälp av olika digitala verktyg lär sig arbeta självständigt och målinriktat.

Centralt innehåll**1. Konsumentkunskap**

- Konsumentskydd
- hållbar konsumtion

2. Ekonomiskt tänkande och bokföring

- kontroll över den privata ekonomin (egna/familjens)
- olika betalningssätt
- betalningsstörningar
- introduktion till bokföring

3. Företagsamhet

- företagsformer
- hur bilda ett företag Finland
- fördjupa sig i en företagares vardag

4. Marknadsföring och reklam

- begrepp inom marknadsföring
- kritiskt kunna analysera reklam och hur marknadsföring påverkar konsumenterna.

5. Internationalism

- nationell och internationell turism

6. Arbetsliv, ledarskap och kommunikation

- hur profilera sig på arbetsmarknaden
- simulerade arbetsintervjuer
- ledarskapsteorier
- mötesteknik

Verksamhetskulturer

Mål

Målet med undervisningen i handelsämnen är att fördjupa elevernas kunskap i de olika temaområdena. Minst lika viktigt är det att de studerande lär sig att arbeta på ett kreativt och undersökande projektbaserat sätt. Eftersom eleverna arbetar med olika digitala verktyg, kräver det av eleverna att de kan söka och granska källor mångsidigt. Målet är också att eleverna skall kunna presentera sina idéer och resultat på olika sätt.

Handelsämnen är teori och praktik. Verklighetsförankringen är viktig och kan förverkligas genom samarbete t.ex. med de lokala företagen och ledarna i form av mentorskap och skuggning. Ämnet kan integreras med bland annat samhällslära och praktiska ämnen som huslig ekonomi.

Bedömning

Eleverna skall kontinuerligt följa upp sin egen inlärningsprocess samt kunna bedöma sina egna prestationer. Som stöd för inläringen bedömer eleverna också varandras prestationer för att identifiera styrkor och utvecklingsbehov.

för vitsordet 8:

- Eleven kan grunderna inom konsumentskyddet och vet hur en kritisk konsument fungerar.
- Eleven kan fatta ekonomiska avgöranden i det dagliga livet och inser betydelsen av betalningsstörningar.
- Eleven känner till olika företagsformer, samt att de innebär olika ansvar och risk (?).
- Eleven kan beskriva för- och nackdelar med företagsamhet.
- Eleven kan redogöra för grundläggande begrepp inom marknadsföring.
- Eleven vet att turismbranschen består av olika former och eleven kan se för- och nackdelar med en ökad internationalism.
- Eleven känner till och kan tillämpa olika verktyg för att komma in i arbetslivet.
- Eleven kan agera professionellt i simulerade scener från arbetslivet.
- Eleven känner till enkla ledarskapsteorier och kan beskriva en god ledare.

IKT Tillval årskurs 8-9

Mål

Eleven ska besitta en grundförståelse för hur en dator fungerar, i vilka former den finns och hur internet kopplar samman datorer. Eleven ska hantera bl.a. kontorsprogram, bild och ljud, samt grunder i programmering. Via större projekt som t.ex. hemsidor och film kan eleven få använda många olika program för att skapa en större helhet. På så sätt får eleven en mångsidig kompetens som stärker elevens intresse för fortsatta studier.

Centralt innehåll

Maskinskrivning

Grunderna i IKT

- hur data representeras i en dator
- olika kategorier av datorer
- principerna hur en persondator fungerar
- persondatorns struktur och sammansättning
- hur Internet och olika nätverk fungerar

Datoranvändning och datahantering

- hantera användargränssnitt
- känna till Kontrollpanelen
- använda tillbehörsprogrammen
- använda urklipp
- hantera kataloger, mappar och filer
- lagringsmedia
- förstå den egna datorn och nätmiljö
- sökfunktionen
- hjälpfunktionen

Kontorsprogram

- Skrivprogram
- Kalkylprogram
- Presentationsprogram

Bildbehandling

- grunderna i bildbehandlingsprogram
- introduktion till bilder, några grundbegrepp
- redigering, förbättring och manipulation av digitala fotografier

Molntjänster

- presentation av olika molntjänster
- olika textbehandlings- och presentationsprogram i molnet
- användningen av molntjänster i grupparbeten

e-post

- strukturen på ett e-postmeddelande
- hantera e-postmeddelande
- hantera bifogade filer
- hantera e-postmeddelanden
- upprätthålla e-postprogrammets adressbok

Internet

- säkerhet
- netetikett
- upphovsrätt
- använda söktjänster
- använda olika tjänster
- använda bokmärken/favoriter
- ange webbläsarens startsida
- tömma cachen och adressfältets sidhistoria
- använda sök- och hjälpfunktionen

Gör en hemsida

- grunderna i HTML och CSS
- copyright och etik
- skapande av grafiskt material till sina hemsidor

Ljudredigering

- grunderna i ljudredigering
- inbandning och mixning av ljudspår

Videoredigering

- grunderna i videoredigering
- klippning och redigering av videomaterial
- användningen av effekter, övergångar och textning

Introduktion till programmering

- grunderna i datorlogik och datorprogrammering
- loopar, if/else-satser, funktioner

För vitsordet 8:

- Eleven förstår grunderna i vad en dator är och hur den fungerar
- Eleven behärskar de grundläggande kontorsprogrammen
- Eleven har en grundförståelse för hur internet fungerar, vad internetsäkerhet är och hur man använder e-post, sökmotorer och molntjänster
- Eleven kan manipulera ljud och bilder
- Eleven kan grunder i programmering

Drama

Kursen omfattar 1 årsveckotimme i åk 8 eller 9 och bedöms som godkänd/underkänd baserat på elevens lektionsaktivitet och visat intresse.

Mål

- Eleverna handleds i att utveckla sin förmåga att uttrycka sig och kommunicera i olika situationer.
- Eleverna utvecklar fantasin och stärker kreativiteten.
- Eleverna övar att utvärdera sig själva och de andra i gruppen. De övar att ge konstruktiv kritik, för att förbättra förmågan.

Innehåll

- Små, korta dramaövningar som gör eleven säkrare i rollen att framträda inför en grupp
- Att uttrycka sig både verbalt och nonverbalt
- Röstövningar
- Pantomim, miner, gester
- Kroppsspråk

Gymnastik: Höj din kondition

Ämnesbeskrivning

Uppdraget för den valbara kursen i gymnastik är en kurs med inriktning på aerobisk kondition, d.v.s. att förbättra den enskilda elevens kondition. Eleverna ges kunskap och beredskap att förbättra sin kondition och därmed även sin hälsa. Detta sker både inom- och utomhus.

Centralt innehåll

Tyngdpunkten ligger på aerobisk träning, med inslag av anaerobisk träning. Den fysiska aktiviteten består av bl.a. löpträning i olika former, t.ex. intervall-, back-, snabbhets- och koordinationsträning. Längre löprundor och promenader i terräng ingår. Olika former av stationsträning stöder den aerobiska träningen. Eleverna lär sig använda träningsredskap för anaerobisk träning i gymmet samt lär sig rätt utförande i redskapen.

I mån av möjlighet gällande väderlek kan även grenar som triathlon och längdåkning på skidor ingå. Olika tester med vars hjälp man kan observera sin konditionsnivå ingår fortlöpande.

Mål

Eleven höjer eller bibehåller sin kondition, beroende på utgångsläget. Eleven får beredskap att efter avslutad kurs självständigt fortsätta med konditionsträning. Eleven tillägnar sig en positiv inställning till en sund och aktiv livsstil.

Bedömning

Kursen bedöms godkänd eller underkänd. För att bli godkänd, bör eleven delta i undervisningen, visa aktivitet i alla olika träningsformer, ha med sig lämplig utrustning till lektionerna och iaktta reglerna för fair play. Upprepad ogiltig frånvaro leder till att eleven inte kan bli godkänd i kursen.

Fotografering och bildkommunikation

Ämnesbeskrivning

Fotografering och bildkommunikation. Varför och för vem fotograferar man?

Centralt innehåll

- Grundläggande om fotografering och kameran
- Bildkomposition
- Berätta med bilder
- Kul med kameran
- Kreativt fotograferande
- Studiofotografering
- Bildbehandling och presentation av bilder
- Ev. studiebesök och deltagande i Hangö fotofestival

Mål

- Att behärska grunderna i fotografering.
- Att förstå grundläggande bildkomposition
- Att göra en bildberättelse
- Att bekanta sig med studiofotografering
- Att känna till bildbehandling

Bedömning

Kriterierna för godkänt:

- Aktivt deltagande i undervisningen
- Uppgifterna inlämnade och utförda enligt instruktioner.
- Behärskar grunderna i fotografering

Textil design

Ämnesbeskrivning

Textil design - från idé till färdig produkt

Centralt innehåll

- formgivning och planering av produkter (mönsterritning, arbetsordningar, modeteckning, kostnadsberäkningar osv)
- tygtryck, sömnad och ev. andra hantverkstekniker
- dokumentation av arbetet i sin helhet (planering, tillverkning, självutvärdering) med hjälp av informations- och kommunikationsteknik om möjligt

Mål

- Kan designa individuella produkter åt sig själv och andra
- Kan rita och ändra monster
- Behärskar de grundläggande teknikerna i tygtryck
- Kan använda maskiner och redskap

Bedömning

Kriterierna för godkänt:

- Aktivt deltagande i undervisningen
- Uppgifterna inlämnade och utförda enligt instruktioner.
- Dokumentation av arbetet utförd enligt instruction

Valfritt ämne i musik: Gitarrspel för åk 8 och 9**Centralt innehåll**

Gitarrrens historia presenteras. Eleverna bekantar sig med kända gitarrvirtuoser och olika musikstilar. Eleven ges möjlighet att lära sig grunderna i gitarrspel och eventuellt att fördjupa sina färdigheter om hen har grunder i att spela gitarr. Under kursen används både akustiska och elektriska gitarrer samt basgitarr.

Mål

Eleverna lär sig ackompanjera, spela melodier och improvisera med hjälp av skalor.

Bedömning

Kursen bedöms som godkänd/underkänd. Bedömningskriterier är lektionsaktivitet, och visat intresse för att lära sig gitarrspel.

Valfritt ämne i musik: Spela i band för åk 8 och 9**Centralt innehåll och mål**

Vi lär oss att spela musik och sjunga i band. Vi utvecklar förmågan att lyssna på andra och anpassa spelandet efter gruppen. Instrument som ingår i bandet: piano, elgitarr, akustisk gitarr, ukulele, trummor, elbas, sång. Under kursen är det meningen att man åtminstone ska pröva på olika instrument, för att se vilket som passar en bäst men lära sig ett av instrumenten lite mer ingående.

Bedömning

Bedöms som godkänd/underkänd. För att bli godkänd ska muntliga och skriftliga uppgifter utföras enligt instruktioner och lektionsaktivitet uppvisas

Valfritt ämne i huslig ekonomi: Hygienkompetens**Hygienkompetens**

Kursen omfattar 1 årsveckotimme i åk 8 eller 9.

Hygienkompetensen är en lagstadgad förpliktelse för livsmedelsbranschen. Den nationella livsmedelslagen (23/2006) kräver att de som i sitt arbete hanterar oförpackade och lättfördärliga livsmedel i en livsmedelslokal skall påvisa sin hygienkompetens med ett intyg över livsmedelshygienisk kompetens av Livsmedelssäkerhetsverkets (Eviras) modell, dvs. ett s.k. hygienpass.

Centralt innehåll

- grunderna i mikrobiologi och kontamination av livsmedel
- matförgiftningar och hygieniska arbetsmetoder
- personlig hygien
- renhållning
- egenkontroll
- lagstiftning, myndigheter
- studiebesök (egenkontroll)
- hygienkompetenstest enligt Eviras anvisningar och kontroll (intyget är från Eviras sida prisbelagt)

Mål

Eleven skall:

- få grundläggande kunskap inom hygienkompetensens alla delområden
- lära sig att omsätta sina kunskaper i praktiken
- inse betydelsen av att handla ansvarsfullt också ur hygiensynpunkt på arbetsplatsen
- få möjlighet att avlägga hygienkompetenstestet och få ett intyg över inhämtad kunskap

Bedömning

- Godkänd/Underkänd
- För att få godkänt vitsord bör eleven visa lektionsaktivitet och utföra sin egen andel av givna arbetsuppgifter på ett sakligt sätt

12.3 Frivilliga och valfria lärokurser i främmande språk

Tyska

Åk 8

Mål

Eleven kan aktivt delta i sociala tillställningar genom kommunikativa övningar. Eleven bekantar sig med traditioner och geografi i tyskspråkiga länder genom olika projekt. Elevens uppmärksamhet fästs på hälsningsfraser, skola, boende, hobbyn, bio och restaurangbesök. Eleven ska klara av att använda ord, böja verb i presens, presentera sig på tyska och berätta om sina hobbyer och sin familj, uttrycka önskemål och behov vid enkla vardagssituationer samt skriva och uttala räkneord och pronomen.

Centralt innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

- grundläggande fakta om Tyskland och den tyska kulturen
- arbete med geografiska, historiska och kulturella innehåll (kartor, källor, broschyrer)
- arbete med ord och uttryck inom utvalda lärområden (hälsningsfraser, presentation, restaurangbesök, telefonsamtal, skola, offentliga platser, hobbyn, utseende, boende)
- arbete med material på originalspråk (Tyskland, Österrike, Schweiz)

Färdigheter för språkstudier

- grammatik i sammanhang (text, vardagssituationer, arbetsliv :lära sig nytt, känna igen och använda i kontext)
- böjning av verben
- bestämda och obestämda artiklar
- nekande ord
- pronomen
- modalverb
- prepositioner
- substantiv

Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, tolka texter, producera texter

- övning i att diskutera på tyska (vardagssituationer, uttrycka åsikter, känslor och ta ställning)
- skapande arbete enskilt, i par och i grupp (intervju, drama, rollspel)
- arbete med olika textformer genom bl.a. jämförelse, översättning, textomskrivning
- arbete med uppgifter på webben
- inspelningsuppgifter med användning av multimedia

Åk 9

Mål

Eleven kan aktivt delta i sociala tillställningar genom kommunikativa övningar. Eleven utvidgar och berikar sin kunskap om traditioner, fester och seder i tyskspråkiga länder genom olika projekt. Elevens uppmärksamhet fästs på resor, utseende, boende, miljö och hälsa. Eleven ska klara av att använda ord i en kontext, formulera bisatser, skilja mellan ackusativ och dativ, böja verb i presens och perfekt, presentera sig på tyska och berätta om enkla händelser i det förflutna, beskriva bilder och personer, uttrycka önskemål och behov vid enkla vardagssituationer samt sträva efter att ha ett gott uttal.

Centralt innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

- grundläggande fakta om Tyskland och den tyska kulturen
- arbete med geografiska, historiska och kulturella innehåll (kartor, källor, broschyrer)
- arbete med ord och uttryck inom utvalda lärområden (bl.a. hälsningsfraser och presentation, måltider, klädsel och utseende, resor, fester och seder, biobesök, boende, miljö, hälsa)
- arbete med material på originalspråk (Tyskland, Österrike, Schweiz)

Färdigheter för språkstudier

- grammatik i sammanhang (text, vardagssituationer, arbetsliv :lära sig nytt, känna igen och använda i kontext)
- possessiva pronomen i pluralis
- haben/sein i imperfekt
- ackusativ
- prepositioner med ackusativ
- ordföljden i bisatser

- perfekt av de regelbundna verben
- perfekt av de oregelbundna verben
- substantiv i dativ
- prepositioner med dativ

Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, tolka texter, producera texter

- övning i att diskutera på tyska (vardagssituationer, uttrycka åsikter och känslor och ta ställning)
- skapande arbete enskilt, i par och i grupp (intervju, drama, rollspel)
- arbete med olika textformer genom bl.a. jämförelse, översättning, textomskrivning uppgifter på webben med beaktande av IKT regler
- inspelningsuppgifter med användning av multimedia

13. Årskurserna 1-2

13.1 Övergången från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen och uppdraget i årskurs 1-2

Personalen i förskolan respektive skolans nybörjarundervisning planerar och genomför gemensam verksamhet, t ex samarbete med vänelever eller besök i skolan. Senast på vårterminen ska förskolebarnen få bekanta sig med skolutrymmena och om möjligt den blivande klassläraren. Förskoleläraren bär ansvaret att kontakta skolan för att inleda samarbetet.

I slutet av årskurs 2 granskar man elevernas behov av stöd. Man överväger om eleven har den beredskap som krävs för de nya läsåmnena i åk 3. Stödåtgärder inom trestegsstödet kan endera avslutas om det inte längre behövs, eller utökas i form av intensifierat eller särskilt stöd. Om eleverna får en ny lärare i åk 3, bör läraren i åk 2 ta kontakt med den mottagande läraren för att delge information om eleverna.

13.4.1 Modersmål och litteratur

Mål

Eleverna stärker sin förmåga att uttrycka sig i olika situationer. De utvecklar sina färdigheter att lyssna, tala, berätta och fråga. De lär sig att läsa och skriva olika typer av texter och att förstå den lästa texten. De utvecklar sitt ordförråd, sporras till att bli intresserade av litteratur och läsning, samt lär sig att använda biblioteket. Eleverna lär sig att skriva för hand och med tangentbord. De klarar av att småningom börja planera och strukturera sina texter. De får grundläggande färdigheter i rättstavning och att följa grundläggande skrivregler.

Innehåll

Att kommunicera

Eleverna övar sig i att lyssna, fråga, svara och berätta. De ägnar sig åt drama, rollspel och teaterlekar. De bekantar sig med sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.

Att tolka texter

Eleverna lär sig läsa. De övar sig att använda lässtrategier. Eleverna lär sig olika begrepp så som ord, mening, punkt och rubrik. De arbetar med bilder, berättelser, sagor, dikter, fakta- och medietexter. Läsoplevelsorna diskuteras med de övriga i gruppen. Eleverna övar sig i grunderna för informationssökning.

Att producera texter

Eleverna övar sig i att producera texter utgående från sina egna erfarenheter och genom att använda sin fantasi. De övar sig att följa en viss struktur i sina texter, så som inledning, handling och avslutning. Eleverna övar sig att producera olika typer av texter, så som brev, dikter, instruktioner eller dagbokstext. De övar sig att använda grundläggande skrivregler. Eleverna övar sig att skriva för hand och digitalt.

Att förstå språk, litteratur och kultur

Eleverna stärker sitt språk genom att de läser och lyssnar till olika texter skrivna för barn, så som sagor, berättelser, dikter och serier. Eleverna bekantar sig med biblioteket och dess verksamhet. Eleverna får kulturupplevelser i form av teater, film eller musik.

13.4.2 Finska A1 (godkänd 21.11.2019)

Åk 1

Mål

Eleven motiveras till att lära sig det nya språket genom berättelser av olika slag och sång, lek, spel och rörelse. Eleven stiftar bekantskap med finska språket, samt bekantar sig dessutom med olika språk och lär sig på så sätt känna igen finska språket. Eleverna uppmuntras till att våga prata samt erhåller en positiv attityd till att lära sig ett språk.

Innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Alfabetet, hälsningsfraser, räkneord 0-10, färger, kroppen, kläder, hus och rum, skolsaker, djur, frukt, bär och grönsaker, dygnet, verbbetoning på "minä", finska sånger samt aktuella högtider så som jul och påsk

Färdigheter för språkstudier

Att kunna skilja finska språket från andra språk genom att lyssna, kunna lyssna och förstå enkla instruktioner på finska, få ett basordförråd. "Minä" och "hän" - formen betonas.

Åk 2

Mål

Eleven motiveras till att genom berättelser av olika slag, sång, lek, spel och rörelse, stifta bekantskap med finska språket, samt att bekanta sig med olika språk och känna igen finska språket. Eleverna uppmuntras till att våga prata och förmedla den glädje det finns i att lära sig ett språk.

Innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Stoff från åk 1 repeteras. Eleven lär sig presentera sig själv och sin familj, räkneord 0-20, i klassrummet, hus och interiörer, klockan – hela och halva timmar, veckodagar, väder, enkla frågor och svar, "minä"-formen, personliga pronomen, mat, motsatsord.

Färdigheter för språkstudier

Eleven lär sig skilja finska språket från andra språk genom att lyssna, kunna lyssna och förstå enkla instruktioner på finska, få ett basordförråd. "Minä" och "hän" -formen betonas.

Efter åk 2 sker en utvärdering med tanke på övergången till åk 3. All utvärdering sker muntligt och är kontinuerlig under läsåret genom lärarens iakttagelser.

Mofi åk 1 (Modersmålsinriktad finska)**Mål**

Eleven motiveras till att genom berättelser av olika slag, sång, lek, spel och rörelse, utveckla sitt språk och kunnande i finska språket. Eleven erhåller handledning till att reflektera över och fördjupa sig i det finska språket och den finska kulturens särdrag. Eleven lär sig att värdesätta sin egen språkliga/kulturella bakgrund.

Innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Eleven lär sig presentera sig själv och sin familj, räkneord 0-20, i klassrummet, hus och interiörer, klockan – hela och halva timmar, veckodagar, väder, enkla frågor och svar, minä, personliga pronomen, mat, motsatsord, enkla samtal, redogörelser ur verkligheten.

Färdigheter för språkstudier

Eleven lär sig prata och berätta längre om sig själv och sina egna berättelser och får ett större ordförråd.

Mofi åk 2 (Modersmålsinriktad finska)**Mål**

Eleven motiveras till att genom berättelser av olika slag, sång, lek, spel och rörelse, utveckla sitt språk och kunnande i finska språket. Eleven erhåller handledning till att lära sig reflektera över och fördjupa sig i det finska språket och den finska kulturens särdrag. Eleven bör också kunna värdesätta sin egen språkliga/kulturella bakgrund.

Innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Repetition av åk 1, samt läsning av korta texter och sagor, skrivning av högfrekventa ord, korta texter till bilder, samtal med frågor, svar och berättande.

Färdigheter för språkstudier

Eleven lär sig uttrycka sig ledigt i tal samt att skriva kortare texter och behärska de mest frekventa orden.

Inför övergången till åk 3 ska en utvärdering ske enligt angivna direktiv, muntligt, samt för dessa elever till en del skriftligt.

13.4.4 Matematik

Mål

Eleverna visar intresse för matematik, har en positiv självbild och ett gott självförtroende. De kan göra matematiska observationer, dra slutsatser och lösa problem. De kan framföra sina lösningar med konkreta hjälpmedel, bilder, muntligt och skriftligt samt med digitala verktyg. Eleverna ska få en stabil grund för förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt goda räknefärdigheter.

Betydelse, värderingar och attityder

Eleven visar intresse för matematik, har en positiv självbild och ett gott självförtroende.

Arbetsfärdigheter

Eleverna kan göra matematiska observationer, dra slutsatser och lösa problem. De kan framföra sina lösningar med konkreta hjälpmedel, bilder, muntligt och skriftligt samt med digitala verktyg.

Begreppsliga och ämnesspecifika mål

Eleverna kan anknyta matematiska begrepp till omvärlden, samt förstår talbegreppet och principerna för tiosystemet. De behärskar principerna för de grundläggande räkneoperationerna. De visar en säker räknefärdighet med naturliga tal och kan använda olika huvudräkningsstrategier. Eleverna kan känna igen, jämföra och beskriva geometriska former. De förstår principen för mätning. De kan avläsa och göra tabeller och diagram. Eleverna kan följa och skapa stegvisa instruktioner.

Innehåll

Matematiskt tänkande

Eleverna erbjuds möjlighet att uppfatta likheter, skillnader och mönster. De övar sig att hitta olika kombinationer, att jämföra och klassificera. Eleverna handleds i att lösa slutledningsuppgifter. De skapar stegvisa instruktioner och följer dem, och får på sätt insikt i programmeringens grunder.

Tal och räkneoperationer

Eleverna lär sig att behärska sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning. Eleverna uppskattar och räknar antal. De övar sig att jämföra och ordna tal, samt att säga och skriva en talramsa. De gör uppdelningar av talen 1- 10, samt lär sig de jämna talen, multiplar och halvering. Tiosystemet utforskas med hjälp av konkreta modeller.

I åk 1 adderar och subtraherar eleverna inom talområdet 0-20. Huvudräkningsstrategier uppövas. De två räknesätten konkretiseras med hjälp av tillämpningar i olika situationer. Eleverna lär sig att se samband mellan addition och subtraktion.

I åk 2 adderar och subtraherar eleverna inom talområdet 0-100. Eleverna lär sig multiplikationstabellerna för talen 0-5 och 10. De handleds att förstå begreppet multiplikation med hjälp av konkreta exempel, så som att skriva en multiplikation till en bild. Eleverna lär sig grunden för att förstå division. De övar sambandet mellan multiplikation och division.

Geometri och mätning

Kroppar och plana figurer studeras tillsammans genom att man bygger och ritar. Eleverna undersöker geometriska kroppar och plangeometriska figurer. De övar sig att känna igen och beskriva kropparna och figurerna. I beskrivningar används orden sidoyta, kant, hörn, spets och basyta. Eleverna får insikt i mätningens principer. Eleverna mäter, uppskattar och jämför föremåls längd, massa och volym. De jämför dessutom måttenheter. De centrala måttenheterna är meter och centimeter, kilogram och gram samt liter och deciliter. Eleverna övar klockslag och tidsenheter.

Informationsbehandling och statistik

Eleverna övar sig att göra och avläsa ett stapeldiagram. De avläser och tolkar enkla tabeller.

13.4.5 Omgivningslära

Mål

Eleverna kan undersöka, röra sig och göra utflykter i sin närmiljö. De kan göra enkla experiment och presentera sina resultat på olika sätt. Tillsammans kan eleverna pröva, upptäcka, bygga och skapa nytt. De kan använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information samt för att dokumentera och presentera observationer. Eleverna förstår enkla bilder, modeller och kartor som beskriver omgivningen.

Innehåll

Att växa och utvecklas

Eleverna bekantar sig med människokroppens olika delar och dess funktioner. Eleverna får träna sina emotionella färdigheter. Eleverna handleds i att respektera sig själva och andra.

Livet hemma och i skolan

Eleverna får öva sig i att röra sig på ett säkert sätt i närmiljön och i trafiken, t ex genom besök i skogar och parker. Eleverna fördjupar sig i säkerhetsfärdigheter och - anvisningar. Eleverna lär sig hur man betar sig i olika situationer i vardagen. Fysisk integritet och mobbning diskuteras. Grundläggande egenvård i vardagen behandlas. Eleverna övar sig i att samarbeta och arbeta i olika grupper.

Närmiljön och dess förändringar

Eleverna övar sig i att iaktta och undersöka närmiljön. De lär sig känna igen de vanligaste organismerna i naturen och objekten i den byggda miljön. Eleverna studerar de olika årstiderna och vädret. Eleverna bekantar sig med enkla kartor och lär sig förstå idén med kartor.

Att undersöka och experimentera

Eleverna gör enkla experiment och undersökningar gällande vardagliga problem. De får en insikt i de olika faserna av en undersökning.

Att reflektera över de grundläggande förutsättningarna för liv

Ämnen som näring, vatten, luft, värme och omsorg behandlas. Vardagliga hälsovanor och -färdigheter tränas. Hälsa och välmående står i fokus.

Att träna en hållbar livsstil

Avfallssortering och återvinning behandlas. Eleven får kunskap om den egna hembygden, t ex via museibesök. Man funderar på vilken betydelse de egna handlingarna har för en själv och för andra människor samt den närmaste omgivningen.

Förslag på teman:

- sällskapsdjur
- skogen (träd, djur, svampar och bär)
- rymden
- kroppen och hälsa
- energi
- vattnets kretslopp

13.4.6 Religion

Mål

Elevernas intresse för religionsundervisningen väcks. Genom diskussion uttrycker de tankar, känslor, lever sig in i andras situationer, lyssnar, förstår andras åsikter och motiverar sina egna åsikter. Eleverna skall handledas till att tänka etiskt och inse vad det innebär att ta hand om sig själv, människorna och naturen.

Innehåll

Förhållandet till den egna religionen

Eleverna blir bekanta med historier, religioner och livsåskådningar från sin egen familj och omgivning. Nya testamentet och centrala berättelser kring Jesu liv och lära samt kyrkoårets olika högtider såsom till exempel jul och påsk behandlas. De fördjupar sig i livets högtider såsom dop, konfirmation, vigsel och begravning. Psalmer och musik som hör ihop med barndomen och kyrkoåret behandlas. Kristendomens centrala begrepp och symboler tas upp. Eleverna blir bekanta med kyrkobyggnaden och den kristna gudsbilden och skapelseberättelsen.

Religionernas värld

Eleverna blir bekanta med olika religioner som finns i skolan och närmiljön. Eleverna undervisas i hur kristendomen och dess tro kan se ut. Detta innefattar också kristendomens mångfald och irreligiositet.

Ett gott liv

Respekt för livet, människovärdet och barnets rättigheter tas upp. Eleverna reflekterar över

livsfrågor utgående från ett kristet perspektiv. Etisk reflektion, FN:s konvention om barnets rättigheter och Den gyllene regeln är i fokus. Utgående från bibliska berättelser kopplar man samman frågor och händelser ur elevernas vardag.

13.4.7 Livsåskådningskunskap

Mål

Undervisningen i livsåskådningskunskap ska vägleda eleven till att uttrycka tankar, åsikter, lyssna, fråga och argumentera. Diskussionerna berikas med konkreta aktiviteter, sagor, berättelser, lekar, musik, bildkonst och drama.

Innehåll

Innehållet som väljs stöder målen och formas till helheter för olika årskurser. Vid valet av innehåll beaktas elevernas upplevelsevärld, idéer och tankar.

Att växa till ett gott liv

Eleverna övar på att samtala genom att lyssna, visa respekt och uttrycka sig tydligt. Tillsammans funderar de över betydelsen av ett gott handlande och människans godhet. Frågor om rätt och fel och hur man skiljer dem åt dryftas. Betydelsen av vänskap undersöks och på vilket sätt vänskap är viktigt i ett barns liv.

Olika sätt att leva

Eleverna reflekterar över sig själva, olika sätt att leva och tänka. Frågor såsom "Vem är jag?" behandlas. Olika livsstilar som knyter an till elevernas hem- och kulturbakgrund tas upp.

Grunderna för ett gemensamt liv

Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans. Betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet i olika slags vardagliga situationer och miljöer undersöks. Barnets rättigheter och barnets ställning i olika samhällen behandlas.

Naturen och en hållbar framtid

Eleverna undersöker olika levnadssätt i världen. Livets obeständighet och världens uppkomst behandlas. Den egna närmiljön undersöks och relateras till hur de egna valen och handlingarna påverkar miljön. Betydelsefulla uppgifter som hör samman med naturen försöker man lyfta fram.

13.4.8 Musik

Mål

Musikundervisningen ska stödja en sund röst användning och utveckla en positiv relation till musik. Eleverna lär sig musikbegrepp och uttrycksätt när de sjunger och spelar i grupp. De förstår betydelsen av gemensam övning för att lära sig musik, samt att agera ansvarsfullt i samband med musicerande.

Innehåll

Musikalisk praxis

Eleverna musicerar på olika sätt: sjunger, lyssnar, spelar och rör sig till musik. De får möjlighet att uttrycka sig och komma med idéer, och man strävar till att skapa en positiv anda. Man tar i beaktande elevernas egna erfarenheter och iakttagelser. Man utnyttjar de möjligheter som erbjuds av kulturinstitutioner och andra samarbetspartner så som till exempel gästspelade artister.

Musikens beståndsdelar

Eleverna övar sig först att uppfatta tonläge, tonlängd, tonstyrka och klang, senare även rytm, melodi, dynamik, klangfärg, harmoni och form.

Repertoar

Repertoaren planeras så att den är mångsidig och att man värnar om kulturarvet. I undervisningen används sånger, lekar, ramsor, rörelser och uppgifter där eleverna spelar eller lyssnar, samt kreativa övningar (t ex egna kompositioner) som lämpar sig för elevernas ålder.

13.4.9 Bildkonst

Mål

Eleverna skall ges möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. De uppmuntras till att experimentera på ett lekfullt sätt och att arbeta tvärkonstnärligt.

Innehåll

Elevernas individuella behov skall beaktas och de skall ges möjlighet att få arbeta självständigt och i grupp. Eleverna undervisas både i skolan, i naturen och i webbmiljöer. Lokala möjligheter beaktas. Eleverna får ta del av bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Elevens egen bildkultur utgör utgångspunkten för arbetet. De får pröva på olika material och tekniker. Eleverna får också ta del av hållbar utveckling i sitt bildskapande.

Bildkonsten är en del av helhetsundervisningen och aktuella temahelheter beaktas.

13.4.10 Slöjd

Mål

Eleverna planerar och framställer slöjdprodukter med olika material och olika tekniker. De lär sig att utvärdera sin produkt samt att ge varandra respons.

Innehåll

Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen. De övar att ge sina arbeten form, färg och yta. De diskuterar förvaring och skydd. Eleverna erbjuds möjligheter att utforska olika materiella och tekniska miljöer. De får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg. Digitala verktyg introduceras som en del i idéarbetet, planeringen och dokumentationen. Eleverna ges under slöjdprocessens gång möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning.

Arbetet i slöjd är ämnesöverskridande. Eleverna får lära sig att hålla ordning bland materialet och hur man ska använda materialet. De får lära sig att återanvända saker.

I undervisningen kan följande arbetsätt användas:

- att trä tråd på nålen, att göra knutar, att fästa tråden
- att sy tråckelstygn, efterstygn, överkaststygn, langettstygn
- att sticka, virka, tova, väva, fläta, tvinna, göra tygtryck
- att såga, spika, måla

13.4.11 Gymnastik

Mål

Eleven uppmuntras till att röra på sig och att självständigt eller tillsammans med andra pröva på nya gymnastikuppgifter. De får positiva upplevelser av gymnastiken. De får stärka de grundläggande motoriska färdigheterna, balans- och rörelseförmåga samt förmåga att hantera redskap. Eleverna lär sig att anpassa dem i olika miljöer, i olika situationer och under olika årstider.

Innehåll

Fysisk funktionsförmåga

Eleverna får pröva på lekar, uppgifter och idrottsformer i olika miljöer. De får träna sin balans- och rörelseförmåga och pröva på olika redskap. De övar sig att uppfatta sin kropp, att uttrycka sig och att röra sig i takt till en rytm. Eleverna får lära sig att röra sig inomhus och utomhus under olika årstider och i olika miljöer. De får också ta del av simundervisning.

Idrottsväsendet gör en kartläggning av elevernas simkunskaper i årskurs 2. Om möjligt utnyttjar man stränder, spånkana, idrottsanläggningar, parker och skogar.

Social funktionsförmåga

I undervisningen förekommer motionslekar med regler, uppgifter och spel där eleverna får träna samarbete och att hjälpa varandra.

Psykisk funktionsförmåga

Eleverna får undervisning i roliga lekar och uppgifter där eleverna upplever att de lyckas. De får också hjälp av läraren kunna möta emotionellt varierande situationer som kan uppstå under lek, tävlingar eller spel.

14 Årskurserna 3 – 6

14.4.1 Modersmål och litteratur

I årskurserna 3-6 är huvudsyftet för undervisningen i svenska och litteratur att stärka elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lära sig, läsintrasse och en flytande läs- och skrivfärdighet. Då eleven tolkar och producerar texter övar de även sig i att använda språkliga strukturer ur olika

perspektiv. Eleverna läser även allt längre texter och delar med sig av sina läserfarenheter till exempel via bokcirklar och läsprojekt.

Åk 3

Mål

Elevernas kommunikativa förmåga stärks genom att de får öva sig att uttrycka sina tankar och åsikter samt ta hänsyn och lyssna till de andra eleverna. Eleverna vidareutvecklar sin förmåga att läsa flytande genom att läsa olika slag av texter och genom att lyssna till lämplig barnlitteratur. Eleverna lär sig klassificera ord enligt ordklasserna substantiv, adjektiv och verb samt använda sig av skriftspråkets grundläggande strukturer. Elevernas förmåga att skriva flytande och läsbart stärks och det digitala skrivandet introduceras.

Innehåll

Att kommunicera

Eleverna övar sig att uttrycka sina åsikter och lyssna till andra. De tränar sig i att ge konstruktiv respons samt att motivera sina åsikter. Rollspel och drama används då man behandlar litteratur och aktuella teman.

Att tolka texter

Eleverna övar sig att använda lämplig läs- och tankestrategier. De övar sig att läsa olika slag av texter flytande, så som skönlitteratur, faktatexter och kombinationer av ord och bild. Eleverna laborerar med texter genom att klassificera ord enligt form och innehåll då de bekantar sig med ordklasserna substantiv, adjektiv och verb. Verbets tempusböjning övas, dock utan benämningar. Eleverna läser och lyssnar till barnlitteratur som de själva är med och väljer. De använder sig av skolbiblioteket och stadsbiblioteket.

Att producera texter

Eleverna fortsätter att träna att skriva flytande och läsligt för hand och bekantar sig med att skriva digitalt. De övar sig att reflektera över textens handling samt att skriva person- och miljöbeskrivningar. Eleverna undersöker stavningsregler, skiljetecken, ordklasser och böjningsformer. De fortsätter att öva avstavning, synonymmer, motsatsord samt lång och kort vokal.

Att förstå språk, litteratur och kultur

Eleverna bekantar sig med språk och kulturer i Finland genom att till exempel läsa och lyssna till inhemsk litteratur, såsom till exempel den lokala författaren Irmelin Sandman-Lilius' verk .

Eleverna uppmuntras att hitta och läsa intressant barn- och ungdomslitteratur som lämpar sig för elevens ålder och språkkunskaper genom att till exempel besöka stadsbiblioteket och genom att ordna läsprojekt.

Åk 4

Mål

Eleverna uppmuntras att uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer och ta hänsyn till mottagaren. Eleverna tolkar texter och klassificerar ord enligt ordklasserna substantiv, adjektiv, verb, räkneord och pronomen. I enkla satser lär sig eleverna även urskilja subjekt, predikat och

objekt. Eleverna tränar att söka fakta både via litteratur och multimedia. Eleverna får bekanta sig med språk och kultur i grannländerna, med speciell betoning på Sverige.

Innehåll

Att kommunicera

Eleverna ska bekanta sig med konsten att tala, till exempel genom att berätta om bilder. Man kan med fördel välja bilder med lokal förankring såsom till exempel via Hangö museums fotografisamlingar, verk av Venny Soldan-Brofält och Carl-Gustaf Lilius samt Anita Lehtinen (Hangölejonen).

Eleverna övar att uttrycka sig genom dramaövningar och improvisation till exempel charader. Eleverna får bekanta sig med begrepp som dagbok, tidningar och hur man läser och förstår instruktioner.

Att tolka texter

Eleverna tolkar texter genom att klassificera ord enligt form och innehåll då de bekantar sig med ordklasserna substantiv, adjektiv, verb, räkneord och pronomen. Verbets tempusböjning övas med benämningar. De bekantar sig även med begrepp som huvudsats och bisats samt övar sig att urskilja subjekt, predikat och objekt i enkla satser. Eleverna fortsätter att träna läsförståelse, slutna frågor och öppna frågor. Eleverna bekantar sig med faktaböcker och hur man använder ordböcker.

Att producera texter

Eleverna fortsätter att träna att skriva flytande och läsligt för hand och övar sig fortsättningsvis att skriva digitalt. Eleverna bekantar sig med grunderna för textbehandling och de övar sig att använda tiofingerssystemet då de skriver digitalt. Eleverna fortsätter att träna rättstavning och introduceras till begrepp som styckeindelningar och disposition. Eleverna tränar att skriva olika slags beskrivningar, miljöbeskrivningar och personbeskrivningar. Eleverna lär sig känna igen huvudsats, bisats och fördjupar kunskaperna i de centrala satsdelarna subjekt, predikat och objekt i enkla satser. Denna kunskap använder sig eleverna själva av då de producerar texter.

Att förstå språk, litteratur och kultur

Eleverna bekantar sig med språk och kulturer i grannländerna, med betoning på Sverige, genom att till exempel läsa och lyssna till svensk litteratur såsom Astrid Lindgren och Ulf Stark.

Eleverna uppmuntras att hitta och läsa intressant barn- och ungdomslitteratur som lämpar sig för elevens ålder och språkkunskaper genom att till exempel besöka stadsbiblioteket och genom att ordna läsprojekt.

Åk 5

Mål

Eleverna uppmuntras att fortsättningsvis våga uttrycka sig muntligt och mångsidigt i olika situationer. Eleverna fortsätter träna förmågan att klassificera ord enligt ordklasserna substantiv,

adjektiv, verb, adverb, prepositioner, pronomen, interjektioner, konjunktioner och räkneord. I enkla satser övar eleverna sig att urskilja satsdelarna subjekt, predikat, objekt och predikatsfyllnad. Eleverna får bekanta sig med de nordiska gransspråken och kulturerna genom att både lyssna till och läsa utvalda texter.

Innehåll

Att kommunicera

Eleverna bekantar sig med de nordiska gransspråken. Eleverna får uttrycka sig genom drama, pantomim och dramatisering av olika slag.

Att tolka texter

Eleverna läser både faktatexter och skönlitterära texter, till exempel poesi, fabler, fantasy, sagor och spökhistorier.

Eleverna tolkar texter genom att klassificera ord enligt form och innehåll då de bekantar sig med ordklasserna substantiv, adjektiv, verb, adverb, prepositioner, pronomen, interjektioner, konjunktioner och räkneord. De fördjupar även sina kunskaper i att urskilja subjekt, predikat, objekt och predikatsfyllnad i enkla satser.

Att producera texter

Eleverna fortsätter att träna att skriva flytande och läsligt för hand och fördjupar sina kunskaper att skriva obehindrat digitalt. Eleverna vidgar ordförrådet och introduceras till begrepp som lånord. Eleverna fortsätter träna rättstavning, disposition och styckeindelning. Eleverna lär sig känna igen huvudsats, bisats och fördjupar kunskaperna i de centrala satsdelarna subjekt, predikat, objekt och predikatsfyllnad i enkla satser. Denna kunskap använder sig eleverna själva av då producerar texter.

Att förstå språk, litteratur och kultur

Eleverna kan gärna bekanta sig med den lokala författaren Yvonne Hoffmans litteratur, till exempel Svärdet och stenen som kan integreras med ämnet historia.

Eleverna läser utvald litteratur, med betoning på barn- och ungdomsklassiker. De övar sig att ta fasta på vissa typiska drag i böckerna samt att dela med sig av sin läsupplevelse i till exempel muntliga bokreferat och genom att ordna läsprojekt.

Eleverna bekantar sig med de nordiska gransspråken och -kulturerna genom att till exempel ta del av den nordiska mytologin och läsa samt jämföra texter skrivna på de nordiska språken. Nordisk mytologi kan även integreras med ämnet historia och religion i samband med att man där lär sig om vikingatiden och kristendomens historia. Man kan arbeta kring temat som en helhet.

Åk 6

Mål

Eleven fördjupar sina kunskaper i olika sätt att kommunicera även genom drama. Eleven ges möjlighet att dela med sig av sina läsupplevelser bland annat via multimedia. Eleven fördjupar sina kunskaper i ordklasserna substantiv, adjektiv, verb, adverb, pronomen, räkneord, prepositioner, interjektioner och konjunktioner samt kunskaperna i att urskilja subjekt, predikat, objekt,

predikatsfyllnad och adverbial i enkla satser. Eleven fördjupar sina kunskaper att skriva obehindrat digitalt och kan tillämpa de etiska regler som gäller i multimediala miljöer.

Innehåll

Att kommunicera

Eleverna ägnar sig åt skapande arbete enskilt, i par, i mindre och större grupper i form av till exempel muntliga framföranden så som bokrecension och föredrag (även inom andra läroämnen), drama (även inom andra läroämnen), diskussion, debatt och intervju.

Eleverna uppmärksammas på sitt kroppsspråk och olika sätt att kommunicera, att visa respekt för andras åsikter och att våga uttrycka samt motivera sina egna åsikter.

Att tolka texter

Eleverna fördjupar sin förmåga att läsa och analysera texter av olika genrer till exempel novell, recension, science fiction och poesi samt texter som kombinerar ord och bild.

Eleverna tolkar texter genom att klassificera ord enligt form och innehåll då de fördjupar sina kunskaper i ordklasserna substantiv, adjektiv, verb, adverb, pronomen, räkneord, prepositioner, interjektioner och konjunktioner. De fördjupar även sina kunskaper i att urskilja subjekt, predikat, objekt, predikatsfyllnad och adverbial i enkla satser.

Eleverna får lyssna till barn- och ungdomslitteratur till exempel vid högläsning och då de besöker stadsbiblioteket och samtidigt öva sig att tolka, förklara och reflektera över innehållet i texten.

Eleverna övar sig att söka information från olika källor, till exempel digitala och använder sig även av skolbiblioteket och stadsbibliotekets tjänster då de lär sig källkritik.

Att producera texter

Eleverna övar sig att producera olika typer av texter, till exempel novell och recension, stegvis från idé till publicering både för hand och med hjälp av digitala arbetsverktyg. Källhänvisning och normerna för upphovsrätt på internet och tillämpas. Eleven visar även kunskaper inom etiska regler och sekretess på internet.

Eleverna lär sig känna igen huvudsats, bisats och fördjupar kunskaperna i de centrala satsdelarna subjekt, predikat, objekt, predikatsfyllnad och adverbial. Denna kunskap använder sig eleverna själva av då producerar texter.

Eleverna fortsätter att träna att skriva flytande och läsligt för hand och fördjupar sina kunskaper att skriva obehindrat digitalt.

Eleverna utvecklar sin medvetenhet om språkets uppbyggnad genom att fördjupa sina kunskaper att använda rubriker och styckeindelningar i de egna texterna samt att ta textmottagaren i beaktande vid till exempel ordval.

Att förstå språk, litteratur och kultur

Eleverna uppmuntras att hitta och läsa intressant barn- och ungdomslitteratur som lämpar sig för elevens ålder och språkkunskaper genom att till exempel besöka stadsbiblioteket och genom att ordna läsprojekt.

Eleverna läser utvald litteratur, med betoning på internationell barn- och ungdomslitteratur. De övar sig att ta fasta på vissa språkliga drag i texten samt att dela med sig av sin läsupplevelse i till exempel bokcirklar.

Eleverna fördjupar sina kunskaper om det egna språket och kulturen via till exempel olika kulturupplevelser såsom teater, museer och film.

14.4.2 A-Finska

Elever i Hangö har möjlighet att delvis växa upp i en tvåspråkig miljö. Skolan har en viktig uppgift att stöda såväl enspråkiga som tvåspråkiga elever samt att uppmuntra kontakt över språkgränserna. Det informella lärandet ska uppmuntras och beaktas i undervisningen. Att kunna naturligt uppleva olika kulturarv ska ses som positivt.

I projekt och presentationer används kamratrespons. Elevens självbedömning uppmuntras och är fortgående.

Åk 3

Mål

Eleven inhämtar ett grundläggande ord- och uttrycksförråd, förstår enkla tilltal och frågor i olika vardagssituationer och kan med enkla ord och fraser svara och reagera på dessa. Eleven kan skriva enkla ord som hör till lärostoffet på finska.

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tema: närmiljö och hem, familj och släkt, husdjur

Färdigheter för språkstudier

- Hälsningsord
- Frågeord
- Räkneord
- Personliga pronomen
- Verbböjning (jakande och frågande presens)

Missä? (-ssa/ssä, -lla/llä)

Åk 4

Mål

Eleven inhämtar ett utökat ord- och uttrycksförråd och behärskar finskans elementära strukturer. Eleven skall kunna skriva meningar och kunna föra korta samtal om olika teman som kursen berört.

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tema: Finland, närmiljö, hem och familj, hobbyn och fritid, årstider

Färdigheter för språkstudier

- Frågeord

- Räkneord
- Presens i jakande och nekande form
- Yttre lokalkasus
- Inre lokalkasus
- Imperativ (jakande och nekande)
- Possessiva pronomen
- Nomenböjning
- Partitiv efter räkneord
- Objektet i partitiv i nekande sats
- Kongruens

Växande språkkunskap: Förmåga att kommunicera

Eleven övar sig på olika sätt att både skriftligt och muntligt, i enkla fraser, uttrycka sig om kursens teman och ämnen, t.ex. om sig själv och sin familj, om hobbyn och fritid, om sin närmiljö och Finland.

Åk 5

Mål

Eleven känner igen och kan använda språkets grundläggande strukturer och språkfunktioner. Eleven skall kunna föra enklare dialoger, förstå skriftliga och muntliga instruktioner, hitta och jämföra detaljer i texter, kunna skriva korta berättelser och meddelanden. Eleven skall kunna översätta korta fraser och meningar till och från målspråket.

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tema: Närmiljön, fritid och hobbyn, Finland och naturen och årstiderna, internet

Färdigheter för språkstudier

- Ordningstal
- Presens (jakande och nekande)
- Imperfekt (jakande)
- Inre- och yttre lokalkasus
- Possessivsuffix
- Personliga pronomen som objekt
- Objektet i partitiv

Växande språkkunskap: Förmåga att kommunicera och tolka texter

I undervisningen ingår läsförståelser och hörförståelser, där eleverna skall svara på frågor som berör innehållet, både skriftligt och muntligt. Eleverna producerar också egna kortare texter, de delger olika texter och texters innehåll för varandra, de samtalar om texterna.

Åk 6

Mål

Eleven behärskar språkets grundläggande strukturer och språkfunktioner. Eleven kan använda ett mångsidigt och levande språk.

Eleven skall kunna föra dialoger, förstå skriftliga och muntliga instruktioner, hitta och jämföra detaljer i olika slag av texter, kunna skriva berättelser och meddelanden samt översätta fraser och meningar till och från målspråket.

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tema: Fritid, hobbyn, skolan, yrken, mat- och restaurangkultur, sjukdomar och olyckor, hälsa, internet

Färdigheter för språkstudier

- Imperfekt (nekande)
- Perfekt och pluskvamperfekt i jakande och nekande form
- Nomenböjning
- Translativ
- Essiv i tidsuttryck
- Partitivobjekt vid pågående handling samt vid känsoverb

Växande språkkunskap: Förmåga att kommunicera och producera texter

Kunnandet inom målspråket finska utökas genom läs- och hörförståelser. Eleven fördjupar och breddar sin muntliga och skriftliga kommunikationsförmåga genom att hålla korta föredrag och presentationer, enskilt eller i grupp. Eleverna diskuterar på målspråket finska om alldagliga, för eleven bekanta ämnen, som t.ex. hobbyn, skola och fritid. Eleverna producerar text genom att t.ex. skriva reklamsnuttar och informationsblad.

Modersmålsinriktad finska

Åk 3

Mål

Den tvåspråkiga eleven fördjupar och breddar sin muntliga och skriftliga kommunikationsförmåga. Eleven lär sig mer på målspråket finska, i både skrift och tal. Eleven utökar sitt ordförråd och vågar tala och presentera inför klassen.

Centralt innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tema: jag och min familj, mitt hem och min närmiljö, skolan (läroämnen, i klassen), Finland (natur, väderstreck), ansvar: husdjur, miljön och återvinning, trafikvett

Färdigheter för språkstudier

- stadväxling
- dubbelkonsonanter och -vokaler
- läsförståelser
- nomenböjning
- verbböjning

Åk 4

Mål

Elevens muntliga och skriftliga kommunikation stärks genom diskussionsövningar, referat och presentationer. Eleven bekantar sig mer djupgående med olika grammatiska strukturer, för att befästa skriven finska. Det är viktigt att eleven upplever en positiv studieatmosfär i gruppen, vilket resulterar i att eleven modigt står inför klass.

Centralt innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tema: mat och hälsa, Finland och Norden, årets gång, resande, fritidsintressen, allemansrätten, tjänster

Färdigheter för språkstudier

- adjektivets komparation
- substantiv
- räkneord
- tempusformer
- personliga pronomen
- sammansatta ord

Växande språkkunskap: Förmåga att kommunicera

Eleverna dramatiserar olika vardagssituationer, t.ex. ringer för att beställa tid till veterinären, läkaren, frisören. Eleverna diskuterar på målspråket finska om alldagliga, för eleven bekanta ämnen som t.ex. skollunchen och rasterna. Eleverna berättar om sin familj och sin fritid på målspråket. Eleverna återberättar korta lättbegripliga texter med hjälp av minneskortor och bilder. Eleverna producerar text genom att t.ex. skriva brev eller vykort. Eleven beskriver muntligt t.ex. hurdant hans drömrum är, hurdana kläder hans vän har på sig osv.

Åk 5

Mål

Eleven lär sig att debattera i ämnen som intresserar och berör hen och därmed fördjupar sin kommunikativa färdighet. Eleven producerar så småningom lite längre skriven text och fördjupar sitt ordförråd genom att läsa finsk barnlitteratur. Elevens kännedom i grammatiken fördjupas.

Centralt innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tema: jag och min närmiljö, olika livsmiljöer och sevärdheter, naturens mångfald, Finland som en del av Europa, det mångkulturella samhället, traditioner och traditionsbärande, den mångfacetterade människan (utseende, egenskaper, känsloliv, hälsa, kulturell bakgrund)

Färdigheter för språkstudier

- verbets tempusformer
- yttre och inre lokalkasus
- adjektiv

Växande språkkunskap: Förmåga att kommunicera och tolka texter

Åk 6

Mål

Eleven utökar sin vokabulär och sakkunnighet inom olika teman. Eleven producerar olika skriftliga uppgifter och övar sig på muntliga och skriftliga projekt och presentationer. Eleven ska behärska verb böjningen. Eleven skall kunna uttrycka sin åsikt, argumentera och ta del i diskussioner angående aktualiteter.

Centralt innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tema: utrotningshotade djur, uppfinningar/upptäckter, olika medier, nyheter och aktualiteter, uttrycka åsikter och diskutera, Finland som en del av världen, det finska språkets rika variation

Färdigheter för språkstudier

- verbets tempusformer
- objekt i partitiv
- essiv och translativ

Växande språkkunskap: Förmåga att producera texter

Eleverna söker information om och gör grupp-/pararbeten, projekt om t.ex. utrotningshotade djur. Eleverna övar på att producera text genom föredrag, bokrecensioner och presentationer. Eleverna övar på att återberätta texter skriftligt i form av sammanfattningar.

B-finska

Åk 3 – 6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Mål för undervisningen i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 hjälpa eleven att forma sin uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen studerar	I1	K1, K2, K4
M2 hjälpa eleven att se historiska och kulturella beröringspunkter mellan Finland och Sverige och att bekanta sig med finskans och svenskans ställning som nationalspråk	I1	K2
Färdigheter för språkstudier		
M3 ge eleven möjligheter att också med hjälp av digitala verktyg träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper	I2	K1, K3, K5,
M4 uppmuntra eleven att se kunskaper i finska som en viktig del av livslångt lärande och utökade språkresurser och uppmuntra hen att söka och utnyttja finska lärmiljöer också utanför skolan	I2	K3, K5
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M5 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation	I3	K4
M6 uppmuntra eleven att använda olika, också non-verbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om upprepning eller långsammare tempo	I3	K4
M7 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i mycket enkla och för åldern relevanta situationer	I3	K4

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att analysera och jämföra de viktigaste likheterna och skillnaderna mellan finska och andra språk som är bekanta från tidigare. Att t.ex. med hjälp av digitala verktyg bekanta sig med Finlands och Sveriges gemensamma historia ur språklig synvinkel och med några av finskans släktspråk.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att ställa upp mål och planera arbetet gemensamt. Att ta reda på var kunskaper i finska behövs och används. Att lära sig iaktta hur finskan syns i olika vardagliga sammanhang.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av teman som

bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor. Att tillsammans med eleverna välja för dem intressanta temaområden för språkanvändningen. Att lära sig de viktigaste finska fonetiska tecknen som avviker från svenskan eller något annat modersmål och kunna uttala dem naturligt. Att träna olika kommunikationssituationer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Eleverna ska i språkundervisningen uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

14.4.3 Engelska, A-lärokurs

Åk 4

Mål

Under årskurs 4 får eleven stifta bekantskap med engelska som främmande språk. Redan från början bör undervisningen väcka elevens språkglädje och intresse för den kulturella mångfalden i omgivningen så att en god grund läggs för vidare språkstudier. Eleven ska ständigt uppmuntras att våga uttrycka sig på olika sätt och i olika situationer på det främmande språket.

Innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Eleven får bekanta sig med det nya, främmande språket genom att fundera över sina egna förkunskaper om det engelska språket och kulturen samt dess utbredning.

Eleven får arbeta med ord och uttryck inom utvalda lärområden, bl.a. hälsningsfraser, färger, väder, yrken, kläder, klockan, årstider, frukter och grönsaker, skola, sport och fritidsintressen.

Eleven får arbeta med material på original språk (Storbritannien och USA) både muntlig, skriftligt och genom att lyssna till målspråket, även med hjälp av digitala arbetsverktyg.

Eleven får arbeta med geografiska (till exempel London, New York och Kalifornien), historiska (till exempel Fourth of July) och kulturella (till exempel Halloween och Fourth of July) innehåll på målspråket.

Färdigheter för språkstudier

- Artikel (obestämd och bestämd)
- Personliga pronomen
- Verb: enkelt presens (be, have, regelbundna verb)
- Substantiv och pluralböjning
- Frågor med do – does, don't – doesn't
- Pågående presens
- Sammandragna former

Växande språkkunskaper: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Eleven uppmuntras att modigt använda målspråket i olika situationer: enskilt, i par och i mindre grupp.

Eleven får använda sig av språket för olika syften som till exempel att presentera sig, berätta om sina fritidsintressen eller be om tiden med hjälp av bland annat sång, drama, rollspel och lek.

Eleven får arbeta med olika texttyper genom bland annat jämförelse, översättning och textomskrivning.

Eleven lär sig lyssna, läsa, tala och skriva på engelska med hjälp av digitala arbetsredskap.

Åk 5

Mål

Eleven ska göras uppmärksam på det egna språkbrukets korrekthet, både muntligt och skriftligt. Eleven ska uppmuntras att ha tilltro till sina redan erhållna språkkunskaper, både i tal och skrift samt vidareutveckla dessa genom mångsidig kommunikation. Eleven får tillsammans med läraren gå igenom målen för undervisningen och läraren skapar en tillåtande studieatmosfär, handleder eleven att ta ansvar för sina språkkunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg.

Innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Eleven får vidare bekanta sig med det främmande språket, kulturen och dess utbredning i världen. Eleven får arbeta med ord och uttryck inom utvalda lärområden, bl.a. presentation av familjen, tidsuttryck, veckodagar, skolämnen, mat och dryck, klädesplagg, känslor, vägbeskrivning, resor, kroppsdelar, ordningstal, utseende och film.

Eleven får arbeta med material på original språk (Storbritannien och USA) både muntlig, skriftligt och genom att lyssna till målspråket, även med hjälp av digitala arbetsverktyg.

Eleven får arbeta med geografiska (till exempel London och San Francisco), historiska (till exempel Guy Fawkes och Stonehenge) och kulturella (till exempel julfirandet i Storbritannien och Bonfire Night) innehåll på målspråket.

Färdigheter för språkstudier

- Substantiv och pluralböjning (även oregelbunden)
- Artikel (obestämd och bestämd)
- Pronomen: personliga och possessiva
- Adjektiv

- Frågor med do, does, did och didn't
- Frågeord
- There is och there are
- Räkneord och ordningstal
- Fonetiska tecken

Växande språkkunskaper: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Eleven uppmuntras att modigt använda målspråket i olika situationer: enskilt, i par och i mindre grupp.

Eleven får använda sig av språket för olika syften som till exempel att presentera sin familj, berätta om någon de beundrar eller be om vägbeskrivning med hjälp av bland annat muntliga övningar, sång, drama, rollspel och intervju.

Eleven får arbeta med olika texttyper genom bland annat jämförelse, översättning och textomskrivning. Vid jämförelse får eleverna även bekanta sig med skillnader och likheter inom brittisk och amerikansk engelska, samt dra paralleller till de övriga språken som eleven behärskar.

Eleven lär sig lyssna, läsa, tala och skriva på engelska med hjälp av digitala arbetsredskap.

Eleven övar sig att söka information på nätet och redovisa sina kunskaper till exempel genom muntlig framställning eller med hjälp av digitala verktyg.

Åk 6

Mål

Vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden och engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk, motivera eleven att värdesätta sin språkliga och kulturella bakgrund och att bemöta människor fördomsfritt, vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar eller skiljer olika språk, stödja elevens språkliga slutledningsförmåga, handleda att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stöder det egna lärandet.

Tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, handleda eleven att ta ansvar för sina språkkunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg.

Handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer, stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk och erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer, handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talande och skrivna texter av varierande svårighetsgrad, erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal.

Innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Arbete med ord och uttryck inom utvalda lärområde (bl.a. skolan, familjen och vänskap, kultur, djur, fester)

Arbete med material i original språk (Storbritannien, USA, Australien) både muntlig och skriftlig

Arbete med geografiska, historiska och kulturella innehåll

Färdigheter för språkstudier

- Grammatik i sammanhang (text, vardagssituationer, arbetsliv: lära sig nytt, känna igen och använda i kontext)
- Substantiv och pluralböjning
- Tempusformer (presens, preteritum, temaformer av regelbundna och oregelbundna verb)
- Adjektiv (motsatser och komparation)
- Räkneord
- Frågeord
- Pronomen

Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, tolka texter, producera texter

- Övning på att diskutera på engelska (vardagssituationer, uttrycka åsikter och känslor och ta ställning)
- Skapande arbete enskild i par och grupp (intervju, drama, rollspel)
- Arbete med olika textformer genom bl.a. jämförelse, översättning, textomskrivning
- Arbete med uppgifterna på webben med beaktande av IKT regler
- Inspelningsuppgifter med användning av multimedia

14.4.4 Matematik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen är att eleven skall få en förståelse för matematiska begrepp och strukturer via konkret material. Eleven utvecklar en förmåga att behandla information och lösa problem på ett kreativt sätt. Eleven lär sig att laborera på olika sätt med olika material för att få en djupare insikt i den matematiska problemvärlden. Undervisningen bör utveckla elevens förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt i sin närmiljö. Eleven bör kunna diskutera matematikprocessen, uttrycka sina matematiska tankar och lösningar, enskilt eller i grupp. Eleven ska befästa förståelsen av talbegreppet och tiosystemet samt utveckla en flytande räknefärdighet.

Åk 3

Innehåll

Matematiskt tänkande: Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

Tal och räkneoperationer: De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och jämföra tal inom talområdet 0-10 000.

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer inom talområdet 0-10 000. Förståelsen av begreppet multiplikation mellan 0-5 samt 10 förankras. Eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9 samt multiplikation med 100 och 1000. Eleverna multiplicerar även med tiotal och hundratal. Eleverna lär sig begreppen för multiplikation och division.

Eleverna övar multiplikationsalgoritmen med två minnesiffror. Begreppet division och division med rest introduceras.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.

Eleverna introduceras i begreppet bråk samt adderar och subtraherar med liknämninga bråk.

Algebra: Eleverna bildar uttryck utgående från bild och text.

Eleverna introduceras och räknar med parenteser. Eleverna övar räknesättens ordningsföljd.

Geometri och mätning: Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och månghörningar. Eleverna lär sig begreppen punkt, sträcka, linje och stråle. De kan rita och klassificera vinklar.

I koordinatsystemet behandlas den första kvadranten.

Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av rektangeln.

Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda millimeter, centimeter, decimeter, meter, kilometer, kilogram och gram.

Eleverna räknar med euro och cent.

Sekunder introduceras i samband med tidsenheter. Timmar och minuter repeteras.

Informationsbehandling, statistik och sannolikhet: Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

Mål

Eleverna behärskar grundläggande additions- och subtraktionsalgoritmer inom talområdet 0-10 000. Eleverna kan multiplikationstabellerna 0 – 9 samt multiplikationsalgoritmen med två minnessiffror.

Eleverna kan räkna division med och utan rest. Eleverna adderar och subtraherar liknämninga bråk. Eleverna behärskar räknesättens ordningsföljd.

Eleverna kan klassificera och rita trianglar, fyrhörningar och månghörningar.

Eleverna kan använda koordinatsystemets första kvadrant.

Eleverna kan mäta och beräkna omkretsen och arean av en rektangeln.

Eleverna kan enhetsbyten mellan millimeter, centimeter, decimeter, meter, kilometer, kilogram och gram, timmar, minuter och sekunder samt euro och cent.

Eleverna kan skapa och avläsa tabeller.

Åk 4

Innehåll

Matematiskt tänkande: Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

Tal och räkneoperationer: Eleverna utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad och samband genom att undersöka, jämföra och klassificera tal inom talområdet 0 – 1 000 000.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De repeterar additions- och subtraktionsalgoritmer inom talområdet 0-10 000. Eleverna repeterar multiplikationstabellerna 0 - 9 samt multiplikation med 10 och 100. De övar multiplikationsalgoritmen med tvåsiffriga faktorer samt med två minnessiffror.

Begreppet kort division introduceras. Eleverna räknar division med rest och med uppställning. Dessutom dividerar de med 1, 10, 100 och 1000.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat inom talområdet 0 – 1 000 000.

Begreppet negativt heltal introduceras. Eleverna jämför samt räknar addition och subtraktion med negativa heltal.

Eleverna lär sig beteckna bråk och övar sig att räkna med en bråkdel av ett tal. De utforskar även tal i blandad form. Dessutom adderar och subtraherar eleverna de grundläggande räkneoperationerna med bråk.

Eleverna utforskar decimaltal utgående från bråk samt jämför bråk. Eleverna lär sig addera och subtrahera decimaltal samt additions- och subtraktionsalgoritmen med två decimaler (tiondelar och hundradelar).

Algebra: De introduceras i begreppet obekant, undersöker och beräknar värdet av ekvationer med en bokstav i uttrycket. Eleverna tränas även i att bilda uttryck.

Geometri och mätning: Fyrhörningar som parallelogram, rektangel och kvadrat undersöks och ritas. Eleverna räknar omkretsen av dessa fyrhörningar och arean av kvadraten och rektangeln. Eleverna utforskar närmare cirkeln. Begrepp som cirkelns omkrets, diameter, medelpunkt, radie och sektor introduceras.

De utforskar närmare vinkelräta- och parallella linjer. Eleverna övar sig att rita och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje samt spegling i en punkt.

I koordinatsystemet behandlas alla kvadranter.

Eleverna tränar volymenheter genom att använda milliliter, centiliter, deciliter och liter. Vid massaenheter använder sig eleverna av kilogram, hektogram, dekagram, gram, decigram, centigram och milligram. Eleverna handleds även i att använda längdenheterna kilogram, hektogram, dekagram, gram, decigram, centigram och milligram. Tidsenheterna samt kalendern repeteras. Begreppet hastighet (km/h och m/s) introduceras.

Informationsbehandling, statistik och sannolikhet: Elevernas studerar och avläser linje- och stapeldiagram samt cirkel- och bilddiagram.

Mål

Eleverna behärskar grundläggande additions- och subtraktionsalgoritmer inom talområdet 0-1000 000. Eleverna kan multiplikationstabellerna 0 – 10 och 100 samt multiplikationsalgoritmen med tvåsiffriga faktorer med två minnessiffror.

Eleverna kan räkna kort division samt divisionsalgoritm. Eleverna kan dividera med 1, 10, 100 och 1000.

Eleverna behärskar de grundläggande räkneoperationerna inom addition och subtraktion med liknämninga bråk.

Eleverna kan bilda uttryck med en obekant och beräkna värdet av den.

Eleverna kan addera och subtrahera med tiondelar och hundradelar i decimalform samt jämföra bråk med decimaltal.

Eleverna förstår innebörden av negativa heltal samt kan addera och subtrahera med dem.

Eleverna kan klassificera vinklar och rita vinkelräta- och parallella linjer.

Eleverna kan använda koordinatsystemets alla kvadranter.

Eleverna kan räkna cirkelns omkrets, diameter, medelpunkt, radie och sektor.

Eleverna kan fullständiga enhetsbyten samt känner till begreppen km/h och m/s.

Åk 5

Innehåll

Matematiskt tänkande: Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

Tal och räkneoperationer: De utvecklar sin uppfattning om talens delbarhet genom att undersöka tal.

Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkras om att de kan den.

Eleverna repeterar division med uppställning samt dividerar med tvåsiffriga nämnare.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat med stora tal upp till 10 000000.

Eleverna förvandlar från bråkform till blandad form och tvärtom. Eleverna lär sig att förkorta bråk samt beräkna en bråkdel av ett tal. De tränar även att addera och subtrahera tal i blandad form. Dessutom multiplicerar och dividerar eleverna bråk med heltal.

Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal (tiondelar, hundradelar och tusendelar).

Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

Algebra: Eleverna räknar med begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer med heltal.

Geometri och mätning: Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar (rätvinkligt prisma, cylinder, pyramid och klot) och repeterar plana figurer. Triangel och cirkel (korda) undersöks närmare. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera linjer och vinklar.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. Likformighet introduceras.

Eleverna mäter och beräknar arean av rektangel, parallelogram och triangel. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda mått-, längd-, massa-, volym- och tidsenheter. Hastighet repeteras.

Potensbeteckning och kvadratcentimeter introduceras för eleverna.

Informationsbehandling, statistik och sannolikhet: Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram (stapel, cirkel, linje och bilddiagram). Av statistiska nyckeltal behandlas medelvärde.

Mål

Eleverna behärskar grundläggande additions- och subtraktionsalgoritmer inom talområdet 0-10 000 000.

Eleverna kan räkna division med tvåsiffriga nämnare.

Eleverna kan förkorta bråk. De kan förvandla tal från bråkform till blandad form och tvärtom samt addera och subtrahera tal i blandad form.

De kan också räkna tiondelar, hundradelar och tusendelar i grundläggande räkneoperation med decimaltal.

Eleverna kan räkna procent i enkla situationer och se sambandet mellan bråk, decimaltal och procent.

Eleverna lär sig klassificera kroppar såsom rätvinkligt prisma, cylinder, pyramid och klot.

Eleverna kan förstora och förminska genom att använda sig av skalor.

Eleverna kan beräkna arean av parallelogram och triangel.

Åk 6

Innehåll

Matematiskt tänkande: Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

Tal och räkneoperationer

Eleverna repeterar de fyra räknesätten och räknesättens ordningsföljd.

Eleverna förvandlar, förkortar och förlänger bråk. De gör bråk liknämninga. Eleverna räknar addition och subtraktion med oliknämninga bråk. De räknar multiplikation av tal i bråkform och blandad form samt division av bråk och tal i blandad form.

Eleverna övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. De multiplicerar och dividerar de ett decimaltal med ett decimaltal.

Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De beräknar procent av ett tal och studerar prispförändringar.

Algebra: Eleverna löser ekvationer inom alla fyra räknesätten där den ena termen/faktorn är obekant. Funktioner och funktioner i koordinatsystem introduceras.

Geometri och mätning: Eleverna undersöker och klassificerar kroppar (prisma, kon, klot, pyramid).

Eleverna räknar med tidsintervaller och tidszoner samt repeterar tidsenheter och hastighet.

Eleverna repeterar begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna mäter och beräknar arean av ett rätblock och en kub samt volymen av ett rätblock. Begreppet kubikdecimeter introduceras.

Informationsbehandling, statistik och sannolikhet: Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Mål

För mer specifika mål se grunderna för den nationella läroplanen sid 265-267.

14.4.5 Omgivningslära

Åk 3

I denna årskurs är Finland i fokus (växter, djur, miljö, insjösystem). Eleverna bekantar sig med kartboken och hur den är uppbyggd. När man berättar om istiden kan man besöka jättegrytan i Kapellhamnen samt den som finns vid Parkbergen. Under utfärderna kan man också stifta bekantskap med rundhällar och jätte stenkast. Eleverna blir också bekanta med olika redskap och verktyg samt säkerhet.

Mål

Eleverna ska kunna redogöra för hurdana växter och djur som lever i Finland. Eleverna ska ha kunskap om vad som påverkat Finlands "utseende". Eleverna ska kunna hitta städer/älvar/sjöar/berg i kartboken samt kunna pricka ut dem på karta. Eleverna ska förstå vad de har för nytta av olika redskap och verktyg.

Åk 4

I årskurs 4 blir Norden och Baltikum i fokus samt olika landskapstyper i Finland. Eleverna bekantar sig med bondgård och jordbruk (gör gärna besök!). Olika sorters fiskar (i de finska sjöarna/haven) presenteras (man kan t.ex. besöka en fiskfabrik/obducera en fisk). Eleverna lär sig om olika fenomen ss åska, el vatten (aggregationstillstånd). Eleverna bekantar sig med hur man kan leva sunt. Vattnets kretslopp.

Mål

Eleverna ska kunna redogöra för vilka växter som odlas i Finland, samt vilka husdjur vi har. Att få eleverna att förstå varför det är viktigt att leva sunt. Eleverna ska förstå hur en del fenomen uppstår. Eleverna ska känna till de vanligaste fiskarna i Finland

Åk 5

Årskurs 5 arbetar med Europa och människan samt livets utveckling. Inom artkännedom kan man t.ex. göra ett herbarium. Eleverna ska lära sig hur de kan hitta i kartboken med hjälp av breddgrader och längdgrader. Kolhydrater, fett proteiner (äggvita) göra försök. Eleverna bekantar sig med enkla försök.

Mål

Eleverna ska få en uppfattning om vilka länder, städer, språk mm som hör till Europa. De ska känna till vilka växter som kan odlas var och var Europas gränser går. Eleverna ska kunna redogöra för livets utveckling samt kunna berätta vilka organ som finns i människan samt hur de fungerar. De ska också veta hur man ska ta väl hand om sig för att må bra.

Åk 6

Årskurs 6 bekantar sig med Asien. För övrigt står skogen i centrum (skogstyper) samt fotosyntesen (+ en del grundämnen (kol, väte, syre, fosfor, järn, guld och silver). Man kan med fördel göra besök till olika skogar t.ex. Täktom, Belysta, Uddskata m.fl. Eleverna lär sig att läsa instruktioner och att försöka göra experiment samt beskriva resultatet (vad tror ni att ska hända, varför, använda sig av olika diagram)

Mål

Eleverna ska kunna de olika skogstyperna, samt känna till de olika skillnaderna mellan de olika typerna. De ska också kunna redogöra för fotosyntesen. Eleven ska kunna genomföra enkla experiment. Eleven ska känna till växter, städer länder mm i Asien.

14.4.6 Religion**Åk 3****Mål**

Eleven ska bekanta sig med centrala berättelser och personer i Gamla Testamentet. Eleven ska utifrån ett kristet perspektiv diskutera och fundera kring frågor om rätt och fel. Eleven ska få en inblick i kristna högtider under året.

Centralt innehåll

- Gamla testamentet och etik
- Bekanta sig med Bibelns uppbyggnad
- Gamla Testamentet centrala berättelser och personer samt etiska och moraliska reflektioner
- Det kristna året
- Tio budorden
- Gyllene Regeln (olika varianter i olika religioner)

Åk 4**Mål**

Eleven ska lära sig gudstjänstens olika delar. Eleven bekantar sig med kristna ritualer och seder, kyrkorummet samt symboler. Eleven ska också bekanta sig med några vanliga psalmer. Eleven ska lära sig att hitta information på nätet om sin egen församling.

Centralt innehåll

- Gudstjänstlivet och sakramenten
- Sakrament i kristendomen (luthersk)
- Besöka den lokala kyrkan
- Kyrkorummet, textilier
- Gudstjänstens huvuddelar
- Psalmens betydelse
- Liturgiska färger
- Kristna symboler
- Kyrkoåret
- Församlingen på nätet

Åk 5**Mål**

Målet är att känna till den kristna kyrkans uppkomst, utveckling och delning. Eleven ska bekanta sig med Luther och hans betydelse för vår kyrka. Eleven ska få kännedom om kristendomens intåg i Norden samt dess betydelse för samhällets utveckling.

Centralt innehåll

- Kyrkans första tid
- Kort om den allra första kristna kyrkans tid
- Kyrkans delning (väst/öst)
- Reformationen
- Nordens apostlar
- Luthersk, Ortodox och Katolsk kyrka

Åk 6**Mål**

Eleven ska få insikt i judisk tro och judiska traditioner. Eleven ska även få insikt i islam och muslimsk tro. Eleven ska bli medveten om andra trossamfund i Finland. Eleven ska få en inblick i kristna seder och koder. Eleven ska upptäcka likheter mellan globala regler och kristendomen. Eleven ska uppmuntras till att lära känna sig själv och utveckla sin sociala kompetens.

Centralt innehåll

- Främmande religioner samt barnens rätt i samhället
- Judendomen
- Islam
- Olika varianter av kristen tro
- Kristen sed, kristen kod i olika sammanhang
- FN:s konventioner och paralleller till kristen etik
- Barnkonventionen
- Vikten av att respektera allt liv
- Självkänedom, egna rättigheter, ansvar
- Livskompetens, social kompetens utifrån en kristen grundsyn

14.4.7 Livsåskådningkunskap**Åk 3****Mål**

Eleven ska förstå samband mellan sitt eget agerande och vilka konsekvenser det har för sin omgivning. Eleven ska tränas i social kompetens.

Centralt innehåll

- Miljövård, ansvar för naturen
- Samtala om rätt och fel mot kamrater
- Att öva motivera sina åsikter
- Träna i att känna med andra och förstå andras val

Åk 4**Mål**

Eleven ska bekanta sig med FN:s barnkonvention. Eleven ska förstå betydelsen av gemensamma regler i samhället.

Centralt innehåll

- FN:s barnkonvention, mänskliga rättigheter
- Samtala om rätt och fel i samhället
- Att diskutera konsekvenser av sina handlingar och val

Åk 5

Mål

Eleven ska bli bekant med olika kulturer i olika delar av världen. Eleven ska träna i att framföra egna åsikter och motiveringar.

Centralt innehåll

- Läsa om kulturer i olika delar av världen, skillnader – likheter
- Argumentation som hjälp att framföra sin åsikt
- Bekanta sig med andras livsöden och livssyn

Åk 6

Mål

Eleven ska uppmuntras till att förstå människors olika val i livet. Eleven ska också uppmuntras att fundera på egna val och vägar i livet.

Centralt innehåll

- Att visa olika sätt att se på livet – olika sätt att leva.
- Att förstå konsekvenser av sina handlingar och val
- Göra upp en egen plan för vad som är viktigt i livet – argumentera

14.4.8 Historia

Åk 5

Mål

Att väcka elevens intresse för historia. Eleven ska lära sig om sin egen släkts historia. Eleven ska lära sig om förhistorisk tid. Eleven ska få kännedom om tiden före medeltiden.

Centralt innehåll

- Introduktion av begreppet historia
- Historia i elevens närhet
- Kort om släktforskning
- Förhistoriska tiden
- Människan som samlare, jägare
- Människan som jordbrukare, bofast
- Civilisationens uppkomst
- Antikens Grekland och Romarriket

- Demokratins uppkomst under antiken
- Norden under gamla tiden

Åk 6

Mål

Eleven ska känna till begreppet medeltid samt dess innebörd. Eleven ska känna till olika samhällsklasser under medeltiden. Eleven ska lära sig om Nordens historia.

Centralt innehåll

- Introduktion till medeltiden
- Kulturens splittring i väst och öst
- Medeltiden i Europa om
 - bönder, präster, borgare, adel
 - krigsföring
 - städer
 - sjukdomar
 - slott, riddare
- Norden under medeltiden – Finland införlivas
- Uppfinningar, konst, tro och föreställningar under nya tiden t.ex genom studier på internet
- Finland som en del av det svenska riket
 - nybyggare
 - Mikael Agricola
 - familjen
 - ståndsväsendet

14.4.9 Samhällslära

Ämnesbeskrivning

Uppdraget i undervisningen för åk 6 i samhällslära är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagsamma medborgare. Undervisningen i samhällslära skall ge redskap för respekt av mänskliga rättigheter. Eleven skall uppmuntras att lyssna på andra, uttrycka sina åsikter och motivera dem.

Centralt innehåll

1. Vardagskompetens

- Arbete, arbetsliv, företagsamhet och olika yrken
- Samhällets funktion ur individens, familjens och närmiljöns synvinkel

2. Ett demokratiskt samhälle

- Mänskliga rättigheter och demokratiska grundprinciper, t.ex. majoritetsbeslut
- Medias roll, betydelse och källkritik
- Att uttrycka sina egna åsikter och att kunna motivera dem, t.ex. hur föra en debatt

3. Ekonomisk verksamhet

- Att förtjäna pengar, konsumera och spara
- Konsumtionsval och hållbar konsumtion
- Ekonomisk verksamhet i omgivningen; företag, arbetsplatser

Tyngdpunktsområde

Mål

Målet med undervisningen i samhällslära är att eleven skall ha en uppfattning om hur det omgivande samhället fungerar, ser sig själv som en del av medborgarsamhället och är medveten om sitt ansvar och sina möjligheter att påverka. Eleven förstår betydelsen av gemensamma spelregler och kan följa dem. Eleven förstår grundläggande ekonomiska begrepp och kan förklara hur konsumtionsval påverkar andra människor och miljön.

Eleverna fördjupar sig i ämnet genom att följa med aktuella händelser, bland annat politiska val. I mån av möjlighet träffar eleverna beslutsfattare och andra samhällspåverkare.

14.4.10 Musik

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Musik ingår naturligt i skolans vardag och fest. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupper verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald. Samarbete görs med t ex Raseborgs musikinstitut.

Åk 3

Mål

Att uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp. Eleven ska handledas att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald.

Centralt innehåll

- Finlandssvensk, finländsk och nordisk musikkultur
- sång, ramsor, lekar, rörelser
- musikteori
- eget musicerande

Åk 4

Mål

Handleda eleven i naturlig röstanvändning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm- melodi- och ackordinstrument. Eleven ska uppmuntras att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse.

Centralt innehåll:

- Elevernas repertoar utvidgas
- musikteorin fördjupas
- elevernas musicerande utvecklas

Åk 5**Mål**

Handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principer för notationssätten inom musiken i samband med musicerande. Eleven ska erbjudas möjlighet att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört.

Centralt innehåll

- Sång
- Musicerande
- Musikteori
- Musikhistoria
- Musikkultur

Åk 6**Mål**

Att uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg. Eleven handleds att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen. Eleverna hjälps att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg.

Centralt innehåll

- Utvecklande av elevens musicerande och röst användning
- Musikhistoria
- Musikkultur
- Tvärkonstnärliga helheter

14.4.11 Bildkonst

Inom bildkonst ska eleverna lära sig att på ett varierande arbetssätt teckna, måla, fotografera, bygga och modellera. Digitala hjälpmedel kan användas som verktyg i undervisningen. Lokala miljöer, konstutställningar och muséer utnyttjas i undervisningen. Genom bildkonsten ska eleven ges möjlighet att stärka den egna självkänslan och den kulturella medvetenheten.

Inom årskurserna 3-6 används bl.a. vattenfärg, krita, täckfärg, kol och blyerts, men arbetssätt och svårighetsgrad av arbetet varierar så att eleven fördjupar sina kunskaper på varje årskurs. I mån av möjlighet ska arbetet utföras som tematiska helheter och integreras med andra ämnen. Elevens arbeten utvärderas och kan, om möjligt, dokumenteras.

Åk 3**Mål**

Eleven känner till olika material för att tita och måla, och lär sig uppmärksamma naturmaterial. Eleven kan planera en bild stegvis. Eleven bekantar sig med grundfärgerna.

Centralt innehåll

- grundteknik inom teckning och målning
- färglära
- bygga och modellera tredimensionellt

Åk 4**Mål**

Eleven kan använda olika material och tekniker i sitt skapande. Eleven är bekant med serieteknik och bilder på datorn. Eleven kan skissa upp och överföra sina idéer till bild, samt diskutera det egna och andras verk.

Centralt innehåll

- grundteknik inom teckning (blyerts) och målning
- serieteckning
- skuggning
- färgcirkeln

Åk 5**Mål**

Elevens visuella grundfärdighet utvecklas. Eleven kan uttrycka sina åsikter genom olika uttryckssätt och kan iakttä och tolka konst och visuell kultur. Eleven känner till grundteknik inom fotografering och kan använda kamera. Eleven ska kunna arbeta med enkel bildhantering på dator.

Centralt innehåll

- schablon- och stämpeltryck
- perspektiv
- fotografering
- bildanalys

Åk 6**Mål**

Eleven bekantar sig med kända konstnärers verk, både inhemsk och utländsk konst. Eleven ska lära sig att visuellt uttrycka sina tankar och känslor, samt att tolka bilder och konstverk. Eleven ska kunna diskutera bilder och känna till enkla konstbegrepp. Eleven ska kunna analysera reklam ur ett kritiskt perspektiv.

Centralt innehåll

- kända konstnärer
- reklamanalys
- arkitektur

14.4.12 Slöjd

Slöjdundervisningen präglas av elevens möjlighet att utgå från egna idéer, att tänka och bestämma själv, att lösa öppna problem och att med lärarens handledning och gruppens stöd bearbeta råmaterial med hjälp av olika verktyg och redskap. Slöjdundervisningen kan i bästa fall visa på en mångfald av möjligheter i form av inspirerande material, spännande tekniker och ändamålsenliga verktyg, redskap och maskiner. Ytterligare präglas slöjdundervisningen av arbetsätt där slöjdaren ger uttryck för sina kunskaper och färdigheter i tillverkningen av tre-dimensionella produkter och där slöjdaren lär sig med hela kroppen.

I slöjden kan eleverna på ett naturligt och konkret sätt tillämpa kunskaper från många andra läroämnen såsom till exempel matematik genom att mäta, beräkna samt tillämpa olika matematiska formler och geometriska former för att kunna planera och tillverka en slöjdprodukt. Kunskaper och färdigheter från läroämnet bildkonst återfinns i slöjden bland annat genom visualiseringen av en idé i formgivnings- och planeringsskedet eller i skapandet av ett bildmaterial i anslutning till presentationen av den färdiga slöjdprodukten. Modersmålet och främmande språk övas bland annat genom att läsa, tolka och skriva arbetsbeskrivningar och att lära sig nya begrepp för material, tekniker och redskap. Även kodning och automation tränas vid mönsterläsning. Kemin integreras i slöjden när slöjdaren begrundar kemiska reaktioner vid tygfärgning eller väljer lämpliga kemikalier för fläckborttagning. Historieundervisningen kan konkretiseras genom att bekanta sig med klädedräkter från olika tidsperioder och biologin blir aktuell när eleverna studerar slöjdens råmaterial såsom ull, lin, bomull och olika träslag. Informationsteknik i form av bland annat datorer, pekplattor och mobiltelefoner är också användbara och utmärkta redskap i slöjden. De kan användas för att söka idéer för den egna formgivningen och olika program kan användas som hjälp vid formgivning och planering av slöjdprodukter. Man kan lära sig slöjdtekniker genom att se instruktionsfilmer samt programmera eller använda 3D-skrivning till detaljer i slöjdproduktionen, dessutom kan informationsteknik användas för att göra digitala dokumentationer och virtuella presentationer av slöjdprocesser och -produkter.

I Hangö undervisas textilslöjd på årskurs 3.

Mål

Eleven ska på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att använda ändamålsenliga redskap och olika material. Elevens intresse för arbete med händerna ska stärkas och nyfikenheten för kreativt och experimentellt slöjdarbete ska väckas. Ny terminologi inlärs. Slöjdprocessen ska dokumenteras.

Innehåll

Undervisningens tyngdpunkt ligger på maskinsömnad och virkning. Planeringen och framställningen av slöjdprodukter väljs så att tidigare inlärd arbetsätt används och utvecklas.

På årskurs 4 undervisas teknisk slöjd.

Mål

Eleverna ska bli bekant med ny terminologi, använda olika redskap och material. Eleverna ska lära sig arbeta ergonomiskt och tryggt och bekantar sig med ritningar. Slöjdprocesserna ska dokumenteras.

Innehåll

Eleverna bekantar sig med olika verktyg och hur de används ergonomiskt och tryggt.

På årskurs 5 undervisas eleverna i både textilslöjd och teknisk slöjd.

Mål

Utöver att fördjupa sina tidigare kunskaper ska eleven kritiskt granska sina konsumtionsvanor och produktionsätt.

Innehåll

I textilslöjd undervisas främst stickning. Tidigare inlärd arbetsätt utvecklas. Kodspråk tränas via mönsterbeskrivningar.

I teknisk slöjd undervisas olika arbetstekniker och redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet presenteras för eleverna. Eleverna ska också öva programmering med hjälp av robotteknik och automation.

På årskurs 6 väljer eleverna endera textil- eller teknisk slöjd.

Mål

Eleverna lär sig utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt.

Innehåll

Eleverna fördjupar sina kunskaper och utvecklar arbetsätten.

14.4.13 Gymnastik**Ämnesbeskrivning**

Med hjälp av gymnastikundervisningen strävar man till att påverka elevens välbefinnande på olika plan och förmedla en positiv inställning till den egna kroppen. Viktigt är att de enskilda lektionerna ger positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. Undervisningen ska utgå från de möjligheter som de olika årtiderna och lokala förhållandena erbjuder. I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig samtidigt som de utvecklas genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra.

Centralt innehåll och mål

Tyngdpunkten i undervisningen ligger på att befästa och bredda de grundläggande motoriska färdigheterna samt stärka de sociala färdigheterna. En mångsidig undervisning som präglas av samspel och kommunikation stödjer lärandet, elevernas välbefinnande, deras utveckling mot självständighet och delaktighet samt ger beredskap för en aktiv livsstil. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i att planera och genomföra aktiviteter på ett ansvarsfullt sätt.

Åk 3

Centralt innehåll

Undervisningen präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I årskurs tre bygger man vidare på innehållet från de tidigare årskurserna. Innehållet breddas och fördjupas från den mer lekbetonade verksamheten till att omfatta mer träning av motoriska färdigheter i grupp. Bollspel med ett starkt inslag av lek, par- och gruppuppgifter samt spel och lekar där man lär sig tar hänsyn till varandra präglar innehållet.

De olika årstidernas växling tas i beaktande i undervisningen så att eleverna stärker sin rörelseförmåga och balans genom hantering av olika redskap och genom mångsidiga motionsformer såsom aktiviteter i skog och mark, i mån av möjlighet på is och snö, genom gymnastik, dans och musikgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik.

Grenarna väljs så att eleven får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka, samt uppleva att de kan. Grenar som stöder estetiska upplevelser och uttrycksförmåga ingår även.

Mål

- eleven känner sig trygg i olika lärmiljöer
- eleven känner delaktighet
- eleven är fysiskt aktiv
- eleven känner till trafiksäkerheten när man förflyttar sig till olika idrottsplatser utanför skolan

Åk 4

Centralt innehåll

Undervisningen genomsyras av fysisk aktivitet och bygger vidare på innehållet och målen från de tidigare årskurserna. Därtill kommer mer spelbetonade aktiviteter, i lag och grupp, där man lär sig spelregler och -roller. Enskilt arbete där eleven tar ansvar för egen aktivitet introduceras. I undervisningen väljs också uppgifter där eleven lär sig utvärdera sin egen funktionsförmåga, med tanke på Move!- mätningarna som ordnas i åk 5.

De olika årstidernas växling tas i mån av möjlighet i beaktande och de olika aktiviteterna får nu en grenmässigare karaktär, när man tillämpar de tidigare inlärdas basfärdigheterna i de olika grenarna, såsom i orientering, friidrott, bollspel, dans, redskapsgymnastik etc.

De olika motoriska färdigheterna stärks fortgående genom mångsidig träning. Elevens självförtroende stärks genom mångsidiga och roliga övningar, som ger upplevelser av att kunna.

Mål

De mål som ställts upp för åk 3 gäller även åk 4. Förutom de tidigare målen tillkommer följande:

- elevens motoriska färdigheter stärks
- eleven bekantar sig med självutvärdering av funktionsförmågan
- eleven tar ansvar för sina egna handlingar
- eleven känner gemenskap

Åk 5

Centralt innehåll

Undervisningen bygger vidare på mål och innehåll från de tidigare årskurserna. Fysisk aktivitet är ledmotivet i undervisningen, som allt mer fokuserar på grenfärdigheter och att eleven ges förutsättningar att kunna utöva motion och idrott på ett mångsidigt sätt. De olika grenfärdigheterna övas genom mångsidig träning i snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka med beaktande av olika lärmiljöer och i mån av möjlighet årstidernas växling. Eleven får mer ansvar för sitt agerande genom att kännedomen av regler i olika spel ökar. Elevens positiva självbild stärks genom att mångsidiga och roliga uppgifter används i undervisningen. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet Move! ordnas i åk 5.

Mål

De mål som ställts upp i de tidigare årskurserna gäller fortsättningsvis. Dessutom tillkommer följande mål:

- eleven tar ansvar för att följa regler
- eleven kan utvärdera den egna funktionsförmågan
- eleven kan arbeta mer självständigt
- elevens självbild stärks

Åk 6

Centralt innehåll

Undervisningen bygger vidare på det innehåll och de mål som ställts upp för de tidigare årskurserna. Fysisk aktivitet är av högsta prioritet, för att eleverna ska befästa sina färdigheter och kunskaper att mångsidigt kunna utöva motion och idrott.

Grenarna väljs så att de bidrar till att befästa dessa kunskaper och färdigheter. De olika grenarna idkas i mångsidiga lärmiljöer och i mån av möjlighet så att årstidernas växling beaktas i grenurvalet. Aktiviteter med inslag av par- och gruppuppgifter väljs, så att de stärker den positiva gemenskapen och hänsynstagandet. Såna övningar och grenar där man lär sig kämpa långsiktigt och tillsammans för att uppnå målet ökar gemenskapskänslan.

Mål

Förutom de tidigare årskursernas mål tillkommer följande:

- eleven tar ett allt större ansvar för gemensamma regler och eget handlande
- eleven känner till hur man tränar sin fysiska kondition
- eleven kan följa regler för fair play
- eleven upplever glädje av att kunna

14.4.14 Elevhandledning

Elevhandledningen genomförs huvudsakligen som en integrerad del av den övriga undervisningen och verksamheten i skolan. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Utöver den egna skolan och närmiljön kan även företag och andra samarbetsparter i den närmaste omgivningen fungera som lärmiljöer.

Mål

Elevhandledningen ska stödja eleverna att hitta och utveckla studiestrategier, stärka deras förmåga att ställa upp individuella mål och utvärdera hur målen nås samt bidra till att utveckla

förmågan att lära sig. De ska också lära sig identifiera läroämnenas särdrag samt välja lämpliga inlärningsstrategier för varje läroämne.Handledningen ska stödja elevens sociala färdigheter och färdigheter att arbeta i grupp.

Innehåll

- Elevhandledningen ska utveckla och stärka elevernas positiva självuppfattning.
- Eleverna ska vägledas att identifiera och värdesätta både sina egna och andras styrkor, förmågor och färdigheter.
- Eleverna ska stödjas att ta ansvar för sitt liv och sina studier, sina val och sin medverkan som aktiva medlemmar och aktörer i gruppen och närmiljön.
- Via elevhandledningen ska eleven bekanta sig med yrken, arbetsplatser och näringsliv i den närmaste omgivningen.
- Elever och vårdnadshavare ska få information om olika val som är förknippade med studierna.

15. Årskurs 7 – 9

15.4.1. Modersmål och litteratur

Läsprojektet, som innebär att alla elever i åk 7-9 läser minst sex skönlitterära verk per år, presenteras här, men det övergriper både alla underrubriker och alla årskurser.

Elevernas läslust utvecklas då de bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet, likaså utvecklas fantasin. Eleverna analyserar sina läsupplevelser och reflekterar över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst. De verbaliserar sina tankar både skriftligt och muntligt, då de både skriver recensioner och presenterar läsupplevelsena muntligt.

Den muntliga delen sker ibland i helklass som förberedda anföranden och ibland i mindre grupper då eleverna också ges tillfälle att utbyta idéer och tankar kring det lästa. Olika teman ur böckerna lyfts fram och dramatiseras. Arbetet utvärderas av eleverna själva.

Den skriftliga recensionen korrigeras språkligt och kommenteras innehållsmässigt. Meningsbyggnad, ordkunskap, idiomatiska uttryck (i jämförelse med finska och engelska) m.m. lyfts fram. Därmed får eleverna individuell hjälp på sin egen nivå.

Ordkunskap med tillhörande förhör hålls varje termin i varje årskurs.

Åk 7

Mål

Eleven utvecklar sin förmåga att kommunicera i grupp, att motivera sina åsikter och att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer t.ex. drama. Genom att läsa olika texter (t.ex. sagor, sägner, myter) och själv producera texter med fokus på berättande och beskrivande, utvecklar eleven färdigheter som att förstå, tolka och analysera texter samt breddar ord- och begreppsförrådet. Eleven utvecklar sin processkrivningskompetens (bl.a. förmågan att ge och ta emot respons). Eleven utvecklar sin digitala kompetens (upphovsrätt), förstår att utnyttja olika källor i sin informationssökning och kan både bedöma informationen och använda den på ett

ändamålsenligt sätt (källhänvisningar). Eleven fördjupar sin förståelse för skriftspråkets konventioner (struktur: styckeindelning, meningsbyggnad, ordklasser).

Centralt innehåll

Att kommunicera

- tala och lyssna
- dramaövningar

Att tolka texter

- informationssökning
- beskrivningar, berättelse
- sagor, sägner, myter

Att producera texter

- etisk webbkommunikation, upphovsrätt, källhänvisningar
- processkrivning, meningsbyggnad, styckeindelning
- referat, berättelser, sagor

Att förstå språk, litteratur och kultur

- besök till stadsbiblioteket
- berättelser, sagor
- ordklasser

Åk 8

Mål

Eleven utvidgar sin förmåga att kommunicera målinriktat (bl.a. kroppsspråkets betydelse). Eleven blir mer observant på sin egen kommunikation och medveten om egna styrkor och svagheter. Eleven lär sig använda lämpliga begrepp genom att analysera och tolka olika slag av skönlitterära (t.ex. dikter), fakta- (t.ex. dagstidningar) och medietexter (t.ex. webbtexter, reklamer, filmer). Eleven uttrycker sina åsikter genom att producerar olika slag av texter (tidnings- och webbtexter, referat, reklam). Eleven fördjupar sin språkliga medvetenhet både i teorin (språkhistoria) och i praktiken (satsanalys).

Centralt innehåll

Att kommunicera

- kroppsspråk

Att tolka texter

- massmedia; olika typer av texter på nätet och i dagstidningar
- bildspråk; dikt
- bildanalys; reklam, film

Att producera texter

- tidnings- och webtexter
- referat
- reklam

Att förstå språk, litteratur och kultur

- satsanalys
- språkhistoria
- mediekultur, film

Åk 9

Mål

Eleven vidareutvecklar sin förmåga att kommunicera målinriktat och ändamålsenligt; eleven kan motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val (argumentationsteknik och retorik). Med fokus på novellen breddar eleven sina erfarenheter av att bearbeta fiktiva texter och fördjupar samtidigt sin förståelse av fiktion. Eleven lär sig känna igen olika språkvarianter (tal- och skriftspråk, dialekter, sociolekter), nyanser och stildrag och förstår betydelsen och följderna av dessa språkliga val. Tyngdpunkten i elevens textproduktion ligger på förklarande och argumenterande texter. Eleven fördjupar ytterligare sin språkliga medvetenhet (språkriktighet: ordföljd m.m.). Eleven lär känna de nordiska grannspråken och nordisk kultur. Eleven reflekterar över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet.

Centralt innehåll

Att kommunicera

- argumentationsteknik
- retorik

Att tolka texter

- stil; syfte och målgrupp
- noveller

Att producera texter

- skillnaden mellan talspråk och skriftspråk
- berättarteknik, novellen
- argumenterande text, uppsats

Att förstå språk, litteratur och kultur

- nordiska språk och kultur
- finlandssvenska, dialekter, sociolekter
- språkriktighet; ordföljd osv.

15.4.2. Finska

Elever i Hangö har möjlighet att delvis växa upp i en tvåspråkig miljö. Skolan har en viktig uppgift att stöda såväl enspråkiga som tvåspråkiga elever samt att uppmuntra kontakt över språkgränserna. Det informella lärandet ska uppmuntras och beaktas i undervisningen. Att kunna naturligt uppleva olika kulturarv ska ses som positivt.

I projekt och presentationer används kamratrespons. Elevens självbedömning uppmuntras och är fortgående.

A-finska

Åk 7

Mål

Eleven kan aktivt delta i sociala tillställningar, genom kommunikativa övningar. Eleven bekantar sig med finländska traditioner och finländsk geografi, genom olika projekt. Elevens uppmärksamhet fästs på återvinning och miljön i olika texter. Eleven skall klara av att använda ord böjda i lokalkasus och pluralis samt att uttala och skriva räkneord.

Centralt innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tema: Familj, släkt och traditioner, skolvärlden, hobbyn, Finlands geografi, miljö och återvinning, mat- och restaurangkultur (eventuell integrering med huslig ekonomi).

Färdigheter för språkstudier

- pluralböjning
- lokalkasus
- räkneord

Växande språkkunskap: Förmåga att kommunicera

Eleverna övar sig på muntliga och skriftliga projekt och presentationer.

De gör kommunikativa övningar genom att t.ex. presentera sig själva och sin familj, prata om hobbyer och skolan, presentera sin hemstad för en turist, klara vardagssituationer på målspråket (t.ex. butik, restaurang)

Åk 8

Mål

Eleven utvidgar sin vokabulär inom teknik och hälsa, genom att läsa faktatexter samt genom att producera egen text med olika teman. Eleven sätter upp mål för sin informationssökning genom att presentera olika uppfinningar och finsk musik samt utnyttjar kommunikativa färdigheter vid muntlig presentation. Eleven skall se en skillnad mellan adjektiv och adverb och kunna böja dem. Eleven skall aktivt kunna byta mellan olika modus och inse hur textens innebörd kan förändras.

Centralt innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tema: teknik, hälsa, djur, uppfinningar, finsk musik

Färdigheter för språkstudier

- adjektiv
- adverb
- pronomen
- verbböjning

Växande språkkunskap: Förmåga att tolka texter

I undervisningen ingår läsförståelser och tidningsartiklar. Eleverna har högläsning med innehållsfrågor, skriver diktamen, producerar egen text utgående från givet material, håller föredrag om uppfinningar för att öva kommunikativa färdigheter, ska kunna förkorta och referera texter, hänvisa till källor. Även populär finsk musik hör till undervisningen och eleverna diskuterar sångtexternas innebörd.

Åk 9**Mål**

Eleven skall klart kunna uttrycka sin åsikt, argumentera och ta del i diskussioner angående framtiden och olika aktualiteter. Eleven skall behärska verbböjningen i sin helhet. Eleven skall sträva till att mångsidigt använda finska både i skrift och tal bl.a. genom att använda participkonstruktioner. Genom att producera olika slag av texter ska eleven visa att hen behärskar olika temaområden.

Centralt innehåll**Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**

Tema: mänskliga rättigheter, främmande kulturer, olika hjälporganisationer, teknik, reklamation, mötesteknik, känslor, yrken och yrkesval

Färdigheter för språkstudier

- verbböjning i aktiv och passiv
- participerna

Växande språkkunskap: Förmåga att producera texter

Eleverna producerar texter utgående från bl.a. bilder, filmsnuttar och aktuella händelser som berör deras värld och framtid. I undervisningen ingår läsförståelser, muntliga övningar på mötesituationer och att diskutera aktualiteter i massmedia.

Mofi (Modersmålsinriktad finska)**åk 7****Mål**

Eleven stärker sin kunskap i finländska traditioner. Eleven utökar sin vokabulär inom olika teman. Eleven lär sig grundligt Finlands geografi genom projekt. Eleven skall behärska nomenböjningen och räkneord genom att använda dem i olika slag av texter.

Centralt innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tema: familjen, slakten och traditioner, skolvärlden, hobbyn, Finlands geografi, återvinning, mat- och restaurangkultur

Färdigheter för språkstudier

- ordklasser
- nomenböjning
- räkneord

Växande språkkunskap: Förmåga att kommunicera

Eleverna dramatiserar olika vardagssituationer i t.ex skolan eller på restaurang. Föredrag, presentationer, projekt (integrering med huslig ekonomi) är ett led i ökad kommunikativ förmåga. Eleverna bekantar sig med texter i olika media t.ex. intervjuer, bloggar och diskussionsforum.

Åk 8

Mål

Eleven fördjupar sig genom projekt i språkhistoria och kända finländska, historiska personer samt Kalevala. Eleven fördjupar sitt vokabulär och sakkännedom om finländsk natur, årstidernas gång och Finlands vanligaste fåglar. Eleven ska behärska verbböjningen och inse hur användningen av olika modus påverkar textinnehållet. Eleven producerar olika skriftliga uppgifter och behärskar så småningom finsk språkriktighet.

Centralt innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tema: Finlands miljö och natur, årstider, språkhistoria (t.ex. Agricola, Snellman, Kalevala, Aleksis Kivi), finsk musik

Färdigheter för språkstudier

- verbböjning i aktiv och passiv
- språkriktighet

Växande språkkunskap: Förmåga att tolka texter

Eleverna utvecklar förmågan att producera, söka och tolka texter genom muntliga eller skriftliga bokrecensioner, olika skrivuppgifter (insändare, blogginslag) tidningsartiklar, starkt beskrivande texter samt analysera moderna finska sångtexter.

Åk 9

Mål

Eleven skall kunna referera artiklar vilka berör deras eget liv, aktualiteter, samt Finlands historia. De bekantar sig djupgående med Finlands geografi och eleven skall inse vikten av att spara på miljön. Eleven skall behärska och kunna använda mer komplexa grammatikstrukturer. Kommunikativa färdigheter övas genom presentationer.

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tema: historiska texter, aktuella historiska händelser, jubileum, Finlands geografi och natur, miljömedvetenhet (föreningar), massmedia

Färdigheter för språkstudier

- språkriktighet
- participer
- satsmotsvarigheter

Växande språkkunskap: Förmåga att producera text

Eleverna producerar muntliga och skriftliga referat av aktuella tidningsartiklar som tangerar elevernas intresseområden. Artiklarna kan vara mer utmanande och utvecklar därmed elevernas läsförståelsestrategier.

Stor vikt fästs på kunskap om kända historiska finländare och finsk litteratur genom föredrag, bokrecensioner och presentationer.

B-finska

Åk 7 – 9

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleven att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevens språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja elevens färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Mål för undervisningen i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till likheter och olikheter i det talade och det skrivna finska språket, att söka information om något eller några språk som är besläktade med finska språket	I1	K2, K5
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	K1, K4
Färdigheter för språkstudier		
M3 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande	I2	K1

kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap		
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda finska i sitt eget liv och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan	I2	K2, K7
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	K4
M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	K2, K4
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	K2, K4, K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	K4, K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med typiska drag i det finska språket, med den finska kulturen och med finska språkmiljöer och släktspråk. Att fästa uppmärksamhet vid skillnader mellan talad och skriven finska och att jämföra det finska språket med andra språk eleverna studerar. Att använda språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra språk med varandra och att studera finska.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att använda olika lärstrategier, läromedel och lärmiljöer effektivt och på ett sätt som stärker studiemotivationen. Att tillämpa arbetsätt som främjar självständigt, långsiktigt arbete och kritisk informationssökning. Att träna kommunikativa färdigheter och uppmuntra eleverna att använda språket mångsidigt i olika situationer.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig rikligt i olika kommunikationssituationer och med hjälp av olika medier.

Mål för lärmiljöer och arbetsätt i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt

ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

15.4.3. Engelska

Åk 7

Mål

Eleven kan aktivt delta i sociala tillställningar genom kommunikativa övningar. Eleven bekantar sig med traditioner och geografi i engelskspråkiga länder genom olika projekt.

Elevens uppmärksamhet fästs på natur och idrott. Eleven ska klara av att använda ord och artikel, böja i pluralis, konjugera i presens, preteritum, perfekt och futurum samt skriva och uttala räkneord och pronomen.

Centralt innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

- arbete med ord och uttryck inom utvalda lärområde (bl.a. natur, kultur, idrott)
- arbete med material på originalspråk (Storbritannien, USA) både muntligt och skriftligt
- arbete med geografiska, historiska och kulturella innehåll

Färdigheter för språkstudier

- grammatik i sammanhang (text, vardagssituationer, arbetsliv :lära sig nytt, känna igen och använda i kontext)
- substantiv och pluralböjning
- pronomen (personliga, possessiva, relativa)
- artikel
- frågeord
- adjektivets komparation
- verb och tempus (presens, preteritum, perfekt, futurum)
- arbete med röstinspelningar
- arbete med videon

Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, tolka texter, producera texter

- övning i att diskutera på engelska (vardagssituationer, uttrycka åsikter, känslor och ta ställning)
- skapande arbete enskilt, i par och i grupp (intervju, drama, rollspel)
- arbete med olika textformer genom bl.a. jämförelse, översättning, textomskrivning

- arbete med uppgifter på webben
- inspelningsuppgifter med användning av multimediala

Åk 8

Mål

Eleven utvidgar sin vokabulär inom turism, hobbyn och intressen, genom att läsa olika texter samt genom att producera egen text med olika teman. Eleven sätter upp mål för sin informationssökning genom att prata om framtidsplaner och människorelationer samt utnyttjar kommunikativa färdigheter vid muntlig presentation. Eleven skall se en skillnad mellan adjektiv och adverb och kunna böja dem. Eleven ska kunna använda tempusformer, modalverb och reflexiva pronomen i olika sammanhang. Eleven skall klara av att använda passiv i en kontext och veta hur innebörden förändras.

Centralt innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

- arbete med ord och uttryck inom utvalda lärområden (bl.a. människorelationer, framtidsplaner, turism, hobby och intressen)
- arbete med material på originalspråk (Storbritannien, USA, Canada) både muntligt och skriftligt
- arbete med geografiska, historiska och kulturella innehåll

Färdigheter för språkstudier

- grammatik i sammanhang (text, vardagssituationer, arbetsliv :lära sig nytt, känna igen och använda i kontext)
- modalverb
- adverb
- verb och tempus (pluskvamperfekt)
- passiv
- reflexiva pronomen

Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, tolka texter, producera texter

- övning i att diskutera på engelska (vardagssituationer, uttrycka åsikter, känslor och ta ställning)
- skapande arbete enskilt, i par och i grupp (intervju, drama, rollspel)
- arbete med olika textformer genom bl.a. jämförelse, översättning, textomskrivning
- arbete med uppgifter på webben med beaktande av IKT regler
- inspelningsuppgifter med användning av multimediala

Åk 9

Mål

Eleven skall klart kunna uttrycka sin åsikt, argumentera och ta del i diskussioner angående framtiden, personliga planer, känslor och önskemål. Eleven skall behärska verbböjningen inkl. enkla och pågående tempusformer. Eleven skall sträva till att mångsidigt använda engelska i skrift och tal bl.a. genom att använda villkorsbisatser, hjälpverb och konjunktioner. Genom att producera olika slag av texter ska eleven visa att hen behärskar olika temaområden.

Centralt innehåll

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

- arbete med ord och uttryck inom utvalda lärområden (bl.a. förberedelse inför vuxenliv, självkännedom, känslor, framtidsplaner och personliga önskemål)
- arbete med material på originalspråk (Storbritannien, USA, Irland, Sydafrika) både muntligt och skriftligt
- arbete med geografiska, historiska och kulturella innehåll

Färdigheter för språkstudier

- grammatik i sammanhang (text, vardagssituationer, arbetsliv: lära sig nytt, känna igen och använda i kontext)
- pluralböjning
- hjälpverb
- konjunktioner
- adjektiv (nationaliteter)
- villkorsbisatser
- tempus (enkelt/ pågående presens, preteritum)

Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, tolka texter, producera texter

- övning i att diskutera på engelska (vardagssituationer, uttrycka åsikter, känslor och ta ställning)
- skapande arbete enskilt, i par och i grupp (intervju, drama, rollspel)
- arbete med olika textformer genom bl.a. jämförelse, översättning, textomskrivning
- arbete med uppgifter på webben med beaktande av IKT regler
- inspelningsuppgifter med användning av multimedia

15.4.4 Matematik

Ämnesbeskrivning

Matematik är en abstrakt vetenskap för problemlösning och metodutveckling. Följande huvudområden behandlas: aritmetik, algebra, geometri, statistik, sannolikhetslära och analys. Samtidigt som man utvecklar den matematiska förmågan är det lika viktigt att utveckla färdigheter som samarbete, kreativitet och teknisk kompetens.

Centralt innehåll & mål

Åk 7

Centralt innehåll

Stärka kunskaperna från lågstadiet för att sedan fördjupa kunskaperna i aritmetik och därefter övergå till algebra. I aritmetiken introduceras negativa tal och potenser medan man i algebran jobbar med aritmetik med bokstäver och ekvationslösning.

Mål

Eleven ska lära sig vara aktiv i sin egen inläring genom att ställa upp problem både självständigt och tillsammans med andra. Eleven ska dessutom lära sig läsa matematik vilket innebär att man förstår att teorin är ett stort stöd i inläringen. Eleven ska även kunna ta hjälp av tillgänglig teknik i problemlösningen. Det innebär bl.a. att kunna leta rätt på information på nätet både som stöd i inläringen, samt att hitta information som behövs för att lösa problem.

Åk 8

Centralt innehåll

Repeterar och fördjupar algebran som kommer utgöra grunden för fortsatt inläring. Diskuterar geometrins grunder för att fortsätta med plangeometri och rymdgeometri. Potenser utvecklas och man introducerar kvadratrötter. Mindre delområden som procent, statistik och sannolikhetslära introduceras.

Mål

Efter årskurs 8 ska eleven besitta kunskaper i matematikens största områden, d.v.s. algebra och geometri. Eleven ska kunna läsa formler och använda dem för att ställa upp problem. Eleven ska även förstå vikten av bevisföring i matematik och har bekantat sig med enkla bevis. Eleven ska ha utvecklat strategier för problemlösning så att eleven självständigt kan lösa de flesta problem. Samarbete och teknisk kompetens stärks genom omfattande geometriska problem var eleven tillämpar kunskap från många kunskapsområden.

Åk 9

Centralt innehåll

Fördjupar kunskapen i algebran och studerar den rätvinkliga triangeln ingående med pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleven kan utföra enkel analys med bl.a. funktioner. Eleven ska få möjlighet att fördjupa områden som kommer bli viktiga för elevens fortsatta studier.

Mål

Eleven ska få så goda kunskaper i algebran att polynom kan användas för att vidareutveckla och introducera nya områden användandes korrekt matematisk metod. Vidare ska eleven kunna skapa matematiska modeller av beroendeförhållanden inom naturvetenskaperna med funktioner. Eleven arbetar med omfattande geometriska problem som kräver kunskap i flera matematiska områden. I slutet av grundskolan får eleven visa att denne behärskar att läsa och lära sig matematik självständigt i områden som kommer bli viktiga för elevens fortsatta val efter grundskolan.

15.4.5 *Biologi*

Ämnesbeskrivning

Biologi är ett ämne där naturen studeras. Viktigt är att eleverna får en förståelse för hur ekosystemen fungerar, hur organismerna samverkar och hur naturen kan studeras. En viktig del av ämnet biologi är även att förstå hur människans verksamhet på olika plan påverkar naturen och ekosystemen. Centralt inom biologin är även att förstå hur människan och övriga organismer är uppbyggda samt hur de fungerar.

Centralt innehåll & mål

Åk 7

Centralt innehåll

Innehållet fokuserar på Östersjöns, sjöarnas och i någon mån världshavens vatten- och landekosystem. Ekosystemen studeras med fokus på dess grundstruktur, funktion och artsammansättning. Nyckelarter och dess betydelse för ekosystemen är av central betydelse. Exkursioner genomförs i naturen och närmiljön där eleverna får bekanta sig med och identifiera olika vattensystem och arter. Undersökningar utförs i skolan eller i fält där organismsamhället, artsammansättning, arternas uppbyggnad eller arternas funktion studeras. Undersökningarna kan genomföras exempelvis genom att samla in biologiskt material samt namnge och strukturera materialet på ett biologiskt ändamålsenligt sätt. Människans inverkan på miljön granskas med tanke på ekosystemens biodiversitet och funktion. Olika miljöproblem som människan förorsakat granskas liksom försök och metoder att lösa eller minska problemen. Ett hållbart utnyttjande av Östersjön, sjöarna och dess ekosystemtjänster samt betydelsen för bioekonomi behandlas.

Tyngdpunktsområde

Ansvar för miljön och en hållbar framtid

Mål

Eleverna skall efter avslutad årskurs:

- Ha en grundläggande kännedom om Östersjöns och sjöarnas ekosystem samt hur ekosystemen är uppbyggda och fungerar
- Kunna genomföra enklare undersökningar och samla in biologiskt material
- Kunna identifiera och namnge vanliga arter
- Kunna röra sig i naturen på ett respektfullt sätt
- Förstå betydelsen av en hållbar användning av ekosystemen och naturen
- Känna till hur människans verksamhet, ex utsläpp av näringsämnen påverkar ekosystemen och biodiversiteten

Åk 8

Centralt innehåll

Innehållet fokuserar på skogarnas ekosystem. Ekosystemens grundläggande funktioner och struktur fördjupas. Naturen studeras med fokus på skillnader och likheter mellan olika ekosystem beträffande artsammansättning, biodiversitet och produktivitet. Man studerar även vilka abiotiska faktorer som styr uppkomsten av olika ekosystem. Biologins grundfenomen studeras mer ingående. Insamling, namngivning och dokumentering av växter är en viktig del av kursen. Exkursioner genomförs där ekosystemen och organismsamhällena studeras. Undersökningar görs som fokuserar på växternas uppbyggnad eller funktion samt cellers grundläggande struktur. Skogsekosystemets betydelse för människan och hållbart skogsbruk behandlas. Den globala uppvärmningens inverkan på de naturliga ekosystemen i Finland och världen tas upp som ett centralt innehåll.

Tyngdpunktsområde

Lika behandling och jämlikhet

Mål

Eleverna skall efter avslutad årskurs:

- Ha en fördjupad kunskap om ekosystemens struktur och funktion
- Ha god kännedom om Finlands olika skogsekosystem
- Känna till vanliga arter
- Kunna samla in växter, namnge och dokumentera samlingen på ett systematiskt sätt, antingen digitalt eller traditionellt
- Känna till betydelsen av skogens ekosystemtjänster
- Känna till hur människans verksamhet påverkar de naturliga landekosystemen

Åk 9

Centralt innehåll

Innehållet fokuserar på människans anatomi och fysiologi. Fokus ligger på att undersöka och fördjupa insikterna i människans uppbyggnad, livsfunktioner och regleringssystem. En viktig del av undervisningen är att studera olika djurorgan. Cellens uppbyggnad och grundläggande funktioner studeras mer ingående än under tidigare årskurser. Människans födelse, tillväxt förökning och åldrande behandlas. Ärftlighet och genetik studeras främst ur människans synvinkel. Även betydelsen av människans kostval liksom livsstilen över lag behandlas i förhållande till hälsan.

Tyngdpunktsområde

Delaktighet och demokrati

Mål

Eleverna skall efter avslutad årskurs:

- Förstå människokroppens grundläggande funktioner
- Känna till och kunna namnge kroppens organ och organsystem
- Kunna hantera, studera och dokumentera organ
- Kunna studera människan ur ett naturvetenskapligt perspektiv
- Kunna grunderna för människans genetik och ärftlighet
- Kunna använda ett ljusmikroskop
- Kunna identifiera grundläggande strukturer i vävnadspreparat
- Kunna använda kunskap om människans uppbyggnad och funktion i sitt eget liv och i samhället

15.4.6 Geografi (godkänd 20.9.2017)

Ämnesbeskrivning

Geografi är ett tvärvetenskapligt läroämne, där man undersöker jordklotet och dess områden, naturen, mänsklig verksamhet och olika kulturer. Eleverna skall i geografiundervisningen stödjas i att skapa sig en världsbild. Ämnet behandlar samspelet mellan naturen och människan, samt hur detta samspel påverkar miljöns tillstånd. Undervisningen skall beakta den värld som eleverna lever i och erbjuda konkreta upplevelser i olika lärmiljöer där eleverna gör observationer och undersöker. Grundläggande kartbegrepp samt olika terräng- och tematkartor fördjupas. Informations- och kommunikationsteknik bör mångsidigt användas i undervisningen. Undervisningen skall fungera som en bro mellan det naturvetenskapliga och det samhällsvetenskapliga tänkandet. Eleverna ska vägledas att följa med aktuella händelser i sin

närmiljö och i världen samt få hjälp med att placera nyheter om världshändelser inom de regionala ramar som de tillägnat sig genom geografiundervisningen.

Centralt innehåll & mål

Årskurs 7

Centralt innehåll

Eleverna skall undersöka naturgeografiska fenomen samt jämföra naturlandskap i världen. Innehållet skall stödja målen, beakta de lokala möjligheterna och väljas så att elevernas förståelse för grundläggande kartbegrepp samt olika terräng- och tematkartor fördjupas. Tyngdpunkten skall ligga på en förståelse för hur jorden delas in i olika klimat- och vegetationszoner. Även topografins betydelse och hur bergskedjor och höjdskillnader uppkommer och försvinner är av central betydelse. Jorden studeras över lag ur ett naturgeografiskt perspektiv.

Tyngdpunktsområde:

Ansvar för miljön och en hållbar framtid

Mål

Eleven skall lära sig att använda mångsidiga lärmiljöer både i och utanför skolan genom exkursioner i naturen och genom att använda digitala inlärningsmiljöer. Eleven skall bygga upp en förståelse för de krafter som formar vår planet och hur naturlandskapet ser ut på jorden. Eleven skall tillägna sig en strukturerad kartbild av jordklotet, att lära sig läsa och tolka kartor och känna till världens länder och viktiga städer.

Årskurs 8

Centralt innehåll

Eleverna skall kunna beskriva hur mänskligheten förändras och hur människans verksamhet utnyttjar och är beroende av rådande naturförhållanden. Fokus ligger på hur befolkningstillväxt fortskrider i olika delar av världen samt hur det påverkar jordens befolkning, naturresurser och natur. Naturresursernas fördelning och dess användning utgör även en central del av innehållet.

Tyngdpunktsområde

Lika behandling och jämlikhet

Mål

Eleven skall utveckla sin förmåga att studera kulturmiljön, den sociala miljön och växelverkan mellan människan och miljön från lokal till global nivå. Eleven skall utveckla en bild av hur människan utnyttjar naturen för att kunna leva och försörja sig. Eleven skall lära sig att följa aktuella händelser i världen och bedöma deras inverkan på naturen och den mänskliga verksamheten.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I undervisningen följer man med aktuella händelser och fenomen i Finland och på andra håll i världen där fokus skall ligga på att eleverna lär sig uppfatta den aktuella situationen i hela världen. Arbetssätten ska väljas med hänsyn till elevernas närmiljö och i samarbete med aktörer utanför skolan och den globala internationalismen. Eleverna skall ges tid för eftertanke, kreativitet och aktivitet. Fokus ligger på att läras sig Finlands och dess närområdets naturgeografiska och kulturgeografiska särdrag. Att känna till viktiga ortnamn är även en central del av att kunna bygga upp en helhetsbild av Finland och dess närområden.

Tyngdpunktsområde

Delaktighet och demokrati

Mål

Eleven skall öka och fördjupa sin kännedom om natur och kulturförhållanden i Finland och dess närområden. Eleven skall kunna de viktigaste ortnamnen i Finland och dess närhet. Eleven skall lära sig att tänka igenom och fördjupa sig i de naturvetenskapliga, kulturella, sociala och ekonomiska fenomenens orsaker och följder, så att eleven växer upp till en aktiv medborgare som förbundit sig till en hållbar livsstil. Eleven skall kunna ta till sig händelser i världen och koppla ihop dem med de natur- och kulturförhållanden som råder i området.

15.4.7 Fysik

Ämnesbeskrivning

Fysiken är en av de vetenskaper som ligger till grund för människans förståelse av hur naturen och universum fungerar. Tyngdpunkten för fysikundervisningen i grundskolan ligger på de fenomen som vi stöter på i det vardagliga livet, t.ex. mekanik och energiproduktion. Undersökningar, observationer och den teknologiska miljön ligger som utgångspunkt för att vidga elevens perspektiv och insikt om att fysiken är en central del av det vardagliga livet. I undervisningen granskas även aktuella händelser som anknyter till fysiken. Industrin och närheten till havet är också viktiga inom undervisningen i fysik. I undervisningen betonas också elevens förmåga att ställa upp mål och utvärdera sitt inlärningsarbete.

Årskurs 7

Centralt innehåll

Den naturvetenskapliga modellen som arbetssätt i fysiken. Eleverna arbetar med storheter och enheter samt granskar och undersöker vågrörelsers egenskaper, betydelse och lagar som anknyter till dem. Storleksförhållandena i naturen, såsom universums och solsystemets uppbyggnad.

Tyngdpunktsområde

Ansvar för miljön och en hållbar framtid

Mål

- Eleven lär sig utföra arbeten enligt instruktioner på ett säkert sätt både självständigt och i grupp.
- Eleven kan utföra mätningar och förstår skillnaden mellan begreppen storhet och enhet.

- Eleven lär sig ställa upp hypoteser, samt presentera, jämföra och tolka resultat kring fenomen som studeras.
- Eleven känner till olika yrken där man behöver fysik samt kan nämna några vardagliga situationer där fysik behövs.
- Eleven kan redogöra för olika vågrörelsers egenskaper samt deras betydelse för tekniken, människan, miljön och samhället.
- Eleven lär sig använda ändamålsenliga begrepp och får insikt om olika informationskällor och deras pålitlighet.

Årskurs 8

Centralt innehåll

Eleverna fördjupar sin kunskap i att arbeta enligt den vetenskapliga modellen. Eleverna fördjupar sig i olika värmefenomen och lär sig se betydelsen av fenomenen ur en vardaglig och samhällsrelaterad synpunkt. Modeller för likformig rörelse och acceleration studeras såväl kvalitativt som kvantitativt. Därtill får eleverna kunskap om växelverkan mellan kroppar och krafterns inverkan på en kropps rörelsetillstånd, samt om fenomen som härrör sig till arbete och energi. Det vardagliga livet och tekniska tillämpningar förknippas med mekanikens världsbild.

Mål

- Efter årskurs 8 ska eleven kunna redogöra för några värmefenomen och deras betydelse för miljön samt tekniska tillämpningar som härrör sig till dessa.
- Eleven ska ha insikt om värmefenomenens betydelse för människan, naturen och samhället.
- Eleven kan planera och genomföra enkla undersökningar i grupp och individuellt, samt ställa upp hypoteser, presentera och tolka resultat och dra slutsatser av sina observationer.
- Eleven ska ha uppnått tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier inom växelverkan och rörelse.
- Eleven ska inse mekanikens betydelse för tekniska tillämpningar och samhället.
- Eleven lär sig att kritiskt granska och använda olika informationskällor och -teknik i samband med undersökningar och praktiskt arbete.

Åk 9

Centralt innehåll

Innehållet i undervisningen i årskurs 9 omfattar elektricitet och hållbar energiproduktion. Eleven lär sig granska och undersöka elektriska kretsar utgående från sambandet mellan spänning och ström, både kvalitativt och kvantitativt. För att inse den vardagliga och samhällsrelaterade nyttan av el lära studeras också elsäkerhet, elanvändning samt en hållbar energiproduktion och användning av energiresurser. Vidare får eleven insikt i den joniserande strålningens egenskaper och inverkan på människan och samhället.

Mål

- Efter årskurs 9 ska eleven besitta tillräckliga kunskaper i elektricitet för fortsatta studier och förstå nyttan med el i det vardagliga livet.

- Eleven kan genomföra och planera undersökningar i grupp och individuellt, ställa upp hypoteser, presentera och tolka egna och andras resultat och dra slutsatser av andras observationer och resultat kring de fenomen som undersöks.
- Eleven inser den praktiska och samhällliga nyttan av kunskaperna i elektricitet och en hållbar användning av energiresurser samt förstå vikten av en hållbar energiproduktion med tanke på miljön.
- Eleven kan redogöra för den joniserande strålningen och dess inverkan på den levande miljön.
- Eleven kan använda informations- och kommunikationsteknik i samband med undersökningarna.
- Eleven kan kritiskt granska och använda olika informationskällor, och kan argumentera och framföra sina åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.
- Eleven kan utvärdera sina resultat och sitt arbete.

15.4.8 Kemi

Ämnesbeskrivning

Kemi är en undersökande vetenskap. Undervisningen i kemi är undersökande till sin natur och anknyter till fenomen i det egna livet, närmiljön och teknologin. Kunskaperna i kemi ger goda grunder för byggandet av en hållbar framtid och för att trygga miljöns och människans välbefinnande. Undervisningen sporrar eleven till studier i kemi, och den experimentella delen utvecklar elevens förmåga att visualisera naturvetenskapernas karaktär. Ytterligare utvecklar experimenten elevens förmåga att lära sig naturvetenskapliga begrepp, principer och modeller, praktiska förmågor samt förmågan att samarbeta med andra.

Åk 7

Centralt innehåll

I undervisningen betonas säker användning av kemikalier och arbetsredskap. Grundläggande kunskaper om atomens, grundämnens och föreningars uppbyggnad och egenskaper ligger som grund för fortsatta studier i kemi. Kemiska reaktioner studeras och eleven lär sig skilja på grundämnen, föreningar, rena ämnen och blandningar samt att använda separationsmetoder. Användning av det kemiska symbolspråket för att beskriva kemiska reaktioner. Betydelsen av kemin stärks av studier i atmosfärens sammansättning och dess betydelse för människan och naturen. Förbränningsreaktioner och förbränningsprodukternas inverkan på miljön. Vattnets egenskaper och betydelsen av rent vatten anknyts också till studierna i biologi.

Tyngdpunktsområde

Ansvar för miljön och en hållbar framtid

Mål

- Eleven kan utföra arbeten enligt instruktioner på ett säkert sätt både självständigt och i grupp.
- Eleven lär sig arbeta enligt den naturvetenskapliga metoden kring de fenomen som undersöks med verktyg som är typiska för kemin.
- Säker hantering av kemikalier i skolan och hemmet
- Förstår skillnaden mellan grundämnen och föreningar, samt rena ämnen och blandningar. Kan separera ämnen från varandra.
- Eleven känner till olika vardagssituationer och yrken där kunskaper i kemi är av betydelse för miljön, hälsan och samhället.

- Kan beskriva atomen och ämnen med enkla modeller
- Kan redogöra för vattnets egenskaper och vattenrening
- Förstår kemins betydelse för naturen, människan och byggandet av en hållbar framtid
- Eleven lär sig använda ändamålsenliga begrepp och det kemiska symbolspråket i olika sammanhang och får insikt om olika informationskällor och deras pålitlighet.

Åk 8

Centralt innehåll

Grundämnenas periodiska system som kemistens verktyg och fördjupad kunskap om atomens uppbyggnad. Jon- och molekylföreningars egenskaper samt kemiska bindningar. Kolets kemi, organiska föreningar och deras betydelse för människan, naturen och samhället. Eleverna fördjupar sin kunskap om biologiska molekyler som t.ex. proteiner, fetter och kolhydrater och deras betydelse för hälsan. Eleverna stärker sin kunskap om att arbeta enligt den vetenskapliga modellen genom experiment och laborationer som anknyter till innehållet.

Mål

- Fördjupning av kunskaperna från årskurs 7
- Eleven kan använda det periodiska systemet som ett verktyg i kemin för att bland annat dra slutsatser om grundämnenas egenskaper
- Eleven kan planera och genomföra enkla undersökningar i grupp och individuellt, samt ställa upp hypoteser, presentera resultat och dra slutsatser av sina observationer kring de fenomen som undersöks.
- Eleven lär sig att kritiskt granska och använda olika informationskällor och -teknik i samband med undersökningar och praktiskt arbete.
- Eleven kan använda ändamålsenliga begrepp och det kemiska symbolspråket för de fenomen som behandlas och undersöks
- Eleven lär sig balansera enkla reaktionslikheter
- Eleven inser betydelsen av kolets kemi för livet, hälsan, miljön, samhället och en hållbar framtid

Åk 9

Centralt innehåll

Eleven stärker och fördjupar sin kunskap om kemin från de tidigare årskurserna. Eleven lär sig om klimatförändringen och dess betydelse för människan, miljön och samhället. Syror och bases egenskaper och betydelse som råvaror för industrin och miljön. Metaller och elektrokemiska fenomen studeras med tyngdpunkten på deras betydelse för miljön och teknologin. Oljans och oljeindustrins betydelse och framtid. Undersökning av olika material såsom plaster, läkemedel och kosmetika samt deras egenskaper. Eleverna bekantar sig med nya material. Produkternas livscykel och en hållbar framtid. Förståelsen av innehållet stärks av experiment och laborationer som anknyter till innehållet.

Mål

- Förstärkning och fördjupning av färdigheter och kunskap från tidigare årskurser

- Eleven kan arbeta enligt den naturvetenskapliga modellen med verktyg som är typiska för kemin och rapportera sina resultat på ett för kemin ändamålsenligt sätt via öppna och styrda undersökningar
- Eleven kommunicerar sina resultat och sin kunskap genom att använda korrekta begrepp och kemins symbolspråk kring de fenomen som undersöks
- Eleven kan utvärdera sitt arbete och kunskap utgående från självbedömning, kamrat- och lärarrespons och ställa upp mål för sin inläring
- Eleven kan beskriva sina val med tanke på en hållbar utveckling och produkters livscykel
- Eleven förstår betydelsen av de undersökta fenomenen för människan, samhället, miljön och för en hållbar framtid

15.4.9 Hälsokunskap

Ämnesbeskrivning

Hälsokunskap bygger på kunskap från flera olika vetenskapsgrenar. Undervisningen i ämnet strävar till att ge eleverna mångsidig kunskap om hälsa. Utgångspunkten är respekt för livet och ett värdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna. I undervisningen granskas företeelser med anknytning till hälsa, välbefinnande och trygghet på ett för åldersgruppen lämpligt sätt med hjälp av olika delområden. Sådana delområden är kunskaper, färdigheter, självkännedom, kritiskt tänkande och etiskt ansvar när det gäller hälsa.

Se Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 för en mer detaljerad beskrivning.

Centralt innehåll och mål

Eleven ska förstå hälsans olika dimensioner: den fysiska, den psykiska och den sociala dimensionen, samt faktorer som stödjer och tär på hälsan. Hälsan granskas ur olika livsskeden och ur olika perspektiv. Granskningen av olika hälsorelaterade frågor breddas och fördjupas i takt med att eleverna utvecklas och livsmiljön expanderar.

För en mer detaljerad beskrivning av innehåll och mål, se Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014.

Åk 7

Centralt innehåll

Det centrala innehållet består av följande helheter:

- växande och utveckling som stödjer hälsan
- faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar
- hälsa, samfund, samhälle och kultur

Inom dessa helheter behandlas bl.a.

- hälsans dimensioner

- människans levnadslöpp
- fysisk tillväxt och puberteten
- psykisk mognad och utveckling, självkänedom, självrespekt, familj och sociala relationer
- känslor och hur man uttrycker dem, interaktionsfärdigheter
- sömn och vila
- hälsofrämjande motion
- näring och hälsa
- sexuell utveckling och hälsa
- säkerhetskunskap
- självhjälp vid skador och åkommor
- tobak
- alkohol
- förebyggande mobbningsarbete
- trafiksäkerhet och beteende i trafiken
- barns och ungas rättigheter
- grunderna till första hjälp

Verksamhetskulturen gällande ansvar för miljön och en hållbar framtid genomsyrar undervisningen i årskurs 7.

Mål

- eleven förstår bredden av begreppet hälsa och befrämja hälsa
- eleven utvecklar sina sociala och emotionella färdigheter
- elevens självkänedom utvecklas
- eleven kan känna igen och utvärderar sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet
- eleven kan bedöma och utvärdera uppfattningar om hälsa i den egna familjen och den närmaste omgivningen

Åk 8

Centralt innehåll

Det centrala innehållet följer samma helheter som i årskurs 7.

I helheterna ingår bl.a.

- levnadsvanor
- motion
- sexualitet och relationer
- droger
- första hjälp

Verksamhetskulturen gällande lika behandling och jämlikhet genomsyrar undervisningen i årskurs 8.

Mål

Målen från årskurs 7 kvarstår och fördjupas, dessutom tillkommer följande

- eleven kan söka och använda information om hälsa och sjukdomar och kan agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar
- eleven kan identifiera och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom
- eleven förstår samhällets, omgivningens, kulturens och den digitala utvecklingens betydelse för hälsa och välfärd

Åk 9

Centralt innehåll

Det centrala innehållet följer samma helheter som i årskurs 7 och 8. I helheterna ingår bl.a. följande

- framtida hälsoutsikter och människans levnadslopp
- kost och hälsa
- motion
- psykisk hälsa
- sexuell hälsa
- folksjukdomar
- smittosamma sjukdomar
- hälsa och resande
- läkemedelskunskap och hälsovårdstjänster
- repetition och fördjupning av första hjälp

Verksamhetskulturen gällande delaktighet och demokrati genomsyrar undervisningen i årskurs 9.

Mål

Målen från årskurs 7 och 8 kvarstår och fördjupas. Följande mål tillkommer

- eleven kan mångsidigt begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv och kan handla på ett ansvarsfullt sätt
- eleven utvecklar förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer
- eleven får en fördjupad förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa och faktorer och mekanismer som stärker och hotar hälsan och kan använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt
- eleven lägger grunden för den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och upprätthåller den
- eleven kan använda hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt
- eleven kan kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom, samt beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen.

15.4.10 Religion

Evangelisk-luthersk religion

Läroämnets uppdrag

Att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna

att förstå diskussioner som gäller religion och ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar.

Ämnet religion kan i mån och möjlighet integreras med andra ämnen som t.ex. bildkonst, historia, geografi, huslig ekonomi, språk.

I mån och möjlighet kan studiebesök göra eller gästföreläsare tillkallas

Åk 7

Centralt innehåll: Förhållandet till den egna religionen

Religiositeten i Finland under olika tidsepoker, följande helheter kan ingå i åk

- Fornfinsk, fornnordisk och samisk religion
- Den tidiga kristendomen i Finlan
- Reformationen, ortodoxin och upplysningen i Finland
- Väckelserörelser och olika kristna riktningar i Finland
- Religionsfrihet och religionerna i Finland i dag

Centrala mål

Eleverna skall få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och förstå förhållandet mellan religion och kultur. Eleven har kunskaper att förstå diskussioner om religion och förstår de stora religiösa traditionerna i världen och irreligiositet. Eleven känner till religionernas samhällliga och politiska inflytande och kan analysera religiösa teman i vetenskap, medier, konst och populärkultur.

Åk 8

Centralt innehåll: Religionernas värld

De stora världsreligionerna och olika livsåskådningar, följande helheter kan ingå i åk 8

- Naturreligioner, skriftlösa religioner i dag på olika kontinenter
- Religioner i Indien, Kina, Japan och Främre Orienten och deras inflytande på västvärlden och Finland
- Religionsforskning och religionernas betydelse för kulturen och inflytandet på samhället och populärkulturen.
- Irreligiositet och ideologier

Mål

Eleverna ska kunna tänka kritiskt och studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. Eleven förstår förhållandet mellan religion och kunskap, samt språk, symbolik och begrepp kännetecknande för religioner. Eleven har en bred allmänbildning i olika religioner och har förståelse mellan kultur och religion. Eleven kan tänka kritiskt och studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv och att se skillnaden i förhållandet mellan religion och kunskap. Eleven har också förståelse att religioner studeras som ett kulturellt och samhällligt fenomen

Åk 9

Centralt innehåll: ett gott liv

Moral och etik i världen och i Finland, följande helheter kan ingå i åk9

- Definition på etiska begrepp

- Etik i olika religioner och livsåskådningar
- FN, mänskliga rättigheter, hur religioner kan skapa fred i världen
- Etiska problem i världen och Finland
- Världsbild, självbild och att växa som människa
- Aktuella händelser i världen behandlas

Mål

Efter avslutad lärokurs kan eleven visa uppskattning och respekt för religioner och livsåskådningar och att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra. Eleven ska ha insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar och kunna själv fundera över etiska frågor. Elevens självkännet, självaktning och livskompetens har utvecklats. Elev en kan själv bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Eleven känner sig som en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och har möjligheter att bli en ansvarfull världsmedborgare

15.4.11 Livsåskådningkunskap

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningkunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. Människorna ses som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. I undervisningen utvecklas elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarfulla och omdömesgilla medlemmar i samhället.

Ämnet livsåskådning kan i mån och möjlighet integreras med andra ämnen och likaså kan studiebesök och gästföreläsare tillkallas

1. Centralt innehåll: Åskådning och kultur

Världsåskådningar, livsåskådningar och världsbilden, samt de kultur- och naturarv de kvarlämnat och som skyddas av Unesco, följande helheter kan ingå i denna kurs:

- Kulturinverkan av fornfinnsk, fornnordisk religion och samisk religion,
- Världsreligioners historia och trosuppfattningar
- Humanismens, ateismens och åskådningsfrihetens historia och utveckling
- Hur de olika kulturerna tar sig uttryck i bl.a. medier och konst
- Jämlikhet i olika samhällen.

Centrala mål

Ett mål är att skapa en trygg och öppen lär- och samtalsmiljö, där eleven upplever att hen blir hörd och respekterad. Målet är att mångsidigt utveckla och öka den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, att lära sig kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

2. Centralt innehåll : Etikens grunder

Utgångspunkterna för ett gott liv och allmänmänskliga värden, följande helheter kan ingå i denna kurs:

- Etiska begrepp, handling, avsikt, syfte och konsekvens
- Aktuella frågor i mass- och sociala medier

- Kulturell mångfald som en rikedom
- Aktuella frågor i världshändelser

Centrala mål

Ett av målen är att utveckla förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar. Eleverna skall kunna växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar av samhället. Eleverna har förmågan att sträva efter det goda livet och att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Eleven har förmågan att tänka, att handla etiskt och kritiskt och att lära sig.

3. Centralt innehåll: De mänskliga rättigheterna och en hållbar framtid

I undervisningen behandlas människovärdet, de mänskliga rättigheterna och jämlikhet mellan människor, följande helheter kan ingå denna kurs:

- FN och mänskliga rättigheter
- Miljöetik
- Humanistiska, utilitaristiska, mystiska och naturcentrerade uppfattningar.
- Hållbar framtid och framtidsforskning
- Elevens framtid och att handla för framtidens bästa

Centrala mål

Ett av målen är att öka elevernas förmåga att gestalta och planera sin framtid och att bygga sin identitet och livsåskådning. De allmänbildande kunskaperna breddas och elevernas personliga val efter den grundläggande utbildningen beaktas. Efter utbildningen kan eleven handla etiskt, se sammanhang, ha en känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

15.4.12 Historia

Ämnesbeskrivning

Historia behandlar människans villkor och samhällets förändring över tid. Uppdraget med skolämnet historia är sålunda att ge förutsättningar för eleven att förstå omvärlden, förstå olika människors, kulturernas och samhällens utvecklingar samt dess förutsättningar. Det handlar med andra ord om att försöka förstå varför världen ser ut som den gör idag och att försöka förstå människor i andra tider och kulturer. Det här i sin tur kan ge eleven möjlighet till en större förståelse för både sin egen tid och egen identitet som för andras.

Mål och syfte är att

- utveckla elevens historiemedvetande och kulturkunskap
- med hjälp av historisk kunskap lära sig förstå utvecklingen som format nutiden
- se människans betydelse som historiska aktörer
- uppfatta mänskliga motiv och bakomliggande strukturer
- utgående från att förstå människor i andra tider och kulturer också ha förståelse för mångfalden idag
- stöda eleven i hans egen utveckling och identitet till aktiv samhällsmedlem

- sporra eleven till att utvecklas till en ansvarsfull och demokratisk medborgare
- lägga en grund för att kunna koppla historia till samhällslära

Centralt innehåll

Det centrala innehållet för historia i åk 7 och 8 berör 1800- och 1900-talets historia fram till nutid. Tyngdpunkten läggs vid historiska händelser och brytningstider som hjälper eleven att förstå omvärlden och Finland av idag samt bygga en uppfattning om framtidens utveckling. Utgående från ett allt mer ökat kulturellt mångfald i dagens samhälle, är det av betydelse att beakta variationen av olika kulturer och därigenom olika kulturarv genom att granska bakgrunden. Innehållet för lärandet väljs så att målen för läroämnet uppnås. I det centrala innehållet är det dessutom av betydelse att fästa uppmärksamhet vid sådana företeelser som kan relateras till den egna familjens, ortens och traktens historia.

1. Förstå – sätta sig in i tänkandet, förhållandena, se orsak och verkan
2. Jämföra – se likheter och skillnader
3. Värdera – se fördelar och nackdelar, fundera över aktörers motiv och konsekvenser av deras handlingar.

Åk 7

- **Industrisamhällets uppkomst och utveckling:** Man bekantar sig med ett fenomen som har förändrat människans liv, förhållandet mellan människan och naturen samt världen. Naturliga delar är att betrakta industrialiseringen i Finland och Hangö. Kommunikationernas utveckling. Emigrationen.
- **Människor förändrar världen:** Man bekantar sig med samhällsidéer, deras betydelse och följer samt med hur människor har kunnat påverka sin egen tid. Imperialismen.
- **Finland skapas, byggs upp och försvaras:** Lära eleven om kulturens betydelse när identiteten byggdes upp under autonomi och i början av Finlands självständighet. Livet på landsbygden och i städerna. Hangös historia och grundande

Åk 8

- **Depressionens och totalitarismens tid - bakgrunden till de stora krigen.** Här studeras begrepp som världsekonomin och diktatorers inverkan på världen innan världskrigen.
- **De stora krigen:** Göra eleven förtrogen med världskrigen och kalla kriget, i synnerhet ur vanliga människors och människorättsfrågornas synvinkel.
- **Välfärdssamhällets uppbyggnad:** Man granskar vardagslivets historia och ursprung. Förutom den utvecklingen har inneburit för individen lär eleverna sig om hur näringsstrukturen har förändrats och om hur serviceyrkena blivit allmänna samt om urbaniseringen.
- **Ursprunget till dagens världspolitik:** Lära eleven om bakgrunden till konflikterna mellan industriländerna och utvecklingsländerna och uppkomsten av nya politiska spänningar samt om lösningar.

Lärmiljöer och arbetssätt

Inom ämnet historia prioriteras interaktiva och undersökande arbetssätt. För att stöda den enskilda eleven är variation av mångsidiga arbetssätt att föredra. Med tanke på möjligheter till den omfattande mängd av information och material som finns tillhanda för ämnet, bör man i läroämnet

utveckla arbetssätt som stärker ett kritiskt tänkande kring för åldern lämpliga källor. Dessa arbetssätt är förmåga att söka, granska, tolka och värdera källor utifrån källkritiska metoder samt presentera resultatet med varierande uttrycksformer. Därav bör man i elevens lärande försöka stöda och förstärka elevens språkliga utveckling, digitala kompetens samt kommunikationsfärdigheter. För att ytterligare knyta an till elevens ökade förståelse för tidens utveckling, är det av betydelse att utnyttja lämpliga lokala möjligheter för att stöda detta. Undervisningen och lärandet av historia kan förstärkas genom samarbete med och integrering i bildkonst och modersmål.

Bedömning

Utöver skriftliga uppgifter ska också elevernas sätt att arbeta tas i betraktande. I bedömningen ska man fokusera på om eleverna kan tillämpa kunskap och behärskar historiskt tänkande. I bedömningsprocessen tas också elevens självreflektering av sitt lärande ingå.

15.4.13 Samhällslära

Ämnesbeskrivning

Uppdraget i samhällslära för åk 9 är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagsamma medborgare. Eleverna ska vägledas att iakta demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter. Läroämnets uppdrag är att ge teoretisk kunskap om hur samhället fungerar och hur en medborgare kan påverka samt uppmuntra eleverna att utvecklas till handlingskraftiga och initiativrika samhälls- och ekonomiska aktörer.

Centralt innehåll

1. Vardagskompetens

- individens ansvar, medborgarskap för med sig skyldigheter och rättigheter
- det finländska rättssystemets struktur och verksamhet
- grundläggande juridiska begrepp, samt en fördjupning i familje- och arvsrätt
- främja sitt eget välbefinnande och säkerheten i familjen och omgivningen

2. Ett demokratiskt samhälle

- demokratiska och rättsliga principer samt förfaringsätt
- mänskliga rättigheter, internationella avtal och maktutövning
- hur kommunen, riksdagen och regeringen fungerar, samt presidentens uppgifter.
- hur olika åsikter kanaliseras via media och den offentliga makten; både i Finland och internationellt.
- kritiskt granska källor

3. Ekonomisk verksamhet

- grundläggande ekonomiska begrepp och fenomen
- kontroll över den egna ekonomin
- hållbar konsumtion
- förhållandet mellan ekonomi och välbefinnande genom arbete och entreprenörskap.

Verksamhetskultur: Delaktighet och demokrati

Mål

Målet med undervisningen i samhällslära är att eleverna ska bli aktiva medborgare och att de skall ha verktyg för att följa med, analysera och diskutera aktuella frågor och händelser. Eleverna skall kunna söka, förstå och tillämpa information om samhället och ekonomin. De skall kunna motivera sina egna åsikter och kritiskt följa med mediernas rapportering.

Eleverna skall fördjupa sig i ämnet genom projekt som rör internationella, nationella och regionala aktuella händelser. Mångsidig kommunikation, delaktighet och samverkan stöds genom praktiska övningar och besök. I mån av möjlighet träffar eleverna beslutsfattare och andra samhällsaktörer. Undervisningen i samhällslära går bra att integrera i bland annat bildkonst och modersmål.

15.4.14 Musik

Centralt innehåll

I åk 7 sätts fokus på musikhistorien och musikkunskap, musikteori i praktiken samt sång.

I åk 8 sätts fokus på spel och sång i grupp. Trender och epoker inom populärmusiken genom åren presenteras.

Mål

Målsättningen är att göra musikundervisning intressant och attraktiv samt att ge eleverna tillräcklig kunskap för att utforska musiken på egen hand.

15.4.15 Bildkonst

Åk 7

Centralt innehåll

Att tänka visuellt, skapa bilder och tolka bilder . Elevernas skall beredas inför stora utmaningar inför motiv och material. Konstkännedom, miljöestetik, arkitektur design, medier och visuell kommunikation utgör ett centralt innehåll för konstfostran.

Egna bildkulturer:

- färglära, teckning, skuggning och volym, komposition, perspektivlära, ansiktets proportioner, tryckteknik/grafik, ev. övriga tekniker, materialkunskap

Bildkulturer i omgivningen:

- serieteckning, animation, illustration
- tredimensionellt skapande: miniatyrmodeller, skulptur, keramik

Konstens olika världar:

- konsthistoria och bildanalys, besök på konstgallerier och museer om möjligt, filmhistoria

Mål

- Eleven iakttar konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och använder mångsidigt metoder i sin bildframställning
- Eleven ger uttryck för sina iakttagelser och tankar i bild genom att använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sig i olika miljöer.
- Eleven kan använda olika material och tekniker och uttryckssätt för att skapa sina bilder
- Eleven tillämpar ett undersökande arbets sätt när den skapar bilder självständigt eller tillsammans med andra.
- Eleven granskar konsten ur ett historiskt och samhällsligt perspektiv.
- Eleven använder sig av olika tiders och kulturers sätt för att skapa bilder

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsord 8) i slutbedömning efter avslutad lärokurs i bildkonst kap. 12.**15.4.16 Slöjd****Textilslöjd****Årskurs 7****Centralt innehåll**

- sömnad, stickning, virkning, ev. andra tekniker och arbetsredskap
- formgivning och planering av produkter (mönsterritning och arbetsordningar)
- utvärdering av eget och andras arbete
- redskapslära (symaskin, strykjärn, sax , overlock)
- materiallära (naturfibrer).
- dokumentation av en slöjdprocess i sin helhet (planering, tillverkning, självutvärdering) med hjälp av informations- och kommunikationsteknik om möjligt
- nödvändig arbets säkerhet
- ev. studiebesök

Mål

- Eleven kan planera sitt arbete samt utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt
- Eleven kan ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande.
- Eleven undersöker och använder mångsidigt olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt utvecklar innovationer
- Eleven lär sig att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och stärker sin visuella , materiella och tekniska uttrycksförmåga.
- Eleven uppfattar, förutser och reagerar på riskfaktorer i arbetet och arbetar på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.
- Eleven utnyttjar informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation och producerar och distribuerar gemensam information om det finns möjlighet därtill.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsord 8) i slutbedömning efter avslutad lärokurs i textilslöjd enligt grundläggande läroplan.

Teknisk slöjd

Åk 7

Läroämnets mål är att lära sig ändamålsenlig och trygg användning av handverktyg och elverktyg såsom borr- och slipmaskin samt bearbetningsmaskinerna bandsåg och träsvärv. Eleverna bekantar sig med olika material och tillverkningstekniker samt lär sig mångsidiga och allmänbildande färdigheter som behövs i det vardagliga livet. Eleverna lär sig grunderna i underhåll av verktyg samt ges insikt i; hur uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer under arbetet. Vidare får eleverna kunskaper om slöjdrelaterade begrepp beträffande verktyg och tekniker.

Målet är att i första hand uppfylla kompetenserna K1, K3 och K4.

Centralt innehåll är inom träslöjden användning av handverktyg samt maskinell bearbetning i form av svarvning och bandsågning, tillverkning av schabloner samt grunderna i teknisk ritning. Några enkla ytbehandlingstekniker genomgås. I metallslöjden behandlas grundläggande arbets- och bearbetningsmetoder såsom mig- och elsvetsning, drivning och pressning av plåt. Allmän maskin- och ellära integreras i undervisning.

15.4.17 Gymnastik

Ämnesbeskrivning

Med hjälp av gymnastikundervisningen strävar man till att öka elevernas välbefinnande på olika plan. Detta sker genom att stödja den fysiska, psykiska och sociala funktionsförmågan och genom att förmedla en positiv inställning till den egna kroppen. Lektionerna i gymnastik strävar till att ge positiva upplevelser och stödja en aktiv livsstil. I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta och vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

För en mer detaljerad beskrivning av läroämnet, se Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014.

Centralt innehåll och mål

Tyngdpunkten i undervisningen ligger på att mångsidigt tillämpa grundläggande färdigheter och träna fysiska egenskaper med hjälp av olika gymnastikformer och idrottsgrenar. Särkilt viktigt är att eleverna stärker sin positiva självbild och accepterar sin kropp som förändras. Undervisningen ska stödja elevernas välbefinnande, utveckling mot självständighet och delaktighet samt

uppmuntra eleverna att på eget initiativ delta i motionsaktiviteter. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i planeringen av aktiviteter samt tar ansvar för sin egen och gruppens aktivitet.

Åk 7

Centralt innehåll

Undervisningen präglas av fysisk aktivitet. Uppgifterna väljs så att de på ett tryggt och mångsidigt sätt utvecklar elevernas förmåga att observera och lösa problem. Detta sker bl.a. genom gymnastiklekar och bollspel. Balans- och rörelseförmågan samt förmågan att hantera redskap stärks med hjälp av mångsidiga gymnastikformer, såsom olika gymnastikgrenar, bollspel, aktiviteter i naturen samt i mån av möjlighet aktiviteter på is och i snö. De olika grenarna utövas under olika årstider och i olika lärmiljöer.

Grenarna väljs så att eleven lär sig träna styrka, snabbhet, uthållighet och rörlighet. Med uppgifterna lär sig eleven utvärdera, upprätthålla och utveckla sin fysiska funktionsförmåga. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! genomförs så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i åk 8.

Med hjälp av uppgifterna i gymnastik lär sig eleverna att utvärdera och utveckla sin sociala funktionsförmåga. I gymnastikundervisningen väljs olika par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel där eleverna lär sig ta hänsyn till varandra samt att stödja och hjälpa varandra. Genom uppgifterna lär sig eleverna ta ansvar för gemensamma aktiviteter och organiseringen av dem, samt för regler. Gruppuppgifterna stärker känslan av gemenskap.

Tyngdpunktsområde

Ansvar för miljön och en hållbar framtid

Mål

- Eleven vill röra på sig, prövar olika gymnastikformer och tränar enligt bästa förmåga
- Eleven klarar olika sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika situationer
- Eleven utvecklar och tränar sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer
- Eleven tränar sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa färdigheterna i mångsidigt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer
- Eleven utvärderar, upprätthåller och utvecklar sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka
- Eleven agerar tryggt och sakligt
- Eleven kan samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra
- Eleven kan fungera enligt principerna för rent spel.

Verksamhetskulturen gällande ansvar för miljön och en hållbar framtid genomsyrar undervisningen i årskurs 7.

Åk 8

Centralt innehåll

Det centrala innehållet från årskurs 7 fördjupas och anpassas till elevens pågående fysiska och psykiska utveckling. Gruppuppgifterna får mera utrymme än tidigare, och elevens eget ansvar för sin egen och gruppens aktivitet ökar gradvis enligt elevens utvecklingsnivå. Regelkännedomen i olika spel fördjupas.

Tyngdpunktsområde

Lika behandling och jämlikhet

Mål

De mål som ställts upp för årskurs 7 gäller även årskurs 8.

Därtill är målen följande:

- eleven kan ta större ansvar för sin egen och gruppens aktivitet

- eleven är initiativrik

- eleven godkänner sig egen kropp, som förändras

- eleven börjar inse sambandet mellan motion och välbefinnande

- eleven bekantar sig med mågen ny motionsgren

Verksamhetskulturen gällande lika behandling och jämlikhet genomsyrar undervisningen i årskurs 8.

Åk 9**Centralt innehåll**

Det centrala innehållet från årskurserna 7 och 8 fördjupas och anpassas fortsättningsvis till elevens pågående fysiska och psykiska utveckling. Det egna ansvaret blir fortsättningsvis större, både vad gäller den egna och gruppens aktivitet. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i planeringen av aktiviteter. Regelkännedom och känslan för rent spel utvecklas så att eleven självständigt kan utöva vissa bollspel samt fungera som domare i dessa.

Tyngdpunktsområde

Delaktighet och demokrati

Mål

De mål som ställts upp för årskurserna 7 och 8 gäller även årskurs 9. Därtill tillkommer följande mål:

- Eleven bär ansvar för gemensamma aktiviteter, t.ex. så att elever ensamma eller parvis leder en del av lektionens aktiviteter samt dömer bollspel ensamma eller i par

- Eleven tar ansvar för sina handlingar och kan arbeta självständigt

- Eleven får positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

- Eleven förstår betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet

- Eleven blir bekant med olika motionsmöjligheter och lär sig kunskaper och färdigheter i vanliga motionsformer så att hen hittar sin egen motionsform som ger glädje och rekreation.

Verksamhetskulturen gällande delaktighet och demokrati genomsyrar undervisningen i årskurs 9.

15.4.18. Huslig ekonomi

Åk 7

Läroämnets uppdrag är att stödja eleverna att utveckla kunskaper, praktiska färdigheter, attityder och beredskap som behövs för att hantera vardagen i ett hem och för en hållbar livsstil som stödjer välbefinnandet. Undervisningen i huslig ekonomi ska utveckla elevernas förmåga att planera och organisera, att utföra arbete, att samarbeta och att granska information kritiskt. Huslig ekonomi kan i mån av möjlighet integreras med andra läroämnen som till exempel religion, geografi, språk, bildkonst.

Centralt innehåll

1. Matkunskap och matkultur

- näringsrekommendationer, måltidsrytm och de egna valens betydelse för hälsan
- hygien, matens kvalitet och säkerhet
- kännedom om livsmedel och om hur man väljer, förvarar och använder dem
- grundläggande matlagningsfärdigheter
- planering av måltider och olika måltidssituationer samt goda seder och bruk inom finländsk matkultur

2. Att bo och leva tillsammans

- skötsel av bostad och textilier på ett miljö- och kostnadsmedvetet sätt
- renhet och säkerhet i köket, användning och skötsel av småhushållsmaskiner
- goda seder, ansvarstagande och jämlikhet

3. Konsument- och hushållskunskap i hemmet

- konsumentens rättigheter och skyldigheter
- hemhushållens penninganvändning
- konsumentens miljökonsekvenser

Verksamhetskulturen i grundläggande utbildningen

Ansvar för miljön och en hållbar framtid

- miljösmarta val av råvaror
- avfallshantering, - sortering, att minska mängden avfall

Mål

Eleven:

- lär sig att planera, organisera och utvärdera sitt arbete
- arbetar hygieniskt, säkert och ergonomiskt
- tränar praktiska färdigheter som behövs i ett hushåll
- lär sig läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö
- handlar enligt goda seder i samspel med andra och reflekterar över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen
- lär sig grunderna i näringslära, känner till kostcirkeln och tallriksmodellen

15.4.19 Elevhandledning

Handledning, intensifierad personlig elevhandledning och handledning för en elev som har behov av stöd i elevhandledningen i årskurs 7–9

Elevernas individuella utgångsläge och behov ska beaktas i elevhandledningen. Handledningen differentieras genom att man beaktar elevernas personliga mål, erfarenheter, fritidssysselsättningar, intressen, kompetensområden och faktorer som inverkar på livssituationen. Samarbetet mellan olika aktörer är viktigt, särskilt i handledningen vid övergångarna under elevernas studiebanan. Handledning som berör fortsatta studier ska inledas i ett tillräckligt tidigt skede. Yrkes- och sektorsövergripande samarbete är viktigt i synnerhet för att säkerställa att elever som behöver intensifierad personlig elevhandledning och stöd samt unga som av särskilda skäl riskerar att bli utan utbildning fortsätter att studera.

Åk 7

Centralt innehåll

- Bekantgöring med den nya skolan och dess rutiner
- Kartläggning av elevens studiefärdigheter
- Genomgång av studieteknik och goda studievanor
- Utveckling av elevens självkänedom
- Behandling av trivsselfrågor (ordningsregler, mobbningsförebyggande åtgärder, tolerans, samarbete i grupp osv.)
- Principer för vitsord och bedömning samt uppföljning av denna
- Den grundläggande utbildningen som en del av det finländska utbildningssystemet
- Genomgång och val av tillvalsämnen
- Behandling av yrken och arbeten i elevens närmiljö

Tyngdpunktsområde

Ansvar för miljön och en hållbar framtid

Mål

Målet med elevhandledningen i årskurs 7 är att göra eleven förtrogen med nya arbetssätt och en ny studiemiljö. Eleven skall stödjas i att ta eget ansvar för sina studier och val. Elevens självkänedom och förmåga till samarbete med andra utvecklas. Eleven lär sig att se skillnad på olika yrken och arbetsuppgifter samt kan självständigt bedöma vilka arbetsuppgifter som intresserar honom.

Åk 8

Centralt innehåll

- Repetition av studieteknik och goda studievanor
- Genomgång av det finländska utbildningssystemet
- Introduktion av arbetslivets spelregler (arbetstid, lön, arbetsavtal osv.)
- Förberedelse, genomförande och uppföljning av PRAO-period 1

Tyngdpunktsområde

Lika behandling och jämlikhet

Mål

Målet med elevhandledningen i årskurs 8 är att upprätthålla de studiefärdigheter och den förmåga att lära sig som eleven inhämtat i årskurs 7. Eleven informeras om huvuddragen och möjligheterna i det finländska utbildningssystemet. Eleven bekantar sig med arbetslivet både ur ett teoretiskt och praktiskt perspektiv.

Åk 9

Centralt innehåll

- Genomgång av faktorer som inverkar på elevens val av fortsatt utbildning och yrke
- Presentation av fortsatta utbildningsmöjligheter
- Gemensam elevansökan: information och genomförande
- Studieförmåner och praktiska studiearrangemang
- Fortsatt genomgång av arbetslivets spelregler, arbetslöshet, arbetarskydd, jämlikhet mellan könen och uppgörandet av arbetsansökan
- Företagsamhet
- Utbildnings- och arbetsmöjligheter i utlandet
- Förberedelse, genomförande och uppföljning av PRAO-period 2

Tyngdpunktsområde

Delaktighet och demokrati

Mål

Målet med elevhandledningen i årskurs 9 är att göra eleven medveten om de faktorer som påverkar hans val av utbildning och yrke. Ämnet stöder elevens förmåga att söka information om studie- och arbetsmöjligheter i Finland och utomlands. Eleven görs förtrogen med ansökan till fortsatt utbildning, studiesociala förmåner och praktiska studiearrangemang. Elevens arbetslivskunskap fördjupas på basen av de teoretiska och praktiska kunskaper som inhämtats i årskurs 8.

Individuell handledning erbjuds eleverna i varje årskurs enligt deras eget önskemål och behov. I årskurs 9 görs inom ramen för elevhandledningen studiebesök till hemortens svenskspråkiga gymnasium och till svenskspråkiga yrkesläroanstalter på närliggande orter.

Elevhandledningens uppgift och roll i samband med studieövergångar

Övergången från årskurs 6 till årskurs 7

Inför övergången från årskurs 6 till årskurs 7 besöker studiehandledaren tillsammans med skolkuratorn berörda klasser för att informera närmare om Hangö högskole och skolgången där. Eleverna i årskurs 6 besöker också i sällskap med sin klasslärare Hangö högskole i slutet av vårterminen för att bekanta sig med skolan.

Övergången från årskurs 9 till andra stadiets utbildning

I samband med elevhandledningen i årskurs 9 görs studiebesök till Hangö gymnasium och Axxells utbildningsenhet i Karis. Eleverna erbjuds individuell handledning av studiehandledaren, i samband med vilken planer för fortsatta studier närmare diskuteras och struktureras. Vid behov erbjuds eleverna utöver detta också intensifierad personlig handledning, inom vilken de

individuella behoven gällande handledning till fortsatta studier särskilt beaktas. I början av höstterminen kan studiehandledaren och skolkuratoren hålla ett diskussionsmöte för elever och vårdnadshavare gällande betydelsen av goda skolresultat under det sista året i den grundläggande utbildningen. Även riktlinjerna för den gemensamma elevansökan presenteras. Under slutet av januari arrangeras ett möte för vårdnadshavarna gällande fortsatta studiealternativ.

Handledningsarbetet och arbetsfördelningen inom elevhandledningen beskrivs närmare i handledningsplanen, vilken utgör en bilaga till denna läroplan.